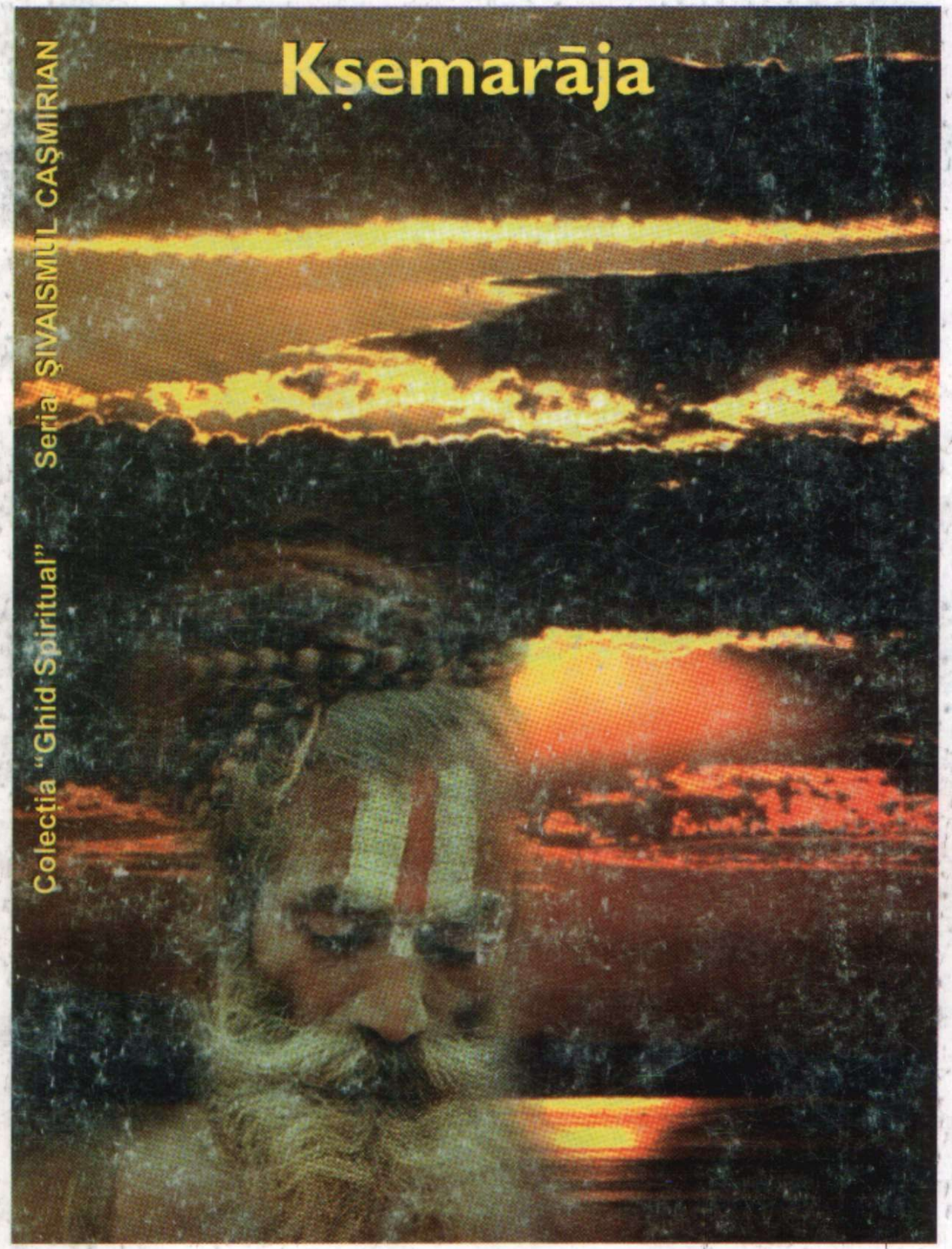

PRATYABHIJÑĀHṚDAYA

Secretul Recunoașterii Inimii

Brașov 1999

Evoluția este procesul de reîntoarcere la pura Conştiință Divină. Însă Pelerinul se reîntoarce Acasă îmbogățit de cunoaşterea splendorii lui Śiva. Văl după văl se ridică, şi el ajunge astfel în Inima Realității şi poate exclama aşa cum a făcut şi Abhinavagupta:

"Însuşi Śiva izvorăşte etern din Inima mea".

25 000

Teodor Pop 24 APR. 2003

Kṣemarāja

PRATYABHIJÑĀHṚDAYA

Secretul Recunoaşterii Inimii

Traducerea şi adaptarea textului
Simona Trandafir şi *Teodor Sebastian*

Colecţia "Ghid Spiritual" – Seria "Şivaismul Caşmirian"
Braşov, 1999

Dedicăm această lucrare Inimii Universului, cea care se află prezentă în centrul oricărui lucru şi către care am găsit drumul prin graţia Maestrului nostru spiritual, Grieg.

Introducere

În India, filozofia[1] nu se face aşezat comod într-un scaun. În această ţară filozofia nu este numai un mod de a gândi, ci chiar un mod de a trăi şi de a evolua spiritual. Ea nu este născută dintr-o simplă curiozitate şi nici dintr-un joc intelectual. Fiecare filozofie este aici o religie şi fiecare religie îşi are propria sa filozofie. Filozoful nu este un profesor care dictează elevilor, într-o sală de curs, tone de teorie. El este motivat de o dorinţă interioară profundă de a cunoaşte secretele vieţii; el a realizat mai mult timp o disciplină spirituală riguroasă şi a fost iluminat, transformându-şi astfel viaţa. Plin de compasiune faţă de semenii săi, el urmăreşte să transpună la nivelul logicii umane adevărul pe care l-a experimentat.

ADVAITA ŚAIVA[2] din Caşmir este o filozofie de acest tip. Ea a fost împărtăşită de secole aspiranţilor, ca o doctrină secretă care trebuia să fie trăită şi experimentată în laboratorul propriilor lor fiinţe. Însă astăzi nu a mai rămas din ea decât ritualul exterior, fundamentul filozofic şi ezoteric fiind uitat. Este posibil să mai existe câţiva iniţiaţi care să cunoască învăţăturile acestui sistem datorită transmiterii directe, de la maestru la discipol, însă primul

---

[1]Cuvântul filozofie provine din grecescul "filo" – a iubi şi "sophia" – înţelepciune. Prin urmare un filozof este cel care iubeşte înţelepciunea.

[2]Şivaismul nodualist în care se consideră că tot ceea ce există este o manifestare a Conştiinţei divine şi prin urmare, unic în esenţă.

care transcris într-un tratat principiile fundamentale ale şivaismului nondualist din Caşmir a fost Vasugupta. Se pare că el a trăit către sfârşitul secolului al VIII-lea şi începutul celui de al IX-lea. De atunci, timp de patru secole, scrierile şivaite au înflorit aproape continuu.

Literatura şivaită a fost împărţită aproximativ în trei părţi principale:

1. ĀGAMA[1] ŚĀSTRA, care este formată din revelaţii provenite direct de la ŚIVA şi care au fost transmise apoi de la maestru la discipol.

2. SPANDA[2] ŚĀSTRA, în care sunt expuse principalele idei ale sistemului.

3. PRATYABHIJÑĀ ŚĀSTRA, care conţine argumente şi contra-argumente, dialoguri şi raţionamente. Aici sunt interpretate ideile principale ale sistemului, din punctul de vedere al raţionamentelor logice.

PRATYABHIJÑĀHṚDAYA este o expunere succintă a sistemului PRATYABHIJÑĀ, realizată de către Kşemarāja, principalul discipol al lui Abhinavagupta. Despre el se cunosc foarte puţine lucruri, însă a scris multe lucrări din care mare parte s-au păstrat până în zilele noastre. Cartea de faţă ocupă în literatura şivaită acelaşi loc pe care îl are VEDĀNTASĀRA[3] în filozofia VEDĀNTA. Ea evită orice polemică şi expune într-o formă foarte concisă principalele idei ale sistemului PRATYABHIJÑĀ, aşa cum spune chiar Kşemarāja la începutul acestei lucrări:

---

[1]ĀGAMA semnifică "tradiţie" sau ceea ce a fost transmis din generaţie în generaţie.

[2]Suprema Vibraţie Divină, Energia Ultimă a Conştiinţei Divine, PARAŚAKTI.

[3]Esenţa VEDĀNTA-ei, scriere care expune principalele idei ale acestui sistem bazat pe învăţăturile cuprinse în VEDA-e

"În această lume, există unii oameni care au sufletul plin de iubire, care nu sunt învăţaţi cu raţionamentele logice şi care nu s-au străduit să studieze lucrări dificile, precum Logica şi Dialectica, dar care totuşi aspiră spre fuziunea (SAMĀVEŚA) cu Stăpânul Suprem, fuziune care înfloreşte odată cu coborârea lui ŚAKTI. De dragul lor, adevărul învăţăturii din ĪŚVARAPRATYABHIJÑĀ a fost expus aici pe scurt."

El a considerat ĪŚVARAPRATYABHIJÑĀ lui Utpaladeva ca fiind una dintre cele mai importante scrieri ale acestui sistem şi de aceea, pentru cei plini de aspiraţie, a condensat într-un text uşor de înţeles, principiile fundamentale ale PRATYABHIJÑĀ-ei. Această carte este de o deosebită importanţă pentru aceia care doresc să aibă măcar câteva cunoştinţe elementare referitoare la "PRATYABHIJÑĀ". El a scris atât strofele cât şi comentariul lor.

Cuvântul "PRATYABHIJÑĀ" înseamnă recunoaştere. Sinele individual (JIVA) este însuşi ŚIVA, care însă şi-a uitat, prin libera Sa voinţă, adevărata natură, identificându-se cu mecanismul psiho-fiziologic al corpului. Această învăţătură este menită să îl ajute pe yoghin să îşi recunoască esenţa sa divină, să îi reamintească adevărul că Sinele său real nu este altcineva decât ŚIVA şi să îi sugereze disciplina spirituală prin care va putea să devină una cu El.

Iată în continuare, pe scurt, expunerea câtorva dintre principalele idei ale sistemului PRATYABHIJÑĀ.

Realitatea în aspectul său ultim este CIT sau PARĀSAMVIT. Aceste două cuvinte sunt cu neputinţă de tradus într-o altă limbă. În general, ele sunt traduse prin termenul generic de "conştiinţă", în lipsa unui cuvânt mai bun. Trebuie însă să înţelegem că CIT nu implică dualitatea subiect-obiect care există în termenul de *con-ştiinţă*. Ea este principiul imuabil din orice experienţă schimbătoare. Este acel sentiment spontan al experienţei care se manifestă înainte

de a exista distincţia dintre "Eu" şi "Acesta"[1]. Ea este fuziunea într-o indivizibilă unitate a lui "Eu" şi "Acesta".

Realitatea Ultimă (sau Sinele Suprem) este Sinele care se percepe pe Sine. Sinele Suprem este numit PARAMAŚIVA[2]. Însă el nu este numai PRAKĀŚA[3]. PRAKĀŚA este şi el un cuvânt greu de tradus. Literal, semnifică "lumină" sau "iluminare". La fel cum lumina face ca orice lucru să fie vizibil, la fel prin ea totul există, sau aşa cum se spune şi în KAṬHOPANIṢAD: "Prin Lumina Lui toate lucrurile strălucesc. Numai prin Lumina Lui toate aceste lucruri există." VEDĀNTA numeşte Realitatea Ultimă, PRAKĀŚĀ, însă şi soarele este PRAKĀŚĀ (luminos), şi chiar şi un diamant este PRAKĀŚĀ. Care este atunci diferenţa între aceste două noţiuni? Filozofia şivaită susţine că Realitatea Ultimă nu este numai PRAKĀŚĀ, ci este şi VIMARŚĀ[4]. Ce este această VIMARŚĀ? Şi acest cuvânt este greu de tradus. Expresia "priză de conştiinţă" este cea mai apropiată de adevărata semnificaţie a termenului. Realitatea Ultimă nu este doar Conştiinţa luminoasă (PRAKĀŚA), ci este o Lumină care este conştientă de sine (VIMARŚĀ). Nu este doar PRAKĀŚA care străluceşte inertă ca un diamant, căci Ea se percepe pe sine. Această auto-observare a Realităţii Ultime este numită VIMARŚĀ. Dacă Realitatea Ultimă ar fi fost numai PRAKĀŚA şi nu ar fi fost şi VIMARŚĀ, Ea ar fi fost lipsită de putere şi inertă. De

---

[1]"Acesta" sau IDAM reprezintă tot ceea ce este perceput ca fiind exterior. Termenul desemnează universul manifestat care este într-o aparentă opoziţie cu AHAM sau Eu-l divin suprem. Fără această distincţie dintre "Eu" şi "Acesta", universul nu ar putea exista.

[2]Supremul ŚIVA.

[3]Lumina Conştiinţei.

[4]Priza de conştiinţă activă. Reprezintă capacitatea Conştiinţei Divine de a se percepe pe sine şi este principiul activ al acesteia prin care este posibilă creaţia.

aceea, această pură Conştiinţă de sine este cea care produce naşterea, menţinerea şi resorbţia universului[1].

CIT se percepe pe sine ca CIDRŪPINĪ ŚAKTI[2]. Această percepţie este numită VIMARŚĀ. De aceea VIMARŚĀ a fost numită în mai multe feluri: PARĀŚAKTI (Energia Supremă), PARĀVĀK (Cuvântul Suprem sau Logosul Divin), SVĀTANTRYA (Libertatea absolută), AIŚVARYA (Suveranitatea supremă), KARTṚTVA, SPHURATTĀ, SĀRA (Esenţa absolută), HṚDAYA (Inima Supremă), SPANDA (Vibraţia primordială).

Astfel Realitatea Ultimă nu este numai Conştiinţa Universală, ci de asemenea şi Energia Universală. Această Conştiinţă Universală atotcuprinzătoare este numită şi ANUTTARA[3], adică Realitatea mai presus de care nu poate să existe nimic altceva, Realitatea Supremă, Absolutul. Ea este atât transcendentă (VIŚVOTTĪRNA), cât şi imanentă (VIŚVAMAYA).

Oricum am defini Realitatea Ultimă, ea nu este un spaţiu gol. Ea are puteri infinite şi conţine într-o formă potenţială tot ceea ce a existat, există sau ar putea să existe. Este în natura (SVABHĀVA) Realităţii Ultime să creeze. Dacă ea nu ar crea, nu ar mai exista Conştiinţa sau Sinele, ci ceva care ar fi cu neputinţă de definit. Aşa cum spune şi Abhinavagupta în TANTRĀLOKA:

"Dacă Realitatea Ultimă nu manifestă varietatea infinită, ci rămâne închisă într-o solitudine de neclintit, nu va mai exista nici Energia Supremă şi nici Conştiinţa, ci numai ceva asemenea unui vas."

---

[1]Cele trei acţiuni numite în sanscrită: SṚṢṬI, STHITI şi SAMHĀRA.

[2]Energia divină care are ca formă Conştiinţa.

[3]Cea care nu poate fi depăşită, Cea mai presus de care nu există nimic altceva. Este un termen foarte des folosit pentru a desemna Realitatea Supremă.

Am văzut că această Realitate Ultimă sau PARAMAŚIVA este "PRAKĀŚA VIMARŚAMAYA". În această stare, "Eu" şi "Acesta" se află într-o unitate indivizibilă. "Eu" este aspectul de PRAKĀŚA, iar "Acesta", sau conştiinţa existenţei lui, este aspectul de VIMARŚA. Această VIMARŚA este SVĀTANTRYA, Libertatea Supremă, Voinţa Absolută sau ŚAKTI. Această ŚAKTI a fost numită de Kşemarāja - "Inima Stăpânului Suprem"[1]. Însă ŚAKTI nu este decât un alt aspect al Sinelui Suprem. Din perspectiva Supremă, aşa-numitul "Acesta" nu este altcineva decât Sinele. Există doar un singur Sine care se percepe pe Sine. Această VIMARŚA, sau ŚAKTI, nu poate fi conţinută de nimic pentru că ea conţine tot ceea ce există. Aşa cum se spune în PARĀTRIMŚIKA:

"La fel cum măreţul banian este conţinut în formă potenţială într-o sămânţă, la fel şi universul cuprinzând toate fiinţele mobile şi imobile se află ca potenţial în inima Supremului."

Un alt exemplu care este dat în mod obişnuit este cel al unui păun. La fel cum un păun cu penele sale multicolore se află potenţial într-un ou, la fel şi întregul univers se află în ŚAKTI a lui Dumnezeu. Această ŚAKTI este numită CITI sau PARĀŚAKTI[2] sau PARĀVĀK[3].

PARAMAŚIVA are infinit de multe ŚAKTI-uri, însă următoarele cinci sunt considerate a fi cele mai importante:

1.CIT, Puterea Conştiinţei de Sine prin care Supremul străluceşte prin El însuşi. În acest aspect, Supremul este cunoscut ca fiind ŚIVA.

2.ĀNANDA este beatitudinea absolută. Ea este de asemenea

---

[1]HṚDAYAM PARAMEŚTIḤ

[2]Energia Supremă.

[3]Cuvântul sau Logosul Suprem.

numită SVĀTANTRYA, voinţa absolută şi liberă, pentru că este capabilă să realizeze toate lucrurile fără un ajutor exterior[1]. În acest aspect, Supremul este cunoscut ca ŚAKTI. CIT şi ĀNANDA reprezintă adevărata natură[2] a Supremului. Restul energiilor pot fi numite de fapt ŚAKTI–urile Sale.

3.ICCHĀ, Voinţa de a face un anumit lucru, de a crea. În acest aspect, El este cunoscut sub numele de SADĀŚIVA[3] sau SĀDĀKHYA.

4.JÑĀNA - puterea de a cunoaşte. În acest aspect, El este cunoscut ca fiind ĪŚVARA[4].

5.KRIYĀ - puterea de a acţiona şi de a-şi asuma orice formă. În acest aspect, El este cunoscut ca fiind SADVIDYĀ sau ŚUDDHAVIDYĀ[5].

Universul nu este altceva decât o deschidere spre în afară (UNMEŞA[6]) sau expansiune (PRASARA) a Supremului, sau mai bine spus a Supremului sub forma sa de ŚAKTI.

Vom descrie în continuare care sunt TATTVA[7]-ele experienţei universale. Am văzut că PARAMAŚIVA are două aspecte şi anume unul transcendent (VIŚVOTTĪRṆA) şi unul imanent sau creator (VIŚVAMAYA). Acest aspect creator al lui PARAMAŚIVA este

---

[1]SVĀTANTRYAM ĀNANDAŚAKTIḤ, citat din TANTRA SĀRA cap. 1.

[2]SVARŪPA - adevărata "formă".

[3]Eternul ŚIVA este una dintre cele cinci TATTVA-e pure.

[4]Stăpânul Suprem este o altă TATTVA pură.

[5]Adevărata cunoaştere (SADVIDYĀ) sau Cunoaşterea Pură (ŚUDDHAVIDYĀ).

[6]Trezire sau deschidere spre în afară a Conştiinţei.

[7]Categoriile sau principiile formatoare ale universului; reprezintă cărămizile de bază din care este alcătuită întreaga lume manifestată.

numit ŚIVA TATTVA.

1. ŚIVA TATTVA este primul impuls creator[1] al lui PARAMAŚIVA. Aşa cum se spune şi în ṢAṬTRIṀŚAT TATTVA SANDOHA:

"Când ANUTTARA sau Absolutul prin SVĀTANTRYA Sa sau Voinţa Sa Absolută simte dorinţa de a da naştere Universului conţinut în El, prima vibraţie sau pulsaţie a acestei Voinţe este cunoscută ca fiind ŚIVA.

2. ŚAKTI TATTVA este Energia lui ŚIVA. ŚAKTI, în aspectul său de JÑĀNA, este principiul *negării* pentru că la început ea neagă existenţa lui "Acesta" sau a părţii obiective a experienţei în ŚIVA[2]. Această stare în care obiectivitatea este negată este numită adevăratul vid. În CIT sau PARĀSAṀVIT, "Eu" şi "Acesta" sunt într-o unitate nediferenţiată. În ŚIVA TATTVA, "Acesta" este resorbit prin intermediul acţiunii lui ŚAKTI TATTVA, astfel încât numai partea subiectivă a experienţei mai rămâne. Această stare este numită de Kşemarāja, ANĀŚRITA ŚIVA. ŚIVA în această stare apare pur şi simplu ca "Eu" lipsit de orice conţinut obiectiv. Pentru ca ŚIVA să poată să apară sub forma Universului, o fisură în această experienţă unitară este o fază absolut necesară. Însă aceasta este doar o fază trecătoare. Pentru Subiectivitatea eliberată de conţinutul obiectiv, Universul nu este prezent ca o unitate nediferenţiată, ci ca un "Eu-Acesta" în care cele două aspecte sunt distincte, însă nu sunt separate, ele fiind părţi ale aceluiaşi Sine.

Astfel, ŚAKTI polarizează Conştiinţa în AHAM şi IDAM ("Eu" şi "Acesta"), subiect şi obiect. ŚAKTI, totuşi, nu este diferită

[1]PRATHAMA SPANDA

[2]Acesta este de fapt un nivel care uneori este separat de celelalte TATTVA-e şi care poartă numele de ANĀŚRITA ŚIVA.

de ŚIVA. Ea este chiar ŚIVA în aspectul său creator. Ea este AHAM VIMARŚA (Conştiinţa de Sine), intenţia Sa de a crea. Acelaşi aspect este foarte frumos descris de către Maheśvarānanda în lucrarea sa numită MAHĀRTHAMAÑJARI:

"El însuşi (ŚIVA), plin de bucuria amplificată de mierea celor trei petale ale inimii sale, şi anume ICCHĀ sau Voinţa, JÑĀNA sau Cunoaşterea, KRIYĀ sau Acţiunea, ridicându-şi faţa pentru a privi la propria Sa splendoare, este numit ŚAKTI".

ŚAKTI este aspectul activ sau dinamic al Conştiinţei.

O idee asemănătoare cu conceptul de VIMARŚA sau UNMUKHATĀ, aşa cum este denumit în UPANIṢAD-e, se găseşte şi în CHĀNDOGYA UPANIṢAD:

"La început (logic, însă nu şi cronologic) era numai "SAT[1]", singur şi fără un al doilea. El a văzut şi Şi-a spus: "Fie ca eu să fiu multiplu, fie ca eu să creez".

În filozofia şivaită, Supremul nu este privit ca un logician, ci ca un Artist. La fel cum un artist nu îşi poate reţine încântarea în el însuşi, ci o revarsă într-un cântec, o pictură sau un poem, la fel şi Artistul Suprem îşi revarsă minunea încântătoare a splendorii Sale în creaţie. Kşemarāja exprimă aceeaşi idee în comentariul său la STOTRĀVALI a lui Utpaladeva:

"ŚAKTI înălţată de încântare pătrunde adânc în manifestare."

Întreaga creaţie este, de aceea, doar un proces de experimentare, o ideaţie creatoare a lui ŚIVA.

În ŚAKTI TATTVA, aspectul de ĀNANDA (sau Beatitudinea Supremă) al Supremului este cel predominant.

ŚIVA şi ŚAKTI TATTVA nu pot fi niciodată separate. Ele rămân pentru totdeauna unite, atât în cazul creaţiei, cât şi în cazul

[1]Pura Existenţă.

disoluției, ŚIVA fiind principiul subiectiv care se experimentează pe sine ca fiind "Eu-l" pur, iar pe ŚAKTI ca fiind beatitudinea profundă. Într-un sens mai strict, ŚIVA-ŚAKTI TATTVA nu este o emanație sau ĀBHĀSA, strălucire creatoare, ci este sămânța tuturor emanațiilor.

3. Voința (ICCHĀ) de a afirma latura obiectivă a lui "Acesta" a Experienței Universale este cunoscută ca SADĀŚIVA TATTVA sau SĀDĀKHYA TATTVA, la nivelul căreia Voința sau ICCHĀ este predominantă. Experiența la acest nivel este de forma "Eu sunt". Deoarece "sunt" sau "a fi" este afirmat la acest nivel, această TATTVA este numită SĀDĀKHYA TATTVA (pentru că "SAT" înseamnă "existență" sau "ființă"), însă "Sunt" implică "Aceasta"[1]. De aceea, experiența la acest nivel este "Eu sunt Acesta", însă "Acesta" este doar o experiență neclară (ASPHUṬA). Latura predominantă este încă "Eu". Universul Ideatic este experimentat ca fiind ceva nedistinct în profunzimile conștiinței.

"Acesta" (IDAM) este experimentat în mod vag de "Eu" (AHAM) ca fiind o parte a Sinelui Unic, însă accentul este pus totuși pe latura subiectivă a experienței. "Acesta" (IDAM) sau Universul este, la acest nivel, asemenea ideii unei picturi neconturate încă, pe care o are un artist în faza inițială a creației sale. Rājānaka Ānanda în a sa VIVARAṆA (comentariu) la tratatul ṢAṬTRIṂŚAT TATTVA SANDOHA, spune:

"La acest nivel, latura obiectivă, a lui "Acesta", a Experienței, este cețoasă (ASPHUṬA), la fel ca pictura unui artist care urmează să fie pictată și care cu toate acestea este încă într-o stare ideatică (adică sub forma unei idei). De aceea, în această stare Voința sa este predominantă".

---

[1] "Eu sunt, însă cine sunt?" – Eu sunt "acesta".

La fel și Kṣemarāja afirmă, în PRATYABHIJÑĀHṚDAYA, că Universul în SADĀŚIVA TATTVA este ASPHUṬA, sau neclar, și este dominat de conștiința clară a lui "Eu". SADĀŚIVA TATTVA este prima manifestare sau strălucire creatoare (ĀBHĀSA). Pentru ĀBHĀSA, sau manifestare, trebuie să existe un subiect cunoscător și un obiect de cunoscut. În această stare universală, și subiectul și obiectul au ca natură Conștiința, pentru că nu există nimic în afara Conștiinței. Conștiința în acest aspect devine perceptibilă ei înșiși și de aici provine subiectul și obiectul.

4. Următorul nivel al experienței divine este acela în care IDAM, partea obiectivă, cea a lui "Acesta", a experienței totalității, devine mai definit (SPHUṬA). Acest nivel este cunoscut sub numele de ĪŚVARA TATTVA. El este UNMEṢA, sau înflorirea distinctă a Universului. La acest stadiu, JÑĀNA, sau cunoașterea, este predominantă. Aici există o idee clară a ceea ce va fi creat. Rājānaka Ānandaspune în comentariul său, VIVARAṆA:

"La acest nivel, latura obiectivă a Experienței, "Acesta" sau Universul este clar definit, și de aceea JÑĀNA ŚAKTI este predominantă."

La fel cum un artist are la început o idee neclară cu privire la pictura pe care o va realiza, însă mai târziu va avea o imagine mai clară a acesteia, la fel, la nivelul lui SADĀŚIVA universul este doar o idee neclară, însă la nivelul lui ĪŚVARA el devine mai clar. Experiența la nivelul lui SADĀŚIVA este "Eu sunt Acesta". Experiența la nivelul lui ĪŚVARA este "Acesta sunt Eu".

5. În SADVIDYĀ TATTVA, laturile subiectivă și obiectivă ale Experienței, a lui "Eu" și "Acesta", sunt echilibrate la fel ca talgerele unei balanțe. La acest nivel KRIYĀ ŚAKTI este predominantă. "Eu" și "Acesta" sunt recunoscute în această stare cu o atât de egală claritate încât, deși ele sunt încă identificate, ele pot fi

clar distinse la nivel ideatic. Experiența la acest nivel poate fi numită "diversitate în unitate", adică deşi "Acesta" este clar diferențiat de "Eu", el totuşi este perceput ca fiind al "Eu"-lui, sau al Sinelui. Atât "Eu", cât şi "Acesta", se referă la acelaşi lucru.

În ŚIVA TATTVA există experiența lui "Eu" (AHAM VIMARŚA); în SADĀŚIVA există experiența lui Eu-Acesta (AHAM-IDAM VIMARŚA); în ĪŚVARA TATTVA experiența este Acesta-Eu (IDAM-AHAM VIMARŚA). În fiecare astfel de tip de experiență, accentul este pus pe primul termen. În ŚUDDHAVIDYĀ TATTVA, accentul cade în mod egal pe amândouă (AHAM AHAM – IDAM IDAM: Eu sunt Eu, Acesta este Acesta).

Această TATTVA este numită SADVIDYĀ, sau ŚUDDHAVIDYA, deoarece la acest nivel este experimentată adevărata relație dintre lucruri.

Deasupra acestui nivel, orice experiență este ideatică, adică sub forma unei idei. De aceea, aceste TATTVA-e sunt numite "ordinea pură sau perfectă" (ŚUDDHĀDHVAN), cu alte cuvinte manifestarea în care SVARŪPA sau adevărata natură a Divinului nu a fost încă ocultată.

Urmează în continuare, în ordinea manifestării, TATTVA-ele experienței individuale, limitate.

6-11. La aceste nivele sunt prezente MĀYĀ şi cele cinci KAÑCUKAS[1]. De aici, MĀYĀ TATTVA îşi începe jocul. De aici în jos este AŚUDDHĀDHVAN, sau "ordinea impură", în care natura reală a Divinului este ascunsă, şi aceasta datorită lui MĀYĀ şi a celor cinci emanații ale sale (cele cinci KAÑCUKA-uri). Cuvântul MĀYĀ este derivat de la rădăcina "MA", a măsura. Ceea ce face experiența măsurabilă, cuantificabilă, adică limitează şi

[1]Învelişurile limitatoare ale Conştiinței Divine.

separă pe "Acesta" de "Eu" şi pe "Eu" de "Acesta" şi diferențiază lucrurile unul de altul, este MĀYĀ. Deasupra lui SADVIDYĀ, experiența era Universală; "Acesta" semnifica "toate aceste lucruri", adică întregul univers. Sub acțiunea lui MĀYĀ, "acesta" semnifică numai "acesta" care este diferit de orice alt lucru. De acum înainte începe SAṄKOCA[1] sau limitarea. MĀYĀ aruncă un văl (ĀVARAṆA) asupra Sinelui, datorită căruia el îşi uită adevărata sa natură şi astfel MĀYĀ generează sentimentul dualității sau diferențierii.

Din MĀYĀ provin cele cinci KAÑCUKA sau învelişuri. Le vom descrie pe scurt:

(i) KALĀ – Aceasta reduce omnipotența Conştiinței universale[2] dând naştere limitării în eficiență.

(ii) VIDYĀ – Aceasta reduce omniscienta[3] Conştiinței Universale şi dă naştere limitării în ceea ce priveşte cunoaşterea.

(iii) RĀGA - Aceasta reduce plenitudinea[4] Conştiinței Universale şi dă naştere dorinței pentru "aceasta" sau "aceea".

(iv) KĀLA – Aceasta reduce eternitatea[5] Conştiinței Universale şi dă naştere limitării în ceea ce priveşte timpul, adică împărțirea în trecut, prezent şi viitor.

(v) NIYATI – Aceasta reduce libertatea şi omniprezența[6] Conştiinței Universale, dând naştere limitării în ceea ce priveşte cauzalitatea şi spațiul.

[1]Contracția sau condensarea Energiei Divine care devine astfel tot mai limitată, până la stadiul de materie fizică.

[2]SARVAKARTṚTVA

[3]SARVAJÑATVA

[4]PŪRṆATVA

[5]NITYATVA

[6]SVATANTRATĀ şi VYĀPAKATVA.

12. ŚIVA fiind astfel subiectul acţiunii lui MĀYĀ şi îmbrăcând cele cinci KAÑCUKA sau învelişuri care îi limitează puterea şi cunoaşterea Sa universală, devine PURUṢA sau subiectul individual. PURUṢA nu se referă numai la fiinţa umană, ci la orice fiinţă care este astfel limitată (Zei, demoni, etc.).

PURUṢA mai este cunoscut şi sub numele de AṆU, care, literal, însemnă "punct", însă nu un punct spaţial, pentru că AṆU, fiind divin în esenţă, nu poate fi ceva spaţial. PURUṢA este numit AṆU datorită limitării perfecţiunii divine.

13. În timp ce PURUṢA este manifestarea subiectivă a lui "Eu sunt Acesta" din experienţa lui SADVIDYĀ, PRAKṚTI este manifestarea obiectivă. PRAKṚTI este simpla obiectivitate în contrast cu PURUṢA care este Subiectul. PRAKṚTI există într-o stare de echilibru a celor trei GUṆA[1] născute din ea. PRAKṚTI este ŚĀNTĀ ŚAKTI[2] a lui ŚIVA, iar cele trei GUṆA (SATTVA, RAJAS şi TAMAS) sunt manifestările grosiere ale ŚAKTI-urilor sale, respectiv JÑĀNA, ICCHĀ şi KRIYĀ.

PURUṢA este cel care experimentează (BHOKTĀ), iar PRAKṚTI este ceea ce este experimentat (BHOGYĀ).

14-16. PRAKṚTI se diferenţiază în ANTAḤKARAṆA (aparatul psihic intern), INDRIYAS (organele de simţ şi acţiune) şi BHŪTAS (elementele subtile şi grosiere).

Ne vom ocupa mai întâi de ANTAḤKARAṆA. Literal, înseamnă "instrumentul intern" şi constă din TATTVA-ele cu ajutorul cărora se realizează operaţiile mentale şi anume BUDDHI, AHAṂKĀRA şi MANAS.

---

[1]Cele trei tendinţe sau calităţi care sunt SATTVA, RAJAS şi TAMAS.

[2]Energia liniştită sau plină de pace a lui ŚIVA.

a.BUDDHI este prima TATTVA a lui PRAKṚTI şi reprezintă intelectul. Obiectele care sunt reflectate în el sunt de două feluri:

- externe – reprezintă reflexiile provenite de la organele de simţ;
- interne – sunt imaginile construite de SAṂSKĀRA-uri (impresiile latente în minte);

b.AHAṂKĀRA. Acesta este un produs al lui BUDDHI şi reprezintă conştiinţa limitată de sine sau ego-ul.

c.MANAS este un produs al lui AHAṂKĀRA. El cooperează cu simţurile în construirea percepţiilor, şi dă naştere imaginilor mentale şi conceptelor.

17-31. Urmează TATTVA-ele experienţei simţurilor.

(i) Cele cinci puteri ale percepţiei senzoriale - JÑĀNEDRIYAS sau BUDDHĪNDRIYAS:

- mirosul (GHRĀṆENDRIYA);
- gustul (RASANENDRIYA);
- vederea (CAKṢUINDRIYA);
- simţul tactil (SPARŚANENDRIYA);
- auzul (ŚRAVAṆENDRIYA).

(ii) Cele cinci puteri de acţiune:

- vorbirea (VĀGINDRIYA);
- mânuirea unui obiect (HASTENDRIYA);
- deplasarea, locomoţia (PĀDENDRIYA);
- acţiunea sexuală (UPASTHENDRIYA);
- excreţia (PĀYUINDRIYA).

Aceste INDRIYA nu sunt organe de simţ, ci energii care operează prin intermediul organelor de simţ.

(iii) Cele cinci TANMĀTRA sau elemente primordiale, sau subtile, ale percepţiei:

- ceea ce este auzit, sunetul (ŚABDA);

- ceea ce este atins (SPARŚA);
- ceea ce este văzut, culoarea şi forma (RŪPA);
- ceea ce este gustat, savoarea (RASA);
- ceea ce este mirosit, mireasma (GANDHA).

32-36. Urmează cele cinci elemente grosiere ale lumii materiale, PAÑCA MAHĀBHŪTA:

- ĀKĀŚA (eterul);
- VĀYU (aerul);
- TEJAS (AGNI) (focul);
- ĀPAS (apa);
- PṚTHIVI (pământul).

Absolutul în acest sistem este numit CIT, sau PARAMAŚIVA, sau MAHEŚVARA[1]. Este numit MAHEŚVARA datorită suveranităţii absolute a Voinţei sale, SVATANTRATĀ sau SVĀTANTRYA. Această Suveranitate Absolută, sau Voinţă Liberă, nu este o forţă oarbă. Ea este adevărata natură (SVABHĀVA) a Conştiinţei Universale (CIT) şi această Voinţă Liberă este cea care dă naştere obiectivării ideaţiei sale. Este liberă pentru că ea nu depinde de nimic exterior: ea este liberă şi capabilă să devină orice lucru. Ea este dincolo de timp, spaţiu, cauzalitate, etc., deoarece toate acestea îşi au originea în ea.

"Puterea Divină este cunoscută ca fiind CITI. Esenţa Sa este Conştiinţa de Sine. Mai este cunoscută şi sub numele de PARĀVĀK. Ea este prin Ea însăşi mereu prezentă, eternă. Ea este SVĀTANTRYA (Libertatea Absolută), principala putere a Sinelui Suprem."[2]

PARĀVĀK, VIMARŚA, AIŚVARYA etc. sunt toate

[1]Stăpânul Suprem.

[2]Citat din ĪŚVARA PRATYABHIJÑĀ.

sinonime cu SVĀTANTRYA.

Această CITI, sau putere a Conştiinţei Universale, este strălucirea creatoare interioară care, deşi este neschimbată prin natura sa, este sursa tuturor schimbărilor aparente.

Această CITI sau putere a Conştiinţei Universale este cea mai profundă strălucire creatoare care, deşi neschimbătoare ca natură, este sursa tuturor schimbărilor aparente; ea este MAHĀSATTA sau Existenţa Absolută pentru că este liberă de orice limitare şi pentru că este sursa a tot ceea ce există. Ea este dincolo de determinările spaţiului şi timpului. În esenţă, această Voinţă Liberă şi Suverană este adevărata inimă sau centru al Fiinţei Divine.

SVĀTANTRYA sau MĀHEŚVARYA, care semnifică absoluta suveranitate şi libertate a Voinţei Divine, implică o acţiune lipsită de orice obstacol a Voinţei Divine şi este o expresie a Conştiinţei Sinelui.

SVĀTANTRYAVĀDA, sau doctrina Absolutei Suveranităţi şi Libertăţi a Voinţei Divine de a se manifesta în orice mod doreşte, a fost foarte clar explicată de Abhinavagupta astfel:

"De aceea Dumnezeu, PARAMAŚIVA (Realitatea Absolută) a cărui proprie esenţă este Conştiinţa, care are ca natură PRAKĀŚA şi VIMARŚA, etern prezenta Realitate, apare ca subiect, de la RUDRA în jos, până la entităţile nemişcate, aşa cum sunt obiectele, calităţile precum albastrul, senzaţiile precum plăcerea, etc. Ele apar ca fiind separate, deşi în esenţă nu sunt, prin puterea glorioasă a lui SVĀTANTRYA (Voinţa Liberă) care este inseparabilă de SAṂVIT (Conştiinţa universală) şi care nu ascunde în nici un fel natura Supremului Absolut. Aceasta este expunerea lui SVĀTANTRYAVĀDA (doctrina libertăţii)."

Prin raportare la puterea creatoare a Realităţii Ultime, care este o expresie a libertăţii Conştiinţei Divine, această filozofie este

cunoscută ca SVĀTANTRYAVĀDA; prin raportare la manifestarea propriu-zisă a acestei puteri, care dă naştere astfel universului, ea este cunoscută sub numele de ĀBHĀSAVĀDA.

În Realitatea Ultimă, întreaga varietate a manifestării este într-o unitate perfectă, ca o substanţă nediferenţiată, la fel cum penajul multicolor al unui păun cu bogăţia şi frumuseţea culorilor lui se află într-o stare nediferenţiată în embrionul oului său.

Principiul fundamental al manifestării este CIT, sau pura şi universala Conştiinţă. Lumea mereu schimbătoarelor aparenţe este doar o expresie a lui CIT, sau SAṂVID. Tot ceea ce apare, în orice formă, fie ca obiect, fie ca subiect al cunoaşterii, sau mijloc de cunoaştere, sau simţuri, tot ceea ce există, oricare ar fi forma sa, este doar o ĀBHĀSA sau o manifestare a Conştiinţei Universale. ĀBHĀSA, sau străfulgerarea creatoare, este manifestarea sau apariţia într-un mod limitat. Tot ceea ce este manifestat are un anumit grad de limitare. De aceea, orice lucru care există este o combinaţie de ĀBHĀSA-e.

"La fel cum într-o oglindă clară, diferitele imagini ale unui oraş, sat, etc., apar ca fiind diferite unele de altele şi diferite faţă de oglindă, cu toate că ele nu sunt totuşi separate de oglindă, la fel şi lumea, deşi nu este diferită de pura conştiinţă a lui PARAMAŚIVA, apare ca fiind diferită, atât în ceea ce priveşte variatele sale obiecte, cât şi faţă de Conştiinţa Universală."[1]

ĀBHĀSA-ele sunt asimilate aici, prin analogie, cu reflexiile într-o oglindă. La fel cum reflexia într-o oglindă nu este cu nimic diferită de aceasta, însă apare ca fiind ceva diferit, la fel şi ĀBHĀSA-ele nu sunt diferite de ŚIVA, şi cu toate acestea apar ca fiind diferite.

Există totuşi două excepţii în ceea ce priveşte analogia cu

[1]Citat din PARAMĀRTHASĀRA, 12-13.

oglinda. Mai întâi, în cazul oglinzii există un obiect exterior care se reflectă. În cazul lui MAHEŚVARA sau Conştiinţa Universală, propria Sa ideaţie este cea reflectată. Reflexia într-o oglindă este posibilă numai atunci când există lumină. În cazul Conştiinţe Universale, Ea este propria Sa lumină, Lumina tuturor luminilor, cea care nu are nevoie de nici o lumină exterioară.

Oglinda nu este conştientă de ceea ce se reflectă în ea, însă Conştiinţa Universală îşi cunoaşte propria ideaţie care apare în ea însăşi. ĀBHĀSA-ele nu sunt altceva decât ideaţiile Conştiinţei universale care par a fi exterioare pentru subiecţii conştienţi limitaţi.

"La fel cum apar diferitele obiecte într-o oglindă, tot astfel întregul univers apare în interiorul Conştiinţei, în Sine. Conştiinţa însă cunoaşte lumea reflectată în ea, datorită lui VIMARŚA."[1]

Toate ĀBHĀSA-ele se ridică asemeni valurilor pe oceanul Conştiinţei Universale. La fel cum oceanul nu câştigă şi nu pierde nimic la înălţarea şi dispariţia valurilor, tot astfel nici Conştiinţa universală nu devine mai mare sau mai mică datorită înălţării şi dispariţiei ĀBHĀSA-elor. Ele apar şi dispar, dar fundalul Conştiinţei este neschimbător.

ĀBHĀSA-ele nu sunt altceva decât proiecţiile ideaţiei Divinului.

"Fiinţa Divină, a cărei esenţă este CIT (Conştiinţa Universală), face ca totalitatea obiectelor care sunt conţinute în interior să apară ca exterioare, prin Voinţa Sa, fără să fie nevoie de un material exterior, la fel cum un yoghin face ca obiectele sale mentale să apară în exterior prin simpla sa voinţă."[2]

Fiinţa divină nu creează precum un olar care îşi modelează oalele din lut. SRṢṬI înseamnă doar a manifesta în exterior ceea ce

[1]Citat din comentariul lui YOGARĀJA la PARAMĀRTHASĀRA.

[2]Citat din ĪŚVARA PRATYABHIJÑĀ I.5.7.

este conţinut deja în interior şi pentru aceasta Dumnezeu nu are nevoie de nici un material exterior. Aceasta se realizează doar prin simpla putere a Voinţei Sale.

Însăşi Conştiinţa Universală este cea care apare sub forma subiecţilor şi a obiectelor. Totuşi această aparenţă nu poate fi numită falsă. Această aparenţă nu este diferită de Plenitudinea sau Perfecţiunea Conştiinţei Universale.

Fiinţa individuală, conform acestui sistem, nu este doar un agregat psiho-fiziologic, ci ceva mai mult. Aspectul său fizic constă în cele cinci MAHĀBHŪTAS, sau elemente grosiere, şi este cunoscut sub numele de STHŪLAŚARIRA[1]. Ea deţine, de asemenea, un aparat psihic numit ANTAḤKARAṆA (instrumentul sau organul intern) alcătuit din MANAS, BUDDHI şi AHAṀKĀRA.

MANAS, BUDDHI şi AHAṀKĀRA, împreună cu cele cinci TANMĀTRAS, formează un grup de opt care este cunoscut sub numele de PURYAṢṬAKA. Acesta este corpul subtil, SŪKṢMAŚARĪRA, în care sufletul părăseşte corpul în momentul morţii.

Tot în el acţionează şi PRĀṆA ŚAKTI. Aceasta este energia divină care acţionează atât la nivel universal, cât şi la nivel individual. Prin această PRĀṆA ŚAKTI totul este susţinut şi menţinut.

Acolo se află şi KUṆḌALINĪ[2] care este o formă de expresie a lui ŚAKTI şi care este în stare latentă la fiinţele umane obişnuite.

---

[1]Corpul fizic sau grosier.

[2]Energia potenţială fundamentală a fiinţei umane aflată la baza coloanei vertebrale.

Şi tot acolo se află şi CAITANYA[1], sau ŚIVA, în centrul fiinţei, care este adevăratul său Sine.

Deşi în esenţă Sinele individual este însuşi ŚIVA, el devine AṆU sau fiinţa individuală limitată datorită lui ĀṆAVA MALA[2]. Înlănţuirea este datorată acestei ignoranţe înnăscute cunoscută sub numele de ĀṆAVA MALA. Ea este limitarea primordială care reduce Conştiinţa Universală la un aspect limitat şi apare prin limitarea lui ICCHĀ ŚAKTI a Supremului Absolut. Datorită acestei limitări, JIVA se consideră a fi o entitate limitată, separată de oceanul universal al conştiinţei. Ea este conştiinţa auto-limitării.

Asociindu-se cu TATTVA–ele impure corespunzătoare manifestării exterioare, el este limitat mai departe prin MĀYIYA MALA şi KĀRMA MALA. MĀYIYA MALA este cea care dă naştere conştiinţei diferenţierii, care apare datorită diferitelor limitări ale corpului, atât cel fizic cât şi cel subtil, etc. Ea provine din limitarea lui JÑĀNA ŚAKTI a Supremului Absolut. KĀRMA MALA este impuritatea care face să apară ataşamentul faţă de fructele acţiunii şi conduce astfel la trecerea dintr-o formă de existenţă în alta, prin apariţia KARMA–ei.

Eliberarea, în conformitate cu acest sistem, semnifică recunoaşterea (PRATYABHIJÑĀ) adevăratei naturi, cu alte cuvinte recunoaşterea Sinelui, a Conştiinţei - pură, înnăscută şi originară. Conştiinţa pură de Sine nu are natura lui VIKALPA (gândirea dual ă) pentru că aceasta necesită un al doilea. Conştiinţa de sine normală, psihologică, are însă această natură pentru că ea opune ceea ce este Sinele, faţă de ceea ce nu este Sinele. Pentru pura Conştiinţă de Sine

---

[1]Conştiinţa divină.

[2]Impuritatea primordială care creează senzaţia de limitare şi neîmplinire, de separare faţă de Conştiinţa Divină.

nu există însă această opoziție, pentru că ea este conștiința spontană și imediată de Sine, lipsită de dualitatea subiect-obiect, interior-exterior, etc. Când este atinsă această Conștiință, este cunoscută adevărata natură a ființei și aceasta înseamnă eliberarea. Așa cum spune și Abhinavagupta:

"MOKṢA (eliberarea) nu este altceva decât conștientizarea adevăratei naturi a ființei".

Prin această Conștiință de Sine reală, este atinsă CIDĀNANDA – beatitudinea Conștiinței Universale. CITTA, sau conștiința individuală, este acum transformată în CIT sau Conștiința Universală. Atingerea acestei pure conștiințe de Sine este, de asemenea, și atingerea conștiinței lui ŚIVA datorită căreia întregul univers apare ca fiind "Eu" sau ŚIVA.

Conform acestui sistem, cea mai înaltă formă de beatitudine este JAGADĀNANDA, beatitudinea trăită de ființa eliberată care percepe universul ca fiind CIT sau ŚIVA.

Această eliberare nu poate fi atinsă printr-o simplă analiză intelectuală. Ea apare odată cu coborârea Energiei Divine (ŚAKTIPĀTA) sau a Grației Divine (ANUGRAHA).

Cei care datorită SAMSKĀRA–urilor[1] încarnării precedente, sunt suflete foarte evoluate, primesc o formă foarte înaltă de grație, TIVRA ŚAKTIPĀTA, și se eliberează fără prea multă practică spirituală, SĀDHANĀ.

Cei care sunt mai puțin pregătiți, primesc o grație de intensitate medie, MADHYAMA ŚAKTIPĀTA. Aceasta îi determină să caute un GURU, un maestru spiritual, pentru a primi inițierea și pentru a practica yoga. În timp, ei vor atinge eliberarea.

Cei care sunt și mai puțin pregătiți, vor primi o grație

[1]Impregnările subtile.

moderată, MANDA ŚAKTIPĀTA. Aceasta generează o dorință reală pentru cunoașterea spirituală și meditație. Și ei se vor elibera după un timp.

Însă grația nu este o manifestare a unui capriciu. Ea trebuie să fie dorită și trebuie ca ființa să se pregătească pentru ea printr-o disciplină morală și spirituală. Căile prin care grația este chemată să se manifeste, sunt împărțite în patru tipuri principale: ĀṆAVOPĀYA, ŚAKTOPĀYA, ŚĀMBHAVOPĀYA și ANUPĀYA. Aceste căi, sau UPĀYA-uri, sunt menite să îndepărteze impuritățile (MALA), astfel încât ființa să devină pregătită pentru a primi grația.

ĀṆAVOPĀYA, sau calea individului limitat, este calea pe care este folosit propriul corp ca mijloc de transformare spirituală, în vederea obținerii realizării Sinelui. Pe această cale sunt incluse controlul respirației, ritualuri, concentrarea asupra unei anumite zeități, etc. În cele din urmă, realizarea Sinelui este atinsă prin expansiunea conștiinței în spațiul central (MADHYA DHĀMA) sau în SUṢUMNĀ. Ea mai este cunoscută, de asemenea, și sub numele de KRIYOPĀYA, Calea Acțiunii, pentru că acțiunea, KRIYĀ, cum ar fi repetiția MANTRA-elor, practicarea ritualurilor, joacă un rol foarte important. Ea mai este numită și BHEDOPĀYA, deoarece practicile ei pornesc de la un sentiment de diferențiere (BHEDA).

ŚAKTOPĀYA, sau calea energiei, este legată de acele practici referitoare la realitatea interioară care transformă forțele latente ale ființei și trezesc în yoghin starea de SAMĀVEŚA (topirea conștiinței individuale în Dumnezeu). Pe această cale, mai ales MANTRA ŚAKTI[1] joacă un rol foarte important prin care este atinsă adevărata cunoaștere sau PRĀTIBHA JÑĀNA; gradat, senzația de dualitate

[1]Energia Sunetelor de rezonanță (MANTRA-e)

devine din ce în ce mai estompată, iar conştiinţa sa se scufundă în PARĀSAṂVID. Pe această cale fiinţa trebuie să mediteze asupra unor afirmaţii precum "Eu sunt ŚIVA", "Întregul univers este doar o expansiune a adevăratului meu Sine".

În ĀṆAVOPĀYA, simţurile, PRĀṆA[1] şi MANAS sunt puse în slujba yoghinului; pe ŚĀKTOPĀYA numai MANAS mai funcţionează în mod activ. Ea mai este cunoscută şi ca JÑĀNOPĀYA, deoarece acţiunile mentale joacă un rol foarte important. Ea este cunoscută, de asemenea, şi sub numele de BHEDĀBHEDA UPĀYA, deoarece se bazează atât pe diferenţiere, cât şi pe unitate. Cu ajutorul ei, KUṆḌALINĪ se înalţă din MŪLĀDHĀRA[2] fără prea mult efort pentru a controla PRĀṆA se ajunge la realizarea Sinelui.

ŚAMBHAVOPĀYA este destinată aspiranţilor avansaţi care, meditând asupra lui ŚIVA TATTVA, ating starea de conştiinţă a lui ŚIVA. Aceasta este calea "continuităţii conştiinţei". Se porneşte de la analiza celor cinci acţiuni (PAÑCA KṚTYA), de la SĀDHANĀ[3] numită VIKALPA KṢAYA[4] şi conştientizarea faptului că universul este doar o reflexie a lui CIT, însă mai târziu se renunţă chiar şi la acestea. Ele vor conduce cu uşurinţă la pura conştiinţă de Sine.

ANUPĀYA cu greu poate fi numită o cale sau o UPĀYA. Ea depinde în întregime de graţie sau ANUGRAHA. Această graţie poate să survină printr-un cuvânt al maestrului, yoghinul dobândind într-o clipă experienţa directă a adevăratului său Sine. Sau, graţia

[1]Energia subtilă.

[2]Centrul subtil de forţă aflat la baza coloanei vertebrale.

[3]Practica spirituală.

[4]Oprirea fluctuaţiilor mentale prin stoparea procesului gândirii dualizante, tehnică ce conduce la o stare de vid mental.

divină poate să se reverse asupra lui direct şi astfel el dobândeşte instantaneu realizarea Sinelui. Prefixul "AN" în cuvântul ANUPĀYA semnifică "foarte puţin" în sensul că pe această cale este nevoie de foarte puţin efort din partea aspirantului. ANUPĀYA implică realizarea supremă prin intermediul unei graţii foarte intense (TĪVRATMA ŚAKTIPĀTA). Uneori, doar la vederea unei fiinţe pe deplin realizate, yoghinul poate fi iluminat şi transformat în sens spiritual.

ANUPĀYA mai este denumită ĀNANDOPĀYA sau calea beatitudinii.

Kṣemarāja afirmă că prin expansiunea (sau conştientizarea) centrului sau a lui MADHYA, este atinsă CIDĀNANDA, sau beatitudinea Conştiinţei Supreme. Această MADHYA este înţeleasă în mod diferit pe cele trei UPĀYA. Din punctul de vedere al fiinţei aflată pe ĀṆAVOPĀYA, "MADHYA" este SUṢUMNĀ NĀḌI, canalul subtil central aflat între IḌĀ şi PINGALĀ NĀḌI, şi asupra lui trebuie să se concentreze practica yoghină. Din perspectiva lui ŚAKTOPĀYA, MADHYA este PARĀSAṂVID sau Suprema Conştiinţă care trebuie să fie atinsă. Din punctul de vedere al lui ŚAMBHAVOPĀYA, MADHYA este AKṚTRIMA AHAM sau pura Conştiinţă de Sine, care este centrul a tot ceea ce există.

PRATYABHIJÑĀ pune un mare accent pe meditaţia asupra celor cinci acţiuni şi asupra practicii numite VIKALPA KṢAYA. Ea susţine că aceste cinci acţiuni ale lui Siva, şi anume creaţia (SṚṢṬI), menţinerea (STHITI), resorbţia (SAṂHĀRA), ocultarea (VILAYA) şi graţia (ANUGRAHA), sunt, de asemenea, realizate în mod constant de fiecare fiinţă. Yoghinul trebuie să mediteze mereu asupra semnificaţiei ezoterice a acestor cinci acţiuni pentru a atinge o stare de conştiinţă superioară. Percepţia mentală a ceea ce este particular, într-un anumit loc şi spaţiu este SṚṢṬI sau creaţia.

Menţinerea şi savurarea a ceea ce el percepe este STHITI sau menţinerea. În momentul experimentării încântării conştiinţei de Sine, el este absorbit în conştiinţă. Aceasta este SAMHĀRA. Când, chiar şi după ce a fost interiorizată, percepţia este pe cale să apară din nou în conştiinţă, aceasta corespunde ocultării, sau lui VILAYA. Când el este complet absorbit în CIT sau în Sine, identificând obiectul percepţiei cu însăşi conştiinţa, aceasta este ANUGRAHA sau revărsarea graţiei. Această metodă de meditaţie îl pregăteşte pe aspirant pentru CIDĀNANDA, pura Conştiinţă şi pura Beatitudine.

O altă metodă este VIKALPA KṢAYA. Mintea este terenul pe care răsar tot felul de idei, unele după altele, asemenea valurilor într-un ocean. Atraşi de stările create de aceste idei, suntem incapabili să percepem calmul şi pacea profundă a Conştiinţei care este asemenea unui fundal pe care aceste idei apar. Practica lui VIKALPA KṢAYA este recomandată pentru a scăpa de agitaţia mentală, ajungând din nou la Conştiinţa fundal pe suprafaţa căreia toate aceste VIKALPA-e (gânduri şi idei) îşi desfăşoară jocul. Aceasta însă nu poate fi făcută cu forţa, pentru că ar crea o rezistenţă din partea minţii. Stoparea fluctuaţiilor mentale poate fi realizată doar printr-o atenţie vigilentă şi totuşi relaxată, prin "a nu te gândi la nimic în mod deosebit, rămânând însă pe deplin conştient" şi prin relaxarea lui CITTA sau a minţii.

Prin aceste tehnici este atinsă SAMĀVEŚA sau topirea în Conştiinţa Divină. Pentru ca această SAMĀVEŚA să fie o experienţă deplină, perfectă şi durabilă, trebuie să fie practicată KRAMA MUDRĀ, în care experienţa identificării conştiinţei individuale cu Conştiinţa Divină trebuie proiectată în experienţa lumii exterioare. În acest sistem filozofic, SAMĀVEŚA nu poate fi

completă dacă durează numai atât cât durează starea de SAMĀDHI[1] şi dispare în momentul ieşirii din această stare. Starea perfectă de SAMĀVEŚA este atinsă în momentul în care yoghinul, ridicându-se din meditaţie, continuă totuşi să mediteze, lumea exterioară fiind acum plină de lumina paradisiacă, o expresie a jocului conştiinţei. Aspirantul se simte atunci ca nefiind altceva decât conştiinţă luând parte la acest joc divin. Atunci, lumea nu mai este ceva care trebuie să fie evitat, ci este chiar o eternă încântare (JAGADĀNANDA). În acel moment este cu adevărat atinsă pura conştiinţă de Sine, la nivelul căreia lumea nu este ceva opus Sinelui, ci este chiar o expresie a acestuia. Acesta este conceptul de JĪVANMUKTI, fiinţa eliberată care trăieşte în corpul fizic, percepând totodată întregul univers ca pe o manifestare a Conştiinţei Divine. Procesul creaţiei lumii porneşte de la pura Conştiinţă a lui ŚIVA. La nivelul uman obişnuit, această pură Conştiinţă de Sine se identifică cu corpul şi structurile subtile (energia vitală (PRANA), mintea (MANAS), intelectul (BUDDHI) sau ego-ul limitat) în timp ce universul este ceva opus şi exterior acesteia. Omul are menirea divină să revină la această stare de conştiinţă în care el şi universul sunt una.

Bineînţeles, un asemenea nivel nu poate fi atins dintr-odată. De aceea, în acest sistem, fiecare nivel de conştiinţă este definit printr-o anumită stare specifică unui anumit subiect cunoscător.

Omul obişnuit este numit SAKALA[2], el având active toate cele trei impurităţi, KĀRMA, MĀYIYA şi ĀṆAVA. După multe încarnări în care el este o jucărie în mâna Naturii, apare în el o

---

[1]Starea de SAMĀDHI are aici sensul de culme meditativă atinsă prin retragerea completă a conştiinţei din lumea exterioară, stare care este trăită cu ochii închişi şi complet desprins de ceea ce este în afară.

[2]Literal: "Constituit din părţi". Defineşte subiectul cunoscător care experimentează lumea dualităţii şi care percepe diferenţierea în tot ceea ce există.

anumită fervoare care îl împinge să caute răspunsul la întrebările fundamentale ale vieții sale: cine este, de unde vine și spre ce se îndreaptă. Aceasta este prima expresie a grației Divine.

Dacă nu este foarte atent și se complace în formele inferioare de yoga, el va deveni un PRALAYĀKALA[1]. El este eliberat de KĀRMA MALA, și nu mai are decât MĀYIYA și ĀṆAVA MALA, însă nu are nici puterea de a cunoaște (JÑĀNA) și nici puterea de a acționa (KRIYĀ). Aceasta este o stare de vid pasiv în care nu este de dorit să se ajungă.

VIJÑĀNĀKALA este un subiect care are un nivel mai înalt. El s-a ridicat deasupra lui MĀYĀ, însă se află încă sub ŚUDDHAVIDYĀ. El este eliberat de KĀRMA și MĀYIYA MALA, însă mai are încă activă ĀṆAVA MALA. El are puterea voinței (ICCHĀ) și cunoașterii (JÑĀNA), dar nu are putere de acțiune (KRIYĀ).

Deasupra lui VIJÑĀNĀKALA se află următorii subiecți conștienți în ordine crescătoare: MANTRA, MANTREŚVARA, MANTRAMAHEŚVARA și ŚIVA PRAMĀTĀ. Aceștia sunt eliberați de toate cele trei impurități, însă sunt diferențiați prin gradul de intensitate a trăirii experienței unității conștiinței.

Doar la nivelul lui ŚIVA PRAMĀTĀ orice lucru apare ca fiind ŚIVA. Pura Conștiință de Sine este *fons et origo*[2] al întregii manifestării.

Involuția pornește de la pura conștiință a lui ŚIVA, iar evoluția este procesul de reîntoarcere la această pură Conștiință Divină. Însă

[1]Subiectul cunoscător care experimentează starea de vid sau de resorbție. Însă aici nu este vorba de acel Vid creator beatific, ci de o stare de vid pasiv sau de gol asemănător cu lipsa de conștiință din timpul somnului profund.

[2]Sfârșit și început.

pelerinul se reîntoarce acasă îmbogățit de experiența splendorii lui ŚIVA pe care a cunoscut-o în drumul său. Văl după văl se ridică și el ajunge astfel în Inima Realității. El poate exclama așa cum a făcut-o și Abhinavagupta:

"Însuși ŚIVA cel cu Voința suprem liberă și Conștiința pură, izvorăște etern din inima mea. Însăși Suprema Sa Energie este cea care se joacă mereu prin simțurile mele. Întreaga lume strălucește sub forma minunatei încântări a purei Conștiințe. Într-adevăr, nu mai știu la ce se referă cuvântul 'lume'".

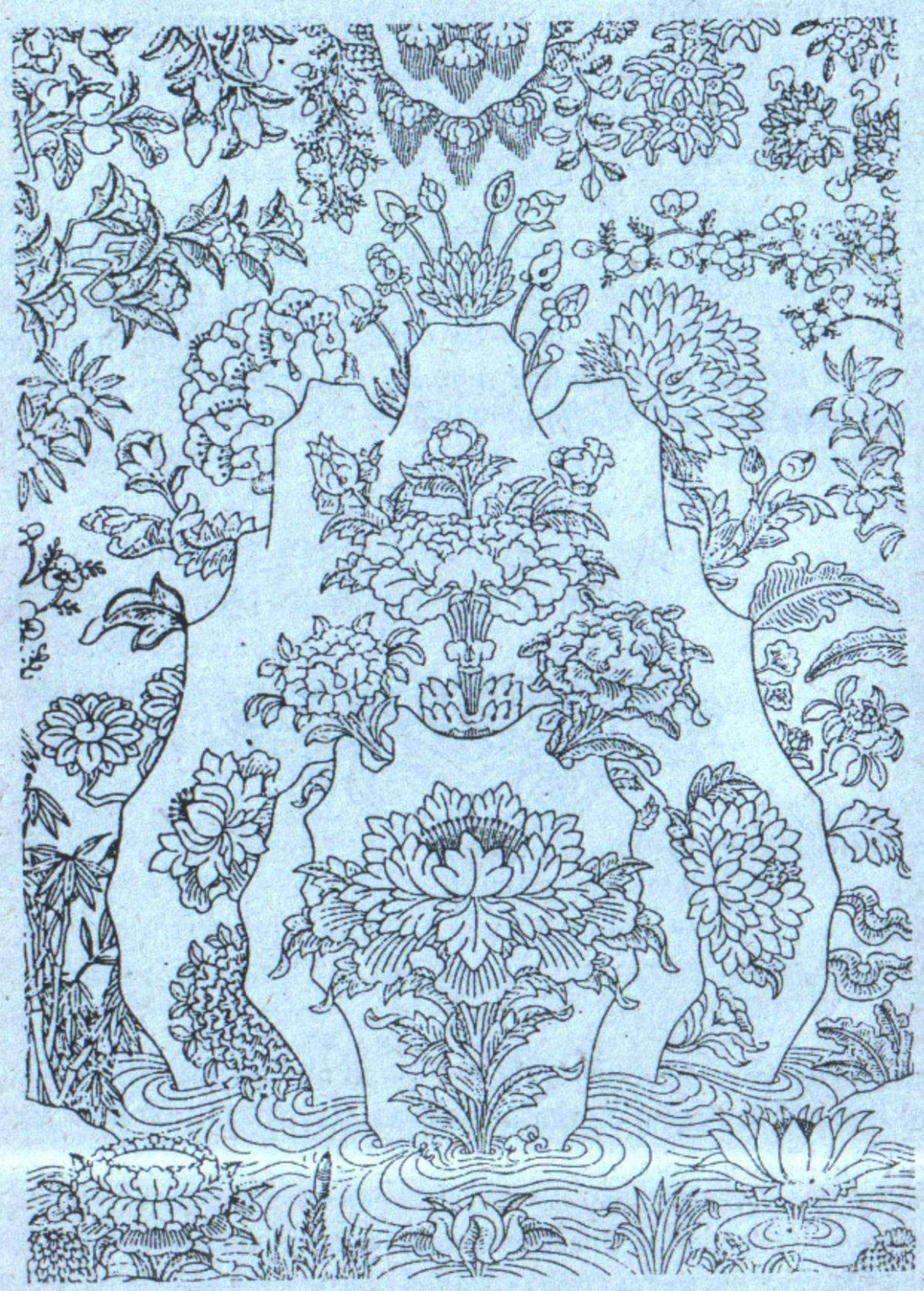

AUṂ - Omagiu Lui ŚIVA, Cel care este adevărata întruchipare a fericirii şi a binecuvântării!
Acum începe

PRATYABHIJÑAHṚDAYA

Secretul Recunoaşterii Inimii

Aduc omagiu etern[1] lui ŚIVA, Cel care dă naştere celor cinci acţiuni[2], Cel care face să fie evidentă Realitatea Supremă[3], Realitate care este în acelaşi timp şi Ţelul Suprem, Sinele Său[4], care este un ocean de Conştiinţă şi Beatitudine[5].

---

[1]SATATAM – etern, poate fi citit atât împreună cu NAMAḤ, caz în care are semnificaţia de "Îl omagiez etern pe ŚIVA", cât şi împreună cu PAÑCAKṚTYA VIDHĀYINE, caz în care are semnificaţia "Omagiu lui ŚIVA care dă naştere etern celor cinci acţiuni", ceea ce indică faptul că acţiunea Lui este neîncetată.

[2]PAÑCAKṚTYA sau cele cinci acţiuni realizate de ŚIVA.

[3]PARAMĀRTHA are semnificaţia atât de Realitate Supremă, cât şi de Ţel Suprem. De altfel, în filozofia indiană, Realitatea Supremă este totodată şi Ţelul Suprem al fiecărei fiinţe.

[4]Care este de asemenea adevăratul Sine al fiecărui individ. SVĀTMA poate să însemne atât propria natură cât şi propriul Sine. În primul caz, versul s-ar putea traduce: "care face să fie evidentă Suprema Realitate a cărei natură este un ocean de conştiinţă şi beatitudine". În al doilea caz, s-ar putea traduce aşa cum am preferat să o facem şi noi în text, traducere care implică faptul că Sinele Suprem al lui ŚIVA este identic cu adevăratul sine al oricărei fiinţe.

[5]CIDĀNANDAGHANA- oceanul de conştiinţă şi beatitudine. În VEDĀNTA lui ŚĀṄKARA, expresia folosită în general este "SATCIDĀNANDA", adică "Pură existenţă (SAT), pură conştiinţă (CIT) şi pură beatitudine (ĀNANDA)". În acest sistem, s-a renunţat la SAT pentru că în conformitate cu el numai conştiinţa (CIT) este reală (SAT). Pura conştiinţă şi pura existenţă sunt identice. Nu există nimic în afara conştiinţei care ar putea fi numit real. ŚĀṄKARA spune şi el într-o SŪTRA: "Existenţa însăşi este conştiinţă, şi conştiinţa însăşi este existenţă".

Din marele ocean de lapte al doctrinei Recunoaşterii, care este chintesența ştiinței secrete[1] referitoare la ŚANKARA[2], a fost extrasă aici "smântâna"[3] de către Kṣemarāja, pentru a anihila astfel, prin ea, otrava SAṂSĀRA-ei[4].

În această lume, există unii oameni care au sufletul plin de iubire, dar care nu sunt învățați cu raționamentele logice şi care nu s-au străduit să studieze lucrări dificile, precum Logica şi Dialectica, şi care totuşi aspiră spre fuziunea (SAMĀVEŚA) cu Stăpânul Suprem, fuziune care înfloreşte odată cu coborârea lui ŚAKTI[5]. De dragul lor, adevărul învățăturii din ĪŚVARAPRATYABHIJÑĀ a fost expus aici pe scurt.

Pentru a explicita cauza divină a universului, care este Sinele (tuturor), posibilitatea de a-l atinge prin mijloace simple şi înalta răsplată a acestei realizări, se spune:

---

[1]UPANIṢAT semnifică "a fi aşezat la picioarele maestrului pentru a-i asculta cuvintele". De aceea a căpătat semnificația de cunoaştere secretă, dobândită în acest mod. ŚANKARA a interpretat acest cuvânt astfel: "distrugerea ignoranței prin revelarea cunoaşterii supreme". Aici, cuvântul a fost folosit în sensul de ştiință secretă sau ezoterică.

[2]Cel care dă naştere fericirii şi bunăstării. De aceea Sankaropanisat semnifică doctrina ezoterică referitoare la Sankara sau Siva.

[3]Adică partea esențială.

[4]Ceea ce este într-o continuă mişcare sau transformare. Etimologic mai înseamnă şi "rătăcirea printr-o succesiune de stări" a lui JIVA sau a sufletului individual, fapt pentru care este numită otravă sau VIṢA.

[5]ŚAKTIPĀTA semnifică coborârea lui ŚAKTI care corespunde pentru ființa limitată revărsării grației divine asupra ei.

SŪTRA 1.

Conştiința absolută[1] (CITI[2]), prin libera sa voință, este cauza existenței (SIDDHI-ului) universului.

"Universul, sau VIŚVA" înseamnă tot ceea ce este de la SADĀŚIVA în jos, până la pământ[3]. În ceea ce priveşte cuvântul SIDDHI, acesta înseamnă "existența", adică: SṚṢṬI - a da naştere sau a manifesta, STHITI - a menține existența şi SAṂHĀRA, sau odihna în Subiectul Suprem[4]. HETU sau cauza (apariției tuturor acestor lucruri) este Suprema ŚAKTI[5], puterea Conştiinței Divine,

---

[1]SVATANTRĀ este un adjectiv referitor la CITI, care semnifică faptul că ea depinde numai de ea însăşi şi de nimic altceva. Mai înseamnă că ea este lipsită de orice condiționare şi este liberă să facă tot ceea ce ea doreşte. Cuvântul SVATANTRĀ a fost de aceea tradus prin două noțiuni, care sunt: "absolută" şi "cu o voință liberă".

[2]Semnifică puterea universală a conştiinței şi are genul feminin în limba sanscrită. "CIT" este folosit în general pentru ŚIVA iar "CITI" pentru Energia Sa (ŚAKTI). Aceşti termeni sunt diferiți de "CITTA", care înseamnă "conştiința individuală".

[3]SADĀŚIVĀDEḤ BHŪMYANTASYA – de la SADĀŚIVA în jos până la pământ, adică cele 34 de TATTVA-e care constituie manifestarea, atât cea pură (ŚUDDHA ADHVĀ) care cuprinde TATTVA-ele de la SADĀŚIVA la ŚUDDHAVIDYĀ, cât şi cea impură (AŚUDDHA ADHVĀ) care cuprinde TATTVA-ele de la MĀYĀ la BHŪMI (pământ).

[4]PARAPRAMĀTṚ semnifică Subiectul Suprem. PRAMĀTṚ semnifică "Cel care măsoară" sau "subiectul experienței". Subiectul suprem este PARAMAŚIVA, Supremul ŚIVA.

[5]PARĀŚAKTI, suprema ŚAKTI. Ea este diferită de celelalte ŚAKTI-uri subordonate care pătrund întregul univers şi care dau naştere tuturor lucrurilor. Ele sunt doar diferite aspecte ale supremei ŚAKTI. ŚAKTI semnifică "conştiința

absolută şi cu voinţa liberă, care constă în suprema priză de conştiinţă de Sine (VIMARŚA) şi care este nediferenţiată de ŚIVABHAṬṬĀRAKA[1]. Doar atunci când CITI, puterea conştiinţei ultime, intră în joc (lit. "Când deschide pleoapele"), universul apare şi va continua să existe, iar atunci când ea se orientează spre interior (lit. "Când îşi închide pleoapele"), universul va dispare de asemenea şi nu va mai exista. Experienţa (celui care cunoaşte aceste aspecte) va depune mărturie în această direcţie. Celelalte aspecte, şi anume MĀYĀ (iluzia), PRAKṚTI (natura manifestatoare), etc., deoarece se presupune că sunt diferite de Lumina Conştiinţei, nu pot fi niciodată cauza a ceva. Pentru că nu pot să existe tocmai datorită presupusei lor diferenţe faţă de puterea conştiinţei, ele sunt ca şi inexistente. Dar dacă totuşi apar, ele sunt una cu Lumina (Conştiinţei). Deci CITI, care este numai lumină, este cauza şi niciodată altceva (decât conştiinţa, şi anume MĀYĀ, PRAKṚTI) nu poate fi cauza a ceva. Prin urmare, spaţiul, timpul şi forma care au fost născute şi însufleţite prin ea (CITI), nu sunt capabile să îi înţeleagă natura sa reală, deoarece Ea este omniprezentă, eternă[2] şi complet împlinită (prin Ea însăşi). Astfel trebuie înţeleasă semnificaţia (SŪTRA-ei).

Acum ar putea să apară obiecţia: dacă totul este CIT sau

---

divină" sau "energia conştientă care nu este distinctă de ŚIVA". Ea este chiar ŚIVA în aspectul său activ al manifestării şi al graţiei.

[1]BHAṬṬĀRAKA înseamnă literal "Stăpânul care hrăneşte sau susţine" sau, figurat, "Veneratul Stăpân". Aici a fost adăugat lui ŚIVA pentru a-l omagia.

[2]NITYODITA semnifică ceea ce se înalţă mereu. În general în acest sistem nu este folosit termenul NITYA (etern) pentru Conştiinţa Supremă, ci NITYODITA - cea care se înalţă mereu, cea care este mereu prezentă. NITYODITA este ceea ce nu se aşează niciodată, ci care se înalţă mereu, pentru că ea, Conştiinţa Supremă, este mereu în acţiune.

Conştiinţă atunci nu este însuşi universul inexistent, prin faptul că pare a fi diferit faţă de CIT (Conştiinţă)? Iar dacă se susţine că universul nu este diferit faţă de CIT, atunci cum se mai poate stabili o relaţie de la cauză la efect între CIT, Conştiinţa, şi JAGAT, universul, dacă ele sunt identice?

Răspunsul este: numai Conştiinţa Divină[1] - luminoasă, absolută şi cu o voinţă liberă, este cea care străluceşte sub forma nenumăratelor lumi. Aceasta este ceea ce se înţelege aici prin relaţie cauzală. Termenul este folosit în sensul său cel mai elevat. Deoarece numai Conştiinţa este cauza lui SIDDHI, adică manifestării universului care constă în PRAMĀTṚ (subiecţii cunoscători), PRAMĀṆA (cunoaşterea şi mijloacele sale) şi PRAMEYA (obiectul de cunoscut), atunci slabele mijloace de a cunoaşte (PRAMĀṆA), a căror funcţie principală este de a lumina noile obiecte de cunoscut, nu sunt nici potrivite şi nici adecvate pentru a dovedi existenţa Conştiinţei Ultime, (care este mereu prezentă), absolută, nelimitată şi luminoasă prin Ea însăşi. Acestea sunt expuse şi în textul TRIKASĀRA (după cum urmează):

"La fel ca atunci când cineva încearcă să sară pe deasupra umbrei propriului cap cu propriile picioare, iar capul nu va fi niciodată acolo unde sunt picioarele, tot astfel este şi cu BAINDAVĪ KALĀ (puterea conştiinţei de Sine care este mereu subiectul care cunoaşte şi niciodată obiectul de cunoscut)."[2]

---

[1]În sanscrită: CIDEVABHAGAVATĪ

[2]În această strofă picioarele sunt comparate cu PRAMĀṆA (mijloacele de cunoaştere), iar capul este PRAMĀTA, Subiectul cunoscător. La fel cum este imposibil să treci peste umbra capului cu picioarele, pentru că întotdeauna aceasta va fi în altă parte, la fel este imposibil să cunoşti pe cel care cunoaşte prin diferitele mijloace de cunoaştere şi aceasta pentru că mijloacele de cunoaştere îşi

Deoarece ea (conştiinţa) este atât cauza lui SIDDHI, sau a existenţei universului, cât şi a SAṂHĀRA-ei (resorbţiei) care constă în a da naştere identităţii (SĀMARASYA)[1] cu Conştiinţa Supremă non-dual, este numită SVĀTANTRYĀ[2], adică "Cea cu o voinţă liberă". Libera Sa voinţă fiind recunoscută[3], Ea devine cauza SIDDHI-ului[4] universului, iar SIDDHI are ca natură BHOGA[5], experienţa, şi MOKṢA, eliberarea (de înlănţuirea experienţei limitate)[6]. SŪTRA trebuie să fie interpretată de asemenea şi în acest sens.

(Acum cuvântul "HETU" este înţeles în sensul de "mijloc".)

Revenind, VIŚVA, sau universul, semnifică obiectele exterioare - cum ar fi albastrul cerului, sentimentele interioare - cum ar fi bucuria, subiectul limitat, corpul, PRĀṆA, etc. Perfecţiunea sau

---

datorează existenţa tocmai subiectului cunoscător.

re [1]Prin resorbţie sau SAṂHĀRA, CITI face ca universul să fie identic cu (Realitatea Supremă.

[2]Este un nume dat Conştiinţei Divine prin care se arată că ea este Suprema Suverană a lumilor, complet liberă şi care nu are nevoie de nici o cauză exterioară pentru a realiza creaţia.

[3]Atunci când yoghinul înţelege această libertate supremă a Conştiinţei (SVATANTṚYA), el percepe atunci cauza fundamentală a universului ca fiind tocmai această Conştiinţă Divină în oglinda căreia se reflectă întregul univers.

[4]Aici SIDDHI are sensul de realizare, perfecţiune.

[5]Termenul BHOGA se referă la experienţa senzorială şi la savoarea creată de aceasta.

[6]VIŚVA SIDDHI poate să însemne, de asemenea, manifestarea simultană atât a lui BHOGA (bucuria sau beatitudinea adevăratei conştiinţei de Sine), cât şi a lui MOKṢA (eliberarea).

SIDDHI[1]-ul său (al lui VIŚVA) este HETU, modul de conştientizare a lui CITI. Acest SIDDHI constă în ĀVEŚA sau topirea în Sine, care are ca natură priza de conştiinţă de Sine (VIMARŚA), printr-o ascensiune gradată care începe cu PRAMĀṆA, sau cunoaşterea[2], şi îşi găseşte odihna la nivelul lui PRAMĀTĀ, sau al subiectului cunoscător. Prin "mod" se înţelege aici "modul cel mai uşor". Aşa cum se spune şi în faimoasa lucrare VIJÑĀNABHAṬṬĀRAKA[3]:

"Conştiinţa obiectului şi subiectului este comună la toate fiinţele încarnate. Yoghinii, totuşi, sunt diferiţi, deoarece ei sunt atenţi la această relaţie dintre subiect şi obiect." (adică obiectul este întotdeauna în legătură cu subiectul; nu există obiect fără această relaţie a lui cu subiectul. Yoghinul este mereu conştient de această Conştiinţă martor din care apare subiectul şi în care, în final, el îşi găseşte pacea supremă).

Termenul CITI (conştiinţă) folosit la singular (în SŪTRA) semnifică faptul că Ea, Conştiinţa, nu este limitată de spaţiu, timp, etc. şi este arătată astfel irealitatea tuturor teoriilor dualiste. Cuvântul SVATANTRĀ (Cea cu o voinţă liberă şi absolută) (din SŪTRA) subliniază faptul că Energia Supremă are ca esenţă Conştiinţa (CIT) şi astfel o distinge de modul în care este ea privită în BRAHMAVĀDA (adică VEDĀNTA lui ŚĀNKARA, în care CIT, identificată cu BRAHMAN, este considerată non-activă). Cuvântul

---

[1]Termenul are şi sensul (pe lângă cel de "mod de a fi" sau "existenţă") de "realizare spirituală, perfecţiune".

[2]În lb. sanscrită, PRAMĀṆOPĀROHAKRAMEṆA, printr-o ascensiune gradată, începând cu cunoaşterea, etc. De la cunoscut, trebuie să ne înălţăm la cunoaştere. De la cunoaştere, trebuie să ne înălţăm la cunoscător, şi de acolo la Sinele Suprem. Toate obiectele de cunoscut se resorb în subiectul cunoscător.

[3]Citat din VIJÑĀNABHAIRAVA TANTRA, V.106

VIŚVA arată că Ea (CITI) are o putere nelimitată, poate da naştere tuturor lucrurilor, este un mijloc uşor (de eliberare) şi este marea recompensă (adică este un scop prin Ea însăşi).

Aici apare însă o întrebare: dacă CITI este cauza universului, aceasta presupune o cauză materială, (pentru a da naştere acestui univers aparent diferit) şi atunci nu ar fi abandonat dualismul. Înţelegând posibilitatea apariţiei acestei "întrebări", el (autorul) spune:

SŪTRA 2

(Doar) prin puterea propriei sale voinţe, ea (CITI) desfăşoară universul, proiectat pe propriul său ecran (adică în ea însăşi, ca fundament al universului).

Cuvântul SVECCHAYĀ semnifică "prin puterea propriei sale voinţe" şi nu prin voinţa altcuiva, aşa cum susţin BRAHMAVĀDA şi alte sisteme asemănătoare. Mai mult decât atât, expresia: "Prin puterea propriei Sale voinţe" implică faptul că Ea dă naştere universului doar prin puterea Sa şi nu prin intermediul altei cauze, materială, exterioară. În acest mod (adică presupunând o cauză materială), dacă CITI nu ar fi avut o voinţă liberă şi absolută, însăşi starea de CIT nu ar fi fost posibilă (cu alte cuvinte CIT şi voinţa sa liberă sunt inseparabile).

Termenul SVABHITTAU semnifică "pe propriul său ecran" (adică în ea însăşi, în calitate de fundament), şi nu în altă parte. Ea desfăşoară universul definit mai sus (adică de la SADĀŚIVA în jos, până la pământ) precum un oraş într-o oglindă, care deşi nu este

diferit de aceasta, apare totuşi ca fiind diferit[1]. Termenul UNMĪLANA[2] semnifică doar faptul de a face explicit ceea ce se află deja implicit în CITI. Prin aceasta se înţelege faptul că existenţa universului în conştiinţă este identică cu Lumina Conştiinţei.

Acum, pentru a clarifica care este natura universului, prin intermediul analizei, el (autorul) spune:

SŪTRA 3

Acesta (cu alte cuvinte - universul) este multiplu din cauza diferenţierii în obiecte (GRĀHYA) şi în subiecţi conştienţi (GRĀHAKA), care se adaptează unul cu altul, reciproc (ANURŪPA).

Cuvântul TAT (Acesta) semnifică universul; NĀNĀ semnifică multiplu. De ce multiplu? Din cauza diferenţierii (BHEDA) în obiecte şi subiecţi care se află într-o stare de adaptare reciprocă, ANURŪPA.

(Urmează acum expunerea corespondenţei sau adaptării reciproce a obiectului şi subiectului.)

La fel cum în SADĀŚIVA TATTVA există experienţa întregului univers (VIŚVA) ca fiind un obiect (GRĀHYA) având natura lui PARĀPARA[3], adică în acelaşi timp identic cu subiectul şi

---

[1]La fel şi universul apare în conştiinţă ca fiind diferit de ea, deşi nu este în realitate cu nimic diferit.

[2]Literal: "Deschiderea Ochilor"

[3]Energia intermediară, în acelaşi timp Supremă şi Nesupremă.

diferit de acesta; (un nivel la care experiența este de forma lui "Eu sunt Acesta") în care experiența este dominată (ĀCCHĀDITA) de Conștiința lui "Eu" (AHANTĀ) și în care experiența lui "Acesta" (IDANTĀ) este încă incipientă (ASPHUṬA[1]), tot astfel există și grupul de subiecți conștienți (PRAMĀTĀRS), numiți MANTRAMAHEŚVARAS care sunt guvernați de binecuvântatul stăpân SADĀŚIVA și a căror existență în această stare este născută prin voința Stăpânului Suprem[2].

La fel cum în ĪŚVARA TATTVA întregul univers este perceput (GRĀHYA) sub forma "Acesta sunt Eu", unde atât conștiința lui "Eu" (AHANTĀ), cât și cea a lui "Acesta" (IDANTĀ) sunt simultan distincte (SPHUTĀ), tot astfel[3] este și (conștiința) grupului de subiecți conștienți individuali (numiți) MANTREŚVARA, guvernați de slăvitul ĪŚVARA.

La nivelul lui VIDYĀ sau ŚUDDHAVIDYĀ TATTVA, la fel cum există aici subiecții conștienți numiți MANTRAS, aflați în diferite stări și deosebiți între ei, guvernați de ANANTABHAṬṬĀRAKA, tot astfel există aici ca obiect de cunoaștere (PRAMEYA), un univers a cărui singură esență constă în diferențieri.

Deasupra lui MĀYĀ (și dedesubtul lui ŚUDDHAVIDYĀ) se află subiecții conștienți numiți VIJÑĀNĀKALAS care sunt lipsiți de simțul acțiunii[4] (KARTṚTĀ) și care au ca natură pura Conștiință[1].

---

[1]Neclară, vagă, puțin conturată.

[2]Adică prin Grația Divină.

[3]În sanscrită: TATHĀVIDHA EVA

[4]Datorită absenței lui KARMĀ MALA.

Obiectul de cunoscut sau câmpul experienței (PRAMEYA) care le corespunde și care este identic cu ei[2] constă în SAKALAS și PRALAYĀKALAS cunoscuți de ei[3] în stările lor anterioare de existență[4].

La nivelul lui MĀYĀ (se află) experimentatorii vidului (ŚŪNYA) sau PRALAYĀKEVALINS, al căror câmp de experiență constă în lipsa senzațiilor, aceasta corespunzând stării lor[5].

După PRALAYĀKALAS-și se află SAKALAS-șii (pornind de la MĀYĀ și până la pământ) care sunt limitați și diferiți de toate lucrurile și al căror câmp de experiență este de asemenea limitat și diferit ca și ei înșiși[6].

ŚIVABHAṬṬĀRAKA care totuși îi transcende pe toți acești subiecți conștienți de la MANTRAMAHEŚVARA la SAKALA și care este constituit doar din PRAKĀŚA (Lumina Conștiinței), există în stări sau moduri care au numai forma lui PRAKĀŚA[7]. Revenind la ideea anterioară, PARAMAŚIVA (Supremul ŚIVA), cel plin de beatitudine, care în același timp transcende universul și este totodată

---

[1]ŚUDDHA BODHĀTMĀNAḤ

[2]În sanscrită: TADABHEDASĀRAM

[3]În sanscrită: PARICITA

[4]În sanscrită: PŪRVĀVASTHĀ

[5]În această stare, subiectul nu are nici conștiința clară a lui AHAM (Eu), nici pe cea a lui IDAM (Acesta). Conștiința sa de Sine este identică cu un vid asemănător cu cel trăit în starea de somn profund. El are un sentiment foarte vag a ceva foarte neclar. PRALAYĀKALA PRAMĀTA este identificat cu PRAKṚTI în momentul disoluției.

[6]În sanscrită: TATHĀBHŪTAM

[7]Aici este sugerat faptul că VIMARŚA este latentă și predomină numai PRAKĀŚA

chiar universul, care este suprema beatitudine şi care constă într-un ocean de Lumină Conştientă, PRAKĀŚA, luminează întregul univers, de la ŚIVA până la pământ. Datorită acestei lumini, universul apare astfel ca fiind identic cu PARAMAŚIVA. De fapt, (în această stare) nu există nici un alt subiect (GRĀHAKA) sau obiect (GRĀHYA). Intenţia este să se demonstreze[1] faptul că în realitate numai Supremul ŚIVA, cel plin de beatitudine, se manifestă astfel sub numeroasele forme ale multiplicităţii.

La fel cum Dumnezeu are întregul univers drept corp, tot astfel:

SŪTRA 4

Subiectul conştient (individual) în care CITI sau Conştiinţa este contractată, are universul (drept corp) într-o formă contractată.

Supremul ŚIVA, cel plin de măreţie, dorind să manifeste universul care se află în El, identic cu El însuşi, sub forma lui SADĀŚIVA şi a altor forme corespunzătoare, străluceşte[2] mai întâi nediferenţiat de Lumina Conştiinţei[3], dar fără a experimenta însă unitatea Conştiinţei (în care universul este identificat cu Conştiinţa)[4], şi a cărui stare de ANĀŚRITA ŚIVA este doar un alt nume, el fiind (chiar) mai vid decât vidul însuşi (din punctul de

---

[1]În sanscrită: ABIHIHITAPRĀYAM

[2]În sanscrită: PRAKĀŚAMĀNATAYĀ SPHURATI

[3]În sanscrită: PRAKĀŚĀBHEDENA

[4]În sanscrită: CIDAYKYA AKHYĀTIMAYA

vedere al oricărei manifestări obiective)[1]. Atunci, El se desfăşoară în totalitatea manifestării, adică principiile fundamentale (TATTVAS), lumile (BHUVANAS), entităţile (BHĀVAS) şi subiecţii lor conştienţi (PRAMĀTĀRAS) corespunzători, care sunt doar o formă solidificată[2] a esenţei lui CIT.

La fel cum Dumnezeu are universul drept corp[3], la fel şi subiectul conştient (individual), deoarece conştiinţa sa este contractată, are drept corp întregul univers sub o formă contractată, la fel cum arborele VAŢA se află într-o formă latentă (contractată) în sămânţa sa. Tot astfel, SIDDHĀNTA (doctrina acceptată a sistemului şivait) spune:

"Corpul şi cel încarnat cuprind într-adevăr toate corpurile şi pe cei încarnaţi."

În textul TRIŚIROMATA se spune de asemenea, că subiectul, sau Sinele, devine universul într-o formă contractată. El începe (astfel):

"Corpul are forma tuturor zeilor[4]. Ascultă acum aceste lucruri referitoare la el, Iubita Mea[5]! El este numit pământ datorită

---

[1]SŪNYĀTIŚŪNYATAYĀ – a fi mai vid decât însuşi vidul. Este numit vid aici din perspectiva manifestării obiective, a negării universului, a absenţei lumii obiective.

[2]ĀŚYĀNATĀRŪPA

[3]BHAGAVĀN VIŚVAŚARIRAḤ

[4]SARVADEVAMAYAḤ KĀYAḤ – universul este considerat ca fiind constituit din toţi zeii. Zeii simbolizează aici atât PRAMĀTĀ, cât şi PRAMEYA, toţi subiecţii conştienţi şi toate obiectele. Textul sanscrit poate fi citit şi "SARVA TATTVA MAYAḤ KĀYAḤ", adică: corpul întregului univers este constituit din toate TATTVA-ele.

[5]PRIYE – cea dragă sau cea iubită. ĀGAMA-ele sunt scrise în general sub

solidităţii sale şi apă din cauza fluidităţii lui".

Şi se termină spunând:

"BHAIRAVA însuşi, Cel cu trei capete, este aici prezent[1], pătrunzând întregul univers".

Iată ce implică acest lucru: Cel care experimentează, sau subiectul, este identic cu ŚIVA al cărui corp este universul, deoarece Lumina Conştiinţei este adevărata sa natură şi datorită celorlalte aspecte expuse în ĀGAMA-ele menţionate mai devreme; doar din cauza energiei iluziei Sale[2], el (subiectul conştient) apare ca fiind contractat, deoarece natura sa reală nu este atunci manifestată. Contracţia, de asemenea, la o privire mai atentă, constă doar din CIT (Conştiinţă) deoarece ea este manifestată doar ca fiind de natura lui CIT; altfel (adică nefiind de natura Conştiinţei), ea pur şi simplu nu ar exista. Astfel, orice subiect conştient este identic cu slăvitul ŚIVA, al cărui corp este universul. Eu însumi am spus şi într-o altă lucrare:

"Dacă se spune că AKHYĀTI, sau neştiinţa, se referă la ceea ce nu este niciodată cunoscut, adică care nu este niciodată experimentat, atunci numai aparenţa a ceea ce este atunci experimentat rămâne şi aceasta este tot o formă de cunoaştere. Dacă se spune că AKHYĀTI apare, adică este experimentată (într-o formă oarecare) ca o lipsă de cunoaştere, atunci (evident), fiind de natura cunoaşterii, tot numai cunoaşterea rămâne"[3].

---

forma unui dialog dintre ŚIVA şi iubita sa, PĀRVATI.

[1]SĀKṢAT VYAVASTHITAḤ

[2]MĀYĀ-ŚAKTI a lui ŚIVA.

[3]Încă nu a fost posibil să se descopere sursa acestui univers. Ideea acestei strofe este exprimată sub forma unui paradox. Ce înseamnă neştiinţa sau lipsa cunoaşterii

În acest sens, identitatea dintre JIVA (subiectul individual) şi ŚIVA (Subiectul Universal) a fost expusă în SPANDAŚĀSTRA în strofa care începe prin:

"Deoarece JIVA este identic cu întregul univers" şi se termină cu versul: "Astfel, fie că este vorba despre cuvânt, obiect sau înţelegere mentală, nu există stare care să nu fie ŚIVA"[1].

Doar cunoaşterea acestui adevăr constituie eliberarea; numai lipsa cunoaşterii acestui adevăr constituie sclavia. Acest aspect va fi clarificat mai târziu.

Poate să apară o obiecţie: subiectul sau experimentatorul are natura lui VIKALPA[2], şi VIKALPA este datorată lui CITTA[3]. CITTA fiind natura subiectului, cum ar putea el (subiectul) să aibă natura lui ŚIVA? Luând în considerare o asemenea obiecţie, autorul, pentru a stabili semnificaţia lui CITTA, spune:

(AKHYĀTI)? Ea apare sau nu? Cu alte cuvinte este experimentată sau nu este experimentată? Dacă nu este niciodată experimentată, înseamnă că nu există, şi atunci numai KHYĀTI, sau cunoaşterea, mai rămâne. Dacă ea este totuşi experimentată, atunci, fiind o experienţă sau o cunoaştere, înseamnă că din nou doar KHYĀTI există. Astfel, cunoaşterea nu poate fi eliminată în nici unul dintre aceste cazuri.

[1]Citat din lucrarea SPANDĀKARIKĀ a lui VASUGUPTA, strofele 3-4.

[2]Aici are sensul de "diferenţiere" sau "dualitate". Termenul semnifică, de asemenea, imaginaţia complexă, gândurile dualizante care dau naştere diferenţierii.

[3]Conştiinţa individuală limitată.

SŪTRA 5

Însăşi CITI (Conştiinţa Universală) coborând de la nivelul de CETANA (nivelul Conştiinţei necontractate) devine CITTA (conştiinţa individuală) în măsura în care ea devine contractată (SAṄKOCINI), în conformitate cu obiectele conştiinţei (CETYA).

La drept vorbind, CITTA (conştiinţa individuală) nu este nimic altceva decât însăşi sublima CITI (Conştiinţa Universală). Acum, când CITI, ascunzându-şi natura reală, acceptă contracţia sau limitarea, ea are doar două aspecte. Uneori ea străluceşte cu predominanţa lui CIT (Conştiinţa Supremă), supunându-şi limitarea pe care a făcut-o să apară; alteori (ea apare) cu predominanţa limitării. În cazul lui CIT care este predominantă în starea sa naturală şi în care există predominanţa lui PRAKĀŚA (fără VIMARŚA), PRAMĀṬṚ-ul său, sau subiectul conştient, este VIJÑĀNĀKALA. În cazul în care atât PRAKĀŚA, cât şi VIMARŚA, predomină, subiectul conştient este VIDYĀPRAMĀTĀ. În această stare[1], pe măsură ce contracţia (conştiinţei) este gradat tot mai mică, apar etapele ĪŚA, SADĀŚIVA şi ANĀŚRITA ŚIVA. În cazul predominanţei lui CIT, predominanţă dobândită prin efortul meditaţiei (SAMĀDHI), cunoscătorul căii pure atinge nivelul suprem prin etape.

Când, totuşi, contracţia sau limitarea (lui CIT) este predominantă, apare PRALAYAKALA, subiectul care

[1]În sanscrită: PRAKĀŚA-PARĀMARŚA-PRADHĀNATVE

experimentează starea de vid.

Astfel stând lucrurile, CITI (Conştiinţa universală) însăşi, sub forma subiectului limitat, coborând din starea sa de CETANA (Conştiinţa Universală necontractată), orientată către obiectele înţelegerii, fiind limitată prin obiectele conştiinţei sale, precum albastru (adică obiectul exterior al Conştiinţei) etc., fiind deci îngrădită de cele două limitări (adică obiectele exterioare şi interioare ale Conştiinţei) devine CITTA (conştiinţa individuală). Acestea au fost spuse în faimoasa lucrare PRATYABHIJÑĀ.

JÑĀNA, KRIYĀ şi a treia, ŚAKTI MĀYĀ (energia iluziei) lui Dumnezeu (ŚIVA), se manifestă ca SATTVA, RAJAS şi TAMAS în cazul lui PAŚU (JIVA sau sufletul individual), în ceea ce priveşte realităţile obiective, care sunt asemenea membrelor Lui (Dumnezeu)[1]. Prin această afirmaţie, şi altele asemănătoare, devine clar faptul că CITI (Conştiinţa universală) care are ca natură libertatea absolută şi este înzestrată cu energiile JÑĀNA, KRIYĀ şi MĀYĀ, apare, datorită multiplelor limitări ale stării de PAŚU (sufletul individual), ca CITTA (conştiinţa individuală) care are ca natură SATTVA, RAJAS şi TAMAS. Acestea au fost expuse în PRATYABHIJÑĀ[2].

Deoarece conştiinţa individuală are ca natură, chiar şi în starea de VIKALPA, Realitatea Supremă (adică ŚIVA), atunci, pentru a ajunge la aceasta (TAT, adică Realitatea Supremă) se spune în

[1]Înţelesul acestui vers este că JÑĀNA de la nivelul lui ŚIVA apare ca fiind SATTVA în cazul lui PAŚU; ceea ce este KRIYĀ în cazul lui ŚIVA apare ca fiind RAJAS la nivel individual; ceea ce este MĀYĀ în cazul lui ŚIVA apare ca fiind TAMAS la nivelul lui JIVA.

[2]Adică ĪŚVARA-PRATYABHIJÑĀ a lui UTPALADEVA, I, 4.3

tratatul TATTVA GARBHA STOTRA:

"Deci în toți cei. care sunt căutătorii Adevărului Suprem, caracterul luminos (prin propria sa putere) al naturii lor celei mai intime, nu dispare niciodată, în nici o stare".

Pentru că numai CITTA este adevărata natură a lui MĀYĀPRAMĀTṚ[1], se spune:

SŪTRA 6

MĀYĀPRAMĀTṚ (subiectul care experimentează iluzia) constă în conştiința individuală (adică în CITTA).

CITTA este predominantă în sfera vieții şi a corpului. Sfera vidului constă, de asemenea, în SAṂSKĀRA-uri (impresii, dispoziții) ale lui CITTA; altfel, cel care se trezeşte (din experiența vidului) nu ar fi capabil să îşi mai îndeplinească îndatoririle. De aceea, MĀYĀPRAMĀTṚ constă în CITTA. În acest sens, în ŚIVA SŪTRA, atunci când se vorbeşte despre Realitate[2], s-a spus: "Conştiința Universală (CAITANYAM) este Sinele (ĀTMĀ)", şi se spune "Conştiința individuală (CITTAM) este Sinele", atunci când se vorbeşte despre caracteristicile lui MĀYĀPRAMĀTṚ.

Deoarece MUKTI, sau eliberarea, este posibilă doar prin intermediul unei cunoaşteri corecte a adevăratei naturi a Sinelui, şi transmigrarea (din viață în viață) (SAṂSĀRA) este datorată unei cunoaşteri incorecte a acesteia, se propune, prin urmare, să se analizeze adevărata natură a acestuia (a Sinelui) pas cu pas.

---

[1]Subiectul cunoscător supus iluziei sau care experimentează iluzia manifestării.

[2]VASTU-VṚTTRA-ANUSĀREṆA

SŪTRA 7

Şi (cu toate că) este unic, el devine dublu, triplu, cuadruplu, şi de natura celor şapte pentade.

Din punct de vedere a ceea ce a fost deja stabilit, doar sublimul ŚIVA, care are ca natură CIT, este unicul ĀTMAN, şi nimeni altul, deoarece Lumina Conştiinței nu poate fi divizată de spațiu - timp, şi deoarece ceea ce este inert nu poate fi un subiect (căci el este întotdeauna obiectul experienței).

Deoarece însăşi Conştiința (literal: "Lumina Conştiinței"), prin suveranitatea voinței sale libere, îşi asumă limitarea lui PRĀṆA, etc., şi starea de experimentator al obiectelor limitate, Ea are prin urmare o formă dublă, şi anume cea care manifestă, Lumina Conştiinței, şi manifestarea limitată.

Deoarece este acoperită de MALA, aparținând lui AṆU, MĀYĀ şi KARMA, Ea (Conştiința) devine întreită. Ea devine, de asemenea, cuadruplă, deoarece îşi asumă natura lui ŚŪNYA[1], PRĀṆA, PURYAṢṬAKA[2] şi a corpului grosier.

Cele şapte pentade, adică cele 35 de TATTVA (principii), pornind de la ŚIVA până la pământ, sunt, de asemenea, natura Sa. (Sau cuvintele SAPTA PAÑCA pot fi înțelese în SŪTRA, separat ca şapte şi cinci). De asemenea, de la ŚIVA până la SAKALA, Conştiința se manifestă sub forma a şapte subiecți conştienți. Deşi

---

[1]Având natura vidului (ŚŪNYA), adică ŚŪNYA PRAMĀTĀ sau PRALAYAKEVALIN - subiectul cunoscător al cărui câmp de experiență este vidul.

[2]Corpul subtil alcătuit din cele cinci TANMATRA şi ANTAḤKARĀNA (MANAS, BUDDHI, AHAṂKARA).

natura Sa esențială este aceea a lui CIT (Conştiință), ĀNANDA (beatitudine), ICCHĀ· (voință), JÑĀNA (cunoaştere), KRIYĀ (acțiune) - o natură cvintuplă - Ea capătă forma unei alte pentade, care devine limitată prin învelişurile (KAÑKUCAS) lui KALĀ, VIDYĀ, RĀGA, KĀLA şi NIYATI, din cauza lui AKHYĀTI (necunoaşterea sau neştiința). Astfel, doar atunci când este trăit şi recunoscut faptul că Realitatea unică, care este ŚIVA, devine cele 35 de principii, cei şapte subiecți conştienți, o pentadă de cinci puteri constând din CIT, etc., yoghinului îi va fi dăruită libertatea spirituală; altfel (adică în absența acestei recunoaşteri), ea este cauza lui SAṂSĀRA (trecerea dintr-o existență în alta).

Şi astfel:

SŪTRA 8

Doctrinele diferitelor sisteme filozofice se referă doar la diversele roluri ale acesteia (Conştiinței sau Sinelui).

Doctrina, adică concluzia stabilită de un anumit sistem filozofic, cum ar fi CĀRVĀKAS şi ceilalți, sunt, ca să spunem aşa, doar înțelegeri ale unor roluri asumate de Sine (ŚIVA) şi acceptate de el voluntar, precum rolurile pe care şi le asumă un actor[1].

---

[1]Fiecare sistem filozofic vede conştiința divină (pe ŚIVA) doar în anumite ipostaze limitate şi aparent diferite. De fapt, din punct de vedere al doctrinei şivaite, însuşi SIVA este cel care îşi asumă aceste ipostaze limitate asemeni unui actor care joacă un anumit rol. Astfel, fiecare sistem filozofic conduce ființa care îi urmează preceptele până la un anumit grad de revelare a Conştiinței Divine, care, deşi limitată în rolul pe care îl joacă în acea doctrină, este totuşi aceeaşi Conştiință Divină, unică şi indivizibilă.

Astfel, CĀRVĀKAS (adică cei care adoptă sistemul CĀRVĀKA) susțin că Sinele este identic cu corpul, care este caracterizat de conştiința de sine. Adepții lui NYĀYA şi VAIŚEŚIKA, consideră Sinele, atât timp cât acesta este într-o condiție umană obişnuită, ca fiind tot una cu BUDDHI (facultatea intuitivă a unei anumite cunoaşteri) care este substratul cunoaşterii şi a celorlalte calități. La atingerea stării de eliberare, când BUDDHI dispare, ei consideră Sinele ca fiind aproape identic cu vidul. Adepții sistemului MĪMĀṂSĀ se raportează, de asemenea, la BUDDHI în sensul că ei cred că ceea ce este cunoscut ca "Eu" ocultat de UPĀDHIS, adică de condițiile limitatoare ale plăcerii şi durerii, este Sinele. Adepții lui SUGATA se opresc, de asemenea, numai la funcțiile lui BUDDHI, susținând că principiul fundamental este doar un continuum al acțiunii de a cunoaşte. Unii adepți ai VEDĀNTA-ei consideră PRĀṆA (principiul vital) ca fiind Sinele.

BRAHMAVĀDINII (susținătorii VEDA-elor) care consideră Neființa (ABHĀVA) ca fiind principiul fundamental, bazându-se pe faptul că "Totul a fost la origine Neființa" (conform dictonului din UPANIṢADE), acceptă faptul că Sinele este aproape identic cu vidul şi sunt astfel prizonierii acestei idei. MĀDHYAMIKA–şii au, de asemenea, aceeaşi poziție. PĀÑCARĀTRA-şii cred că zeul VĀSUDEVA este cauza supremă (PRAKṚTI); sufletele individuale sunt precum nişte scântei din El şi astfel, presupunând că sufletele individuale sunt transformări ale Cauzei Supreme, ei consideră Nemanifestatul ca sursă a tuturor lucrurilor.

SĀṂKHYA-şii şi alții (având puncte de vedere asemănătoare) se ataşează de nivelul caracterizat în principal de VIJÑĀNĀKALAS.

Alți cunoscători ai VEDĀNTA-ei se raportează la ĪŚVARA TATTVA (ca fiind starea supremă), fiind dependenți de aforismul

din UPANIŞADE care afirmă: "La început era doar Fiinţa".

Exponenţii sistemului VYĀKARAŅA, considerând principiul ĀTMAN (Sinele) ca fiind ŚABDA-BRAHMAN sub forma de PAŚYANTI[1], atribuie Realitatea supremă stării de ŚRI SADĀŚIVA. În acelaşi mod, se poate deduce că şi alte sisteme reprezintă doar o parte din sistemul şivait. Acestea au fost descrise, de asemenea, în ĀGAMA-e în următoarea strofă:

"Budiştii se mulţumesc cu BUDDHI TATTVA. ĀRHATA-şii cu GUŅA-ele, cunoscătorii VEDA-elor cu PURUŞA şi PĀÑCARĀTRIKA-şii cu AVYAKTA".

TĀNTRIKA-şii susţin că ĀTMAN transcende universul. Cei care se raportează la textele sacre ale lui KULA, etc., consideră că ĀTMAN este cufundat în univers (adică universul este doar o formă a lui ĀTMAN). Adepţii filozofiei TRIKA, etc., susţin că principiul ĀTMAN este imanent în univers şi totodată îl transcende.

Astfel, din Dumnezeul unic a cărui esenţă este Conştiinţa, sunt manifestate toate aceste roluri, prin Voinţa Sa absolută, iar diferenţele dintre roluri sunt datorate diverselor grade în care această voinţă absolută, liberă, alege fie să se reveleze, fie să se ascundă. Prin urmare, există doar un ĀTMAN care îndeplineşte toate aceste roluri.

Totodată, cei care au o viziune limitată, sunt determinaţi în diferite cazuri să se identifice cu diversele niveluri limitate de conştiinţă, prin voinţa Divinului. Datorită acestui fapt, chiar şi atunci când este evident că motivul esenţial al concepţiilor lor eronate se datorează identificării cu corpul, etc., ei sunt incapabili să sesizeze

[1]Nivel fundamental, subtil, nediferenţiat al cuvântului.

neasemuita omniprezenţă a lui ĀTMAN, aşa cum a fost descrisă mai sus[1], până când Energia (ŚAKTI) a Supremului Absolut nu coboară asupra lor (cu alte cuvinte, până când asupra lor nu se coboară graţia celui Preaînalt). Cum se spune:

"VAIŞNAVASII şi alţii care sunt colorați (adică a căror minte este colorată) de ataşament sau de culoarea lui VIDYĀ (cunoaşterea limitată), nu-L cunosc pe Supremul Dumezeu, Cel omniscient, Cel plin de cunoaştere".

La fel se spune şi în SVACCHANDA TANTRA (PAŢALA 10, versul 1141):

"Doar MĀYĀ este cea care îi conduce pe aceşti (adepţi ai altor sisteme) care doresc să obţină eliberarea (MOKŞA) către ceea ce nu este eliberarea (adică către acele discipline şi scrieri care sunt incapabile să confere eliberarea)."

Şi în NETRA TANTRA (Patala 8, versul 30) se spune:

"Cei care sunt ataşaţi de ceea ce este limitat, considerându-l ca fiind Sinele (de exemplu: ataşaţi de corp, de BUDDHI, etc.) nu ajung la starea supremă de ŚIVA."

Există şi o altă interpretare a acestei SŪTRA: termenul DARŚANA poate fi interpretat nu prin sistem filozofic, ci, mai simplu, prin cunoaştere; STHITI, nu ca nivel, ci ca suspendare interioară; BHŪMIKĀ nu prin rol, ci prin mijloc. Astfel, interpretarea completă ar fi următoarea: "STHITI-urile, încetarea interioară a tuturor DARŚANA-urilor, adică a întregii cunoaşteri empirice, (de exemplu, experimentarea unui lucru exterior-cum ar fi perceperea unei culori, sau a unei experienţe interioare ca plăcerea,

[1]În filosofia TRIKA, ĀTMAN este în acelaşi timp imanent în univers şi totodată îl transcende.

etc.), devine un mijloc al manifestării naturii esențiale a lui TAT, adică ŚIVA, care are ca natură esențială Conștiința și oceanul de Beatitudine. Astfel, oriunde forma exterioară a Conștiinței își găsește odihna în natura esențială a cunoscătorului, survine încetarea existenței (sau resorbția) lucrului exterior (SAṂHĀRA), odihna într-o stare de pace interioară și apoi începutul unei serii continue de experiențe variate (SAṂVIT-ŚANTATI), care apoi se vor repeta (UDEṢYAT). Astfel, conștiința celei de a patra stări, TURIYĀ, a cărei natură este de a unifica emanația, menținerea și resorbția, strălucește fără încetare[1], proiectând diversitatea diferitelor emanații (ale lucrurilor create), și interiorizându-le, întotdeauna vidă și totodată mereu preaplină, având ambele forme (adică atât vidul cât și preaplinul) și fără a îmbrăca nici una dintre ele. În ŚRI PRATYABIJÑĀ ṬIKĀ se spune:

"Când resoarbe obiectele, Ea (ŚAKTI) strălucește[2] în adevărata sa natură și astfel Ea este deplină".

Utilizând din ce în ce mai mult această (putere) glorioasă, gradat, cel devotat o face să devină a sa.

Dacă ĀTMAN (Sinele) este așa cum a fost descris mai sus și are o asemenea măreție, cum am putea spune că el este un AṆU (JĪVA) acoperit de MALA-uri, încorsetat de KALĀ și celelalte KAÑCUKA-uri, un SAṂSĀRIN (transmigrând dintr-o viață în alta)? Ca răspuns la această întrebare, se spune[3]:

---

[1]Literal: "fără succesiune".

[2]Literal: "se ridică, se înalță".

[3]Literal: "autorul spune".

SŪTRA 9

Ca o consecință a limitării energiei sale (ŚAKTI), Realitatea Absolută, care este doar Conștiință, devine SAṂSĀRIN-ul acoperit de MALA-uri.

Când Stăpânul Suprem, a cărui adevărată esență este Conștiința, ascunde prin libertatea voinței Sale, omniprezența non-dualității și își asumă pretutindeni dualitatea, atunci voința Sa și celelalte puteri, deși în esență nelimitate, devin acum limitate. Doar în felul acesta Spiritul Divin, acoperit de MALA-suri, devine o ființă care transmigrează. Astfel, puterea Voinței Absolutului, a cărei suveranitate este nelimitată, asumându-și limitarea, devine ĀṆAVA MALA, care constă în a-l face pe cel acoperit de MALA-uri să se considere imperfect. În cazul puterii cunoașterii, datorită căreia el devine în mod gradat limitat în lumea diferențierii, omniscienta Sa se reduce la a cunoaște doar câteva lucruri. Asumându-și o limitare extremă, începând prin dobândirea unui organ interior (ANTAḤKARAṆA) și a organelor de percepție, el dobândește MĀYIYA MALA, care constă în a percepe toate obiectele ca fiind diferite. În cazul puterii de acțiune, omnipotența sa, în această lume a diferențierii, este redusă la capacitatea de a realiza doar câteva lucruri, și începând prin a-și asuma limitarea sub forma organelor de acțiune, el devine extrem de limitat și dobândește KĀRMA MALA, care constă în a face bine sau rău. Astfel, prin acceptarea limitării, ŚAKTI-urile (Energiile divine) care sunt omnipotența, omniscienta, perfecțiunea, eternitatea, omniprezența, apar ca fiind respectiv KALĀ (acțiunea limitată), VIDYĀ (cunoașterea limitată), RĀGA (limitarea generată de atașament și dorință), KĀLA (limitarea datorată timpului) și NIYATI

(limitarea datorată spațiului și cauzalității). Astfel transformat, acesta (ĀTMAN sau Sinele) este numit SAṂSĀRIN (ființa care transmigrează), sărac în putere (ŚAKTI). Totuși, prin expansiunea totală a ŚAKTI-urilor sale, el este însuși ŚIVA. Există vreun semn caracteristic stării lui ŚIVA prin care Sinele, chiar la nivelul de SAṂSĀRIN, să se poată fi recunoscut ca fiind ŚIVA însuși apărând în această stare? Răspunsul este: "Există" (și astfel SŪTRA următoare) afirmă:

SŪTRA 10.

Chiar și în această stare (de limitare a Sinelui), el (individul) realizează cele cinci acțiuni (KṚTYAS) asemenea Lui (ŚIVA).

Aici distincția dintre filozofia ĪŚVARĀDVAYA[1] și cea a BRAHMAVĀDIN-lor constă în faptul că Divinul, a cărui esență este Conștiința, este întotdeauna originea încincitei acțiuni, fapt care este în acord cu ceea se spune în SVACCHANDA TANTRA și în alte ramuri ale sistemului șivait, și anume:

"Mă închin în fața Divinului care dă naștere: (1) emanației (SṚṢṬI), (2) resorbției (SAṂHĀRA), (3) ocultării (VILAYA), (4) menținerii (lumii) (STHITI), care dăruiește (5) grația (ANUGRAHA), și care distruge astfel chinurile celor care I se închină."

La fel cum Cel Slăvit (ŚIVA) prin procesul expansiunii către exterior (adică manifestarea lumii) dă naștere emanației și celorlalte acțiuni, care sunt o dezvăluire a naturii sale reale, tot astfel El

[1]Termen care desemnează șivaismul non-dualist Caşmirian.

realizează cele cinci acțiuni chiar și în condițiile acestei lumi (SAṂSĀRA), limitându-și puterea conștiinței Sale. În acest sens, se spune și în ĪŚVARAPRATYABHIJÑĀ:

"Chiar și în starea obișnuită, Dumnezeu, manifestându-se printr-un corp, face ca obiectele să apară exterioare prin Voința Sa, și totuși să fie în interiorul Său."

Astfel, în conformitate cu punctul de vedere din PRATYABHIJÑĀ KĀRIKĀ, atunci când Dumnezeu, care este Conștiința[1], intră în sfera corpului, a PRĀṆA-ei etc., datorită atenției orientate spre în afara ființei, devenind exterior, face ca obiectele să apară într-un spațiu, timp definit, etc., și faptul că apar într-un spațiu și într-un timp definit este acțiunea Sa de a emana (SRAṢṬṚTĀ). Apariția obiectelor într-un alt spațiu, timp, etc., este acțiunea Sa de a interioriza sau a resorbi (SAṂHARṬṚTĀ). Continuitatea prezenței obiectelor este acțiunea Sa de menținere (ṢTHĀPAKATĀ). Apariția lor ca fiind diferite este acțiunea Sa de a se oculta (VILAYAKĀRITĀ). Faptul că fiecare lucru apare ca fiind identic cu Lumina Conștiinței este acțiunea Grației Sale (ANUGRAHITṚTĀ). Dacă se menține o atenție continuă dublată de o înțelegere profundă asupra originii încincitei acțiuni, care apare în cazul oricărei experiențe personale, se va revela adoratorului măreția lui Dumnezeu. De aceea, cei care întotdeauna meditează asupra acestei încincite acțiuni a lui Dumnezeu, cunoscând universul ca fiind o dezvăluire a naturii esențiale a Conștiinței, devin eliberați chiar în această viață. Aceasta este ceea ce ne spune tradiția sacră (ITYĀMNĀTĀḤ). Cei care nu vor gândi astfel, văzând obiectele experimentate ca fiind în esență diferite, rămân pentru totdeauna înlănțuiți.

[1]Literal: "a cărui formă este Conștiința".

SŪTRA 11

Astfel sunt manifestarea, savurarea, experimentarea în interiorul ființei, reducerea experienței la esență, disoluția.

Din perspectiva celei mai înalte finalități (MAHĀRTHA DṚṢṬYĀ), tot ceea ce apare prin expansiunea succesivă a zeităților vederii şi a celorlalte simțuri este emanat (SṚJYATE), şi aceasta este ĀBHĀSANA sau manifestarea. Un obiect, fiind astfel emanat (adică făcut să apară), când Sinele, fără a închide ochii, îl savurează pentru un timp, este menținut în existență până în acel moment prin Divinitatea menținerii. Astfel, savurarea experienței pentru un timp reprezintă STHITI sau menținerea. El (obiectul) este interiorizat în momentul lui VIMARŚA (prizei de conştiință),care poate fi definită şi astfel: "străfulgerarea spontană a încântării" (CAMATKĀRA). Această cunoaştere a obiectului reprezintă SAṂHĀRA sau resorbția. Aşa cum spune şi RĀMA:

"Muntele multiplicității, care nu poate fi trecut de alții nici chiar prin trăsnetul contemplării (SAMĀDHI), este experimentat ca fiind propria lor ființă şi este astfel distrus de cei care sunt înzestrați cu puterea care provine din devoțiunea către Tine."

În orice caz, dacă în momentul resorbției sau interiorizării (experienței multiplicității sau diferențierii) obiectul experienței generează variate impresii (SAṂSKĀRAS) de îndoială, etc., în interior, atunci el, subiectul acelei experiențe, atinge starea de SAṂSĀRA în germene, care îl obligă să revină din nou în existență. Astfel se suprapune peste subiect starea de VILAYA (ascunderea naturii reale a Sinelui). Pe de altă parte, în timp ce această lume, care a

fost redusă la forma ei de sămânță, este menținută în interior şi orice altceva este experimentat în acel timp, dacă ea (lumea) este arsă în nediferențiere datorită focului conştiinței, prin procesul lui HAṬHAPĀKA[1] şi prin mijlocirea lui ALAṂGRĀSA[2], atunci, dobândind perfecțiunea, yoghinul este atins de starea de grație. Acest tip de conştientizare a autorului încincitei acțiuni, deşi întotdeauna se află la îndemâna oricărei ființe, nu devine eficient fără îndrumarea unui GURU[3] perfect. De aceea ființa trebuie să slujească plină de respect un GURU perfect, pentru ca experiența încincitei acțiuni să devină eficientă pentru ea.

Acela care, cu toate acestea, nu dobândeşte cunoaşterea perfectă a originii încincitei acțiuni, datorită lipsei ghidării de către un GURU perfect, rămâne înşelat de către propriile sale puteri (ŚAKTIS), deoarece natura reală a acestora îi este ascunsă. De aceea se spune:

SŪTRA 12

A fi un SAṂSĀRIN înseamnă a fi înşelat de propriile tale energii, datorită necunoaşterii Acesteia (originii încincitei acțiuni).

"TAT", "Aceasta" înseamnă originea încincitei acțiuni care este realizată continuu; "APARIJÑĀNE", sau ignoranța, înseamnă "a nu străfulgera spre exterior" datorită absenței manifestării propriei

---

[1]Fuziunea dintre obiectul experienței şi adevărata esență a subiectului realizată spontan.

[2]Topirea perfectă a universului în Subiectul Suprem în care nici măcar o impresie a ceva exterior nu mai rămâne.

[3]Maestrul spiritual. Cel care aduce lumina spirituală în inima discipolului.

energii, care devine eficientă numai prin coborârea lui ŚAKTI. Restul SŪTRA-ei înseamnă faptul că atingerea condiției de SAṂSĀRIN (ființă care renaşte din existență în existență) se datorează înşelăciunii (VYĀMOHITATVAM) şi semnifică faptul de a fi legat de diferite îndoieli create de neînțelegerea ŚĀSTRA-urilor (textelor sacre) şi de ideile lumeşti.

În textul SARVAVIRABHAṬṬĀRAKA, se spune:

"Datorită ignoranței, oamenii sunt subiectul incertitudinii; din aceasta provine naşterea şi moartea."

"Esența tuturor MANTRA-elor constă în litere şi sunete iar, esența tuturor literelor şi sunetelor este ŚIVA."

Atunci VĀKŚAKTI (Energia Logosului), cunoscută ca fiind PARĀ (Suprema Energie Divină) şi fiind identică cu Lumina Conştiinței (ŚIVA), având forma neasemuitei MANTRA care răsună etern şi care constă în conştiința "Eu-lui" perfect, conține în ea întregul grup de ŚAKTI-uri formate de sunetele care încep cu "A" şi se termină cu "KṢA". Ea aduce în manifestare sfera subiectului limitat prin fazele succesive ale lui PAŚYANTI, MADHYAMĀ,[1] etc. În această stare a subiectului limitat, Energia Cuvântului îşi ascunde forma sa reală, PARĀ[2], şi produce în subiectul care experimentează (MĀYĀ PRAMĀTUḤ) o activitate mentală mereu nouă (VIKALPA) în fiecare moment în care această acțiune scoate la

[1]Cele trei nivele ale cuvântului care sunt: forma nediferențiată sau subtilă a cuvântului, în care nu există decât intenția de a rosti un cuvânt (PAŚYANTI), forma intermediară a cuvântului, în care apare deja cuvântul, dar încă nu este exprimat (MADHYAMĀ), şi faza grosieră, în care cuvântul este rostit sau exprimat (VAIKHARĪ).

[2]PARĀVĀK sau cuvântul suprem.

lumină obiectele obscure şi particulare. De asemenea, ea prezintă stadiul de AVIKALPA[1] ca fiind ascuns de această activitate mentală, deşi în ea AVIKALPA este prezentă şi în întregime pură. În aceste circumstanțe, înşelat de ŚAKTI-urile specifice sub forma lui "KA" şi a altor consoane care sunt stăpânite de BRĀHMĪ şi celelalte zeități ale simțurilor[2], omul iluzionat, lipsit de ajutor, consideră corpul, PRĀṆA-urile etc., ele însele limitate, ca fiind Sinele. La nivelul lui PAŚU (ființa înlănțuită), BRĀHMĪ şi celelalte zeități ale simțurilor manifestă emanația şi menținerea, care corespund diferențierii, şi interiorizarea care corespunde nediferențierii. Ele dau naştere numai cadrului pentru manifestarea VIKALPA-elor limitate. La nivelul lui PATI (Stăpânul Suprem), aceste zeități ale simțurilor manifestă resorbția ca fiind corespunzătoare diferențierii, şi emanația şi menținerea ca fiind în legătură cu nediferențierea. Astfel, gradat, prin reducerea VIKALPA-elor, ele dezvăluie, în final, nivelul lui AVIKALPA, nivel care dă posibilitatea ființei să intre în beatifica BHAIRAVA MUDRĀ[3]. La acest nivel, ele (ŚAKTI-urile) sunt cauza apariției purei VIKALPA ŚAKTI[4], care este fuzionată

[1]Nediferențiere.

[2]BRĀHMĪ guvernează BUDDHI, MĀHEŚVARĪ pe ANTAḤKARANA, KAUMĀRĪ guvernează MANAS-ul, VAIṢṆAVI este în legătură cu auzul, VĀRĀHĪ cu simțul tactil, INDRĀNĪ cu vederea, CĀMUṆḌĀ cu gustul şi MAHĀLAKṢMĪ cu mirosul.

[3]Aceasta este descrisă astfel: "Atenția trebuie să fie fixată în interior, în timp ce privirea este orientată spre în afară, fără a clipi."

[4]Este starea în care aspirantul simte că întreaga lume manifestată este a lui, el identificându-se cu însuşi ŚIVA. Este numită "pură" pentru că, deşi există încă o formulare mentală, este o gândire pură deoarece exprimă identitatea dintre ființa aspirantului şi Dumnezeu.

profund cu Conştiinţa şi Beatitudinea, dând posibilitatea unei astfel de trăiri:

"Cine cunoaşte că toată această măreţie a manifestării este a Mea, cel care realizează că întregul univers este Sinele său, este în posesia lui MAHEŚATĀ[1], chiar şi atunci când VIKALPA-urile îşi fac jocul lor"[2].

De aceea, starea unui SAṂSĀRIN (fiinţă supusă ciclului naşterii şi morţii) constă, aşa cum s-a explicat mai sus, în iluzia generată de propriile sale ŚAKTI-uri.

(Ceea ce a fost descris mai sus este cunoscut ca fiind ŚĀMBHAVOPĀYA, sau calea lui ŚĀMBHU de a atinge conştiinţa unităţii. Mai jos este descrisă ŚĀKTOPĀYA sau calea lui ŚAKTI).

În continuare, slăvita putere a conştiinţei (CITI ŚAKTI) este cunoscută sub numele de VĀMEŚVARĪ, deoarece Ea emite universul şi deoarece este în legătură cu inversarea curgerii SAṂSĀRA-ei[3]. Ea se manifestă pe deplin în fiinţa înlănţuită (PAŚU), ca fiind subiectul (care experimentează) sub forma lui KHECARĪ, ca organul intern[4] în forma lui GOCARĪ, ca organ extern în forma lui DIKCARĪ şi ca existenţă obiectivă în forma lui BHŪCARĪ. Odihnindu-se la nivelul vidului (adică ocultând natura reală a Sinelui), ea străluceşte, ascunzând Realitatea Supremă, ca CIDGAGANACARĪ prin grupul de energii numite KHECARĪ care

---

[1]Starea corespunzătoare Stăpânului Suprem (MAHEŚA). În această stare aspirantul este perfect identificat cu ŚIVA.

[2]Citat din ĪŚVARAPRATYABḤIJÑĀ

[3]Resorbţia universului în nediferenţierea primordială.

[4]ANTAḤKARAṆA.

constă în energiile (ŚAKTI), ale lui KALĀ, etc. având natura celui care acţionează limitat, etc. Ea apare prin grupul de energii numite GOCARĪ sub forma zeităţii ANTAḤKARAṆA (instrumentul psihic intern) a cărei principală funcţie este descoperirea diferenţierii (BHEDA NIŚCAYA)[1], identificarea (Sinelui) cu diferitele lucruri (BHEDA ABHIMĀNA)[2] şi mentalizarea lucrurilor ca fiind diferite (BHEDA VIKALPANA)[3] prin ascunderea naturii ei reale care constă în a descoperi nediferenţierea, etc. Ea apare, de asemenea, prin grupul numit DIKCARĪ, sub forma divinităţilor simţurilor exterioare, a căror principală funcţie este percepţia diferenţierii, şi aşa mai departe, prin ascunderea naturii sale reale, care constă în manifestarea nediferenţierii. Ea apare prin grupul energiilor numite BHŪCARĪ, sub forma obiectelor de cunoscut, care au natura aparenţelor diferenţiatoare, prin ascunderea naturii Sinelui Suprem şi înşelând inima fiinţelor create.

La nivelul lui PATI[4], totuşi, ŚAKTI se manifestă ca CIDGAGANACARI, a cărei esenţă constă în acţiunea universală, ca GOCARĪ a cărei esenţă constă în manifestarea nediferenţierii etc., ca DIKCARĪ a cărei esenţă constă în percepţia nediferenţierii etc., ca BHŪCARĪ a cărei esenţă constă în a revela obiectele ca fiind nediferenţiate, ca ramuri ale aceluiaşi trunchi, toate acestea deschizând Inima lui PATI.

Venerabilul DĀMODARA, care impune un respect deosebit datorită beatitudinii sale înnăscute (CAMATKĀRA), spune în

---

[1]În aspectul său de BUDDHI.

[2]În aspectul de AHAṂKĀRA.

[3]În aspectul său de MANAS.

[4]Stăpânul Suprem, sau Păstorul.

VIMUKTAKAS (versuri independente) acelaşi lucru.

"VĀMEŚA (VĀMEŚVARĪ) şi celelalte divinităţi avându-şi sfera de acţiune în obiectul de cunoscut (ca şi KHECARĪ), în organul intern (ca şi GOCARĪ), în simţurile exterioare (ca şi DIKCARĪ) şi în existenţa obiectivă (ca şi BHŪCARĪ), dă naştere eliberării prin cunoaşterea deplină (PARIJÑĀNA), făcându-l astfel să fie împlinit (PŪRṆA) şi înlănţuie prin ignoranţă (AJÑĀNA), făcându-l astfel să fie limitat (AVACCHINNA). Astfel, a fi un SAṂSĀRIN constă în a fi înşelat de propriile tale ŚAKTI-uri".

(Mai jos este descrisă ĀṆAVOPĀYA - calea lui AṆU pentru a atinge conştiinţa unităţii).

Revenind, Stăpânul Suprem, a cărui natură esenţială este Conştiinţa, îşi are propria sa AIŚVARYA ŚAKTI[1] care este unică, neabătută, a cărei natură esenţială constă în puterea de a acţiona şi care este în esenţă o străfulgerare (SPHURATTĀ) a Luminii Divine. Când aceasta (AIŚVARYA ŚAKTI), prin ascunderea naturii sale reale, dă naştere iluziei corespunzătoare stării de PAŚU (fiinţa limitată şi înlănţuită) prin diferitele faze ale ŚAKTI-urilor PRĀṆA, APĀNA şi SAMĀNA, prin stările de veghe, vis şi somn profund şi prin KALĀ-urile corpului, PRĀṆA şi PURYAṢṬAKA, atunci această iluzie cauzată de ea este condiţia pentru ca cineva să fie un SAṂSĀRIN (trecând din viaţă în viaţă). Când, totuşi, ea desfăşoară UDĀNA ŚAKTI care apare în MADHYADHĀMA[2], ca având natura stării de TURYA[3] şi VYĀNA ŚAKTI, a cărei esenţă este să

[1]Puterea Suverană a Lui Dumnezeu.

[2]Spaţiul central care aici se referă la canalul subtil median (SUṢUMNĀ NĀḌI).

[3]Aşa numita "Cea de a patra stare" care corespunde stării de SAMĀDHI.

pătrundă universul şi care apare ca având natura lui TURYĀTITA[1], şi fiecare dintre ele fiind constituite din conştiinţă şi beatitudine, atunci chiar şi la nivelul corpului se poate dobândi starea de PATI, atingând eliberarea în timpul vieţii.

Astfel, "a fi înşelat de propriile sale puteri (ŚAKTIS)" a fost explicat în trei moduri.

În CIDVAT SŪTRA (SŪTRA 9), se spunea că însăşi Lumina Conştiinţei, asumându-şi limitarea, devine un SAṂSĀRIN (o fiinţă individuală, migrând dintr-o existenţă condiţionată în alta). Aici s-a spus dintr-un unghi diferit că el devine un SAṂSĀRIN datorită faptului că este înşelat de propriile sale energii. Se poate observa dintr-o altă perspectivă, că cel care are puteri limitate (adică sufletul individual), deşi are PRĀṆA şi alte limitări, atunci când nu este înşelat de propriile sale energii, devine, în conformitate cu această teorie a tradiţiei sacre, Stăpânul Suprem, având un corp, sau cu alte cuvinte, el poate fi descris ca însuşi venerabilul ŚIVA. Aşa cum spun şi ĀGAMA-ele:

"El este, într-o formă ascunsă, Stăpânul Suprem care a intrat într-un corp uman".

Acelaşi lucru este spus şi într-un comentariu la PRATYABHIJÑĀ.

"De asemenea, ating perfecţiunea cei care consideră corpul şi chiar supărările etc., constând în cele 36 de TATTVA-e (principii), ca fiind o formă a lui ŚIVA."

Pentru a arăta care este adevărul esenţial, semnificaţia SŪTRA-ei de mai sus a fost expusă, folosind alte cuvinte astfel:

[1]"Starea care transcende cea de a patra" sau "Cea dincolo de a patra" este trăirea continuă a stării de SAMĀDHI.

SŪTRA 13

Dobândind cunoaşterea completă a Acestuia (a autorului încincitei acţiuni, care este Sinele), CITA însăşi (conştiinţa individuală), prin interiorizare, devine CITI (conştiinţa universală), ridicându-se la nivelul de CETANA (conştiinţa Sinelui).

Din punct de vedere al obiectelor de cunoscut, această SŪTRA a fost deja explicată în detaliu în conexiune cu explicaţiile SŪTRA-ei precedente. Din punctul de vedere al exprimării, totuşi, va fi explicată acum.

După deplina cunoaştere a Acestuia, adică a Sinelui, care este originea încincitei acţiuni, cauza înlănţuirii, care este lipsa cunoaşterii, fiind îndepărtată, iluzia creată de propriile ŚAKTI-uri (sau energii) a încetat, datorită atingerii libertăţii supreme (SVĀTANTRYA). Conştiinţa (CITTA) (aşa cum s-a explicat mai devreme în SŪTRA 5) renunţând la tendinţa limitatoare a exteriorizării, devenind interiorizată, se ridică astfel la stadiul de CETANA. De aceea, gradat, ea se înalţă la stadiul de subiect cunoscător, unde, prin disoluţia aspectelor limitării şi atingându-şi adevărata natură, devine CITI. Acum ea atinge nivelul cel mai înalt, cel al lui CIT. Acesta este sensul.

Aici apare o întrebare: dacă CIT ŚAKTI, în cel mai înalt aspect al său, are o astfel de natură care anulează (literal: "devorează") toate diferenţierile, ar trebui să rămână astfel (adică să îşi păstreze această natură) chiar şi în sfera lui MĀYĀ (adică chiar şi în condiţiile manifestării universului), la fel cum Soarele luminează (manifestă)

obiectele chiar şi când este acoperit de nori[1]. Apărând această îndoială, autorul dă următorul răspuns:

SŪTRA 14.

Focul lui CITI, chiar şi atunci când coboară în cea mai joasă stare, deşi acoperit parţial de MĀYĀ, arde combustibilul cunoscutului (obiectelor).

CITI este (aici comparată cu) focul, deoarece ea devorează (adică asimilează propriei sale naturi) universul fenomenal. Chiar şi la nivelul coborârii în MĀYĀ PRAMĀTĀ (subiectul condiţionat de MĀYĀ) astfel acoperită (de MĀYĀ) datorită libertăţii sale înnăscute, arde parţial, adică asimilează propriei sale naturi, combustibilul obiectului de cunoscut, deşi adevărata sa natură a fost acoperită, la fel cum şi focul arde lemnul, chiar şi atunci când este acoperit de o cenuşă abundentă[2]. Intenţia pentru care a fost folosit cuvântul MĀTRĀ în această SŪTRA, este următoarea: Deşi devorează obiectul de cunoscut, ea nu îl consumă în întregime, ci doar parţial, deoarece îl face să apară din nou prin intermediul SAṂSKĀRA-urilor (adică a impresiilor obiectelor rămase în minte). Faptul că toţi subiecţii au puterea de a devora (adică de a asimila conştiinţei lor obiectele experimentate) este dovedit de experienţa

---

[1] Adică este natura Soarelui să manifeste obiectele şi o face chiar şi când este acoperit de nori. La fel, dacă este în natura lui CITI că anuleze orice diferenţiere, ea trebuie să-şi păstreze această natură chiar şi atunci când este acoperită de MĀYĀ. CITI este comparată cu Soarele, MĀYĀ este comparată cu norii.

[2] Sensul este că de vreme ce obiectele de cunoscut sunt asimilate de Conştiinţă ei însăşi, diferenţierea lor este anihilată. Ca şi cunoaştere, obiectele sunt doar părţi ale Conştiinţei însăşi.

individuală a fiecăruia. Aşa cum a spus într-adevăr şi Utpaladeva în imnurile sale:

"Deoarece toate creaturile, chiar şi BRAHMA, INDRA şi VIṢṆU continuă să devoreze universul, o, Doamne, eu ador acest univers care este chiar forma Ta!"[1]

Când totuşi aspirantul, prin realizarea lui PRASARA sau a orientării către exterior a simţurilor divinizate, adoptă metodele practicii lui SARGA, sau emanaţia existenţei obiective, şi prin realizarea lui SAṄKOCA sau retragerea simţurilor adoptă metodele practicii lui SAṂHĀRA, sau interiorizarea existenţei obiective, atunci:

SŪTRA 15

Prin redobândirea puterii înnăscute a Conştiinţei (CITI), aspirantul se identifică cu universul.

CITI, prin dispariţia învelişurilor corpului, PRĀṆA-ei etc., şi prin evidenţierea naturii sale esenţiale, revelându-se, ea devine putere sau BALA. Aşa cum se spune:

"Apoi, recurgând la această energie, MANTRA-şii dobândesc puterea şi eficienţa Celui Omniscient, ŚIVA".

Astfel, când puterea Conştiinţei este obţinută, adică când devenim conştienţi de adevărata noastră natură, care acum este evidentă, atunci facem ca întregul univers, de la pământ la SADĀŚIVA, să fie al nostru, să fie una cu noi, adică facem ca universul să apară ca fiind identic cu Sinele. Aceasta este ceea ce au

[1]Citat din ŚIVASTOTRĀVALI, XX.17

afirmat vechii învăţători în KRAMASŪTRA, folosind limbajul lor specific:

"La fel cum focul înteţit arde combustibilul, la fel trebuie consumat obiectul simţurilor care acţionează asemeni unui lanţ".

Nu ar fi corect să spunem "Dacă atotcuprinzătorul rol al lui CITI, atunci când ea asimilează propriei sale naturi întregul univers, este doar temporar, cum ar putea fi acesta (rolul) acceptat atunci?" Această obiecţie nu este valabilă pentru că natura cuprinzătoare a lui CITI apare ca temporară doar datorită apariţiei şi dispariţiei corpului etc. În realitate, aparenţa temporară a naturii atotcuprinzătoare a lui CITI este datorată apariţiei corpului etc., care este manifestat de voinţa suverană a Conştiinţei (CITI) însăşi. Acest rol atotcuprinzător, totuşi, este mereu în manifestare. Altfel (dacă CITI nu s-ar manifesta mereu), chiar şi corpul etc. nu ar fi manifestat (adică nu ar apărea ca obiect al conştientizării). De aceea, practica yoghină este recomandată pentru a îndepărta această falsă identificare a subiectului cu corpul, etc. şi nu pentru a ajunge în situaţia de a experimenta Conştiinţa care este prin natura ei reală, mereu luminoasă.

Aceasta este ceea ce a intenţionat să spună autorul extraordinarei lucrări PRATYABHIJÑĀ.

Şi astfel:

SŪTRA 16.

Când este atinsă beatitudinea lui CITI, survine stabilitatea conştiinţei identităţii cu CIT chiar şi atunci când corpul, PRĀṆA, etc. sunt experimentate. Aceasta este starea de conştiinţă a eliberatului în viaţă, JĪVANMUKTI.

Atingându-se beatitudinea conştiinţei, adică starea de SAMĀVEŚA[1] chiar şi în condiţia stării de VYUTTHĀNA în care corpul, PRĀṆA, etc. sunt experimentate ca tot atâtea văluri, se menţine ferm conştiinţa identităţii cu CIT[2]. Aceasta este cu putinţă din cauza forţei impregnărilor realizate de trăirea stărilor de unitate a conştiinţei produse în timpul meditaţiilor care sunt amplificate prin intermediul a diferite mijloace care vor fi expuse în continuare. Trăirea fermă a conştiinţei identităţii cu CIT este starea de JĪVANMUKTI, eliberarea în timpul vieţii[3], deoarece în această condiţie apare o disoluţie completă a lanţurilor ignoranţei[4].

Aşa cum se spune şi în SPANDAŚASTRA:

"Cel care cunoaşte aceasta (adică faptul că universul este identic cu Sinele) şi priveşte întreaga lume ca pe un joc al lui Dumnezeu,

---

[1]Experienţa meditativă a unităţii conştiinţei, în care universul întreg este experimentat ca fiind identic cu Sinele.

[2]Experienţa ultimă a unităţii conştiinţei cu CIT.

[3]Adică păstrând încă suflurile vitale, corpul fizic şi cel subtil, cu alte cuvinte continuând existenţa în planul fizic.

[4]Această ignoranţă se referă la nerecunoaşterea adevăratei naturii şi identificarea cu structurile limitate.

fiind pentru totdeauna unit cu conştiinţa universală, este, fără îndoială, eliberat în timpul vieţii."

În ce fel este atinsă beatitudinea conştiinţei? Cu privire la aceasta autorul SŪTRA-elor spune:

SŪTRA 17.

Prin conştientizarea centrului (MADHYA) şi expansiunea conştiinţei la acest nivel este dobândită beatitudinea conştiinţei (CIT).

Însăşi Glorioasa Conştiinţă Universală (SAṂVIT) este centrul, pentru că este prezentă ca realitatea cea mai profundă a tuturor lucrurilor şi întrucât, fiind natura esenţială a oricărui lucru, nimic nu este posibil să existe fără a fi legat de ea (SAṂVIT sau Conştiinţa Universală) care este suportul sau fundamentul tuturor lucrurilor manifestate. Deşi este astfel (adică cea mai profundă realitate şi fundamentul oricărui lucru), în conformitate cu SŪTRA: "la început SAṂVIT s-a transformat în PRĀṆA", ea îşi ascunde natura sa reală la nivelul lui MĀYĀ şi acceptând rolul lui PRĀṆA ŚAKTI, rămânând în planurile lui BUDDHI, a corpului, etc., în ordine descendentă, ea urmează cursul miilor de NĀḌI-uri. Chiar şi aici (la nivelul încarnării într-o fiinţă umană) ea rămâne în principal în forma lui MADHYAMA NĀḌI (canalul subtil median), al cărui substrat este BRAHMAN sub forma lui PRĀṆA ŚAKTI, de la BRAHMARANDHRA până la ADHO VAKTRA asemeni şanţului central al frunzei de PALĀŚA. (Este numit MADHYAMA NĀḌI sau NĀḌI-ul central deoarece toate funcţiile izvorăsc din el şi vin să se odihnească aici. Chiar şi astfel constituit natura sa rămâne ascunsă

pentru PAŚU (ființa ignorantă). Când glorioasa Conștiință (SAṂVIT) (care fiind cea mai profundă realitate a tuturor lucrurilor, formează centrul – MADHYA) se expansionează prin metodele descrise mai jos (adică prin practica conștientizării celor cinci acțiuni PAÑCAKṚTYA) sau când BRAHMA NĀḌI din centru se dezvoltă așa cum se va descrie, atunci, datorită acestei dezvoltări apare trăirea beatitudinii conștiinței universale (CIT). Atunci se manifestă eliberarea în timpul vieții, așa cum am descris mai înainte.

SŪTRA 18.

Aici metodele sunt: disoluția VIKALPA-elor, SAṄKOCA (contracția) și VIKĀSA (expansiunea) lui ŚAKTI, îndepărtarea VĀHA-urilor, practica contemplării extremităților (KOṬI NIBHĀLANA) începutului și sfârșitului, etc.

Aici, adică în cazul expansiunii energiei centrale (ŚAKTI), disoluția VIKALPA-elor, etc. sunt mijloacele. S-a explicat deja că revelarea lui SAṂVID, care formează centrul tuturor lucrurilor, este atinsă urmărind cine este autorul încincitului act așa cum deja am învățat. Totuși, sunt menționate și alte metode. Există o metodă ușoară prin care ne putem dispensa de lanțurile unor discipline riguroase precum PRĀṆĀYĀMA, MUDRĀ, BANDHA, etc. Când un aspirant își menține conștiința individuală (CITTA) în Inimă[1]

[1]HṚDAYA nu înseamnă aici inima fizică ci se referă la conștiința cea mai profundă. A fost numită HṚDAYA sau inimă, datorită faptului că este în centrul

(SAṂVID sau CIT) controlând, prin metode adecvate pentru aceasta, VIKALPA-urile (diferențierea percepțiilor, imaginația) care îl împiedică să rămână în natura sa reală, negândindu-se la nimic altceva, și astfel stabilindu-se ferm în starea de AVIKALPA, el capătă obiceiul de a-și privi conștiința, CIT, ca fiind adevăratul cunoscător, neinfluențat de corp etc., și astfel într-un scurt timp, va atinge absorbția în starea de TURYA și în starea ce transcende TURYA (TURYĀTITA), care este nivelul corespunzător nemanifestării. Așa cum se spune în ĪŚVARAPRATYABHIJÑĀ, (IV A.I.A,ka,11):

"Renunțând la VIKALPA și fiind cu mintea focalizată, este atinsă gradat starea de ĪŚVARA".

De asemenea, în extraordinara lucrare SPANDASŪTRA se spune:

"Când agitația mentală va fi dizolvată, atunci va fi atinsă acea starea supremă."

La fel, în JÑĀNAGARBHA se spune:

"Când, o, Mamă, omul renunță la toate activitățile mentale și este fixat într-o stare pură, fiind liber de lanțurile urmării activității simțurilor, atunci, prin grația Ta, este realizată această stare supremă, care face să se reverse ploaia nectarului unei fericiri nesfârșite și inegalabile."

Această metodă a fost descrisă mai întâi, pentru că este cea mai înaltă și pentru că așa ne învață PRATYABHIJÑĀ. SAṄKOCA lui ŚAKTI, etc., deși nu sunt învățături ale sistemului PRATYABHIJÑĀ, au fost, cu toate acestea menționate de noi datorită faptului că aparțin tradiției sacre. Chiar dacă sunt descrise

realității. Ea este lumina conștiinței în care întregul univers își are rădăcina. Pe plan individual este centrul spiritual.

mai multe metode, se poate intra în starea de SAMĀVEŚA prin oricare dintre ele. SAṄḴOCA lui ŚAKTI înseamnă întoarcerea către Sine, printr-un proces de interiorizare, a conştiinţei care se dispersează exterior prin porţile simţurilor (către obiecte). Aşa cum se spune în prima MANTRA a celui de al IV-lea capitol al lui KAṬHAVALLI aparţinând lui ATHARVA UPANIṢAD:

"Cel care există prin propria sa putere, a străpuns deschizăturile simţurilor către în afară, şi de aceea priveşte către exterior, şi nu către Sine. Unii oameni înţelepţi, vrând să savureze nemurirea, cu ochii întorşi spre interior, privesc Sinele imanent."

Sau SAṄKOCA lui ŚAKTI poate fi spontana revenire, din toate părţile, a ŚAKTI-urilor împrăştiate către exterior, aşa cum o broască ţestoasă îşi retrage membrele către interior atunci când îi este frică de ceva. Aşa cum se spune:

"Readucând Energiile în locul lor de origine, este experimentată odihna în Cel etern prezent (ĀTMAN)."

VIKĀSA lui ŚAKTI ascunde înăuntru rezultatele provenite de la deschiderea simultană spre exterior a tuturor organelor de simţ.

"Obiectul aspiraţiei noastre trebuie să fie văzut în interior, în timp ce privirea către exterior poate fi păstrată fixă, fără a deschide sau a închide pleoapele."

Această tehnică a absorbţiei către interior, însoţită de expansiunea către exterior a simţurilor este cunoscută sub numele de BHAIRAVA MUDRĀ.

Aşa cum se spune în KAKṢYĀSTOTRA:

"Orientând la voinţă simultan şi în toate direcţiile, toate energiile, precum vederea etc. către respectivele lor obiecte şi rămânând nemişcat înăuntru asemeni unui stâlp de aur, doar Tu, ŚIVA, apari ca fundament al universului".

KALLAṬA, marele comentator, spunea de asemenea:

"Aceasta (adică expansiunea sau VIKĀSA lui MADHYA ŚAKTI) este împlinită prin transformare (adică prin a vedea conştiinţa care se orientează spre în afară ca fiind aceeaşi cu cea orientată spre interior) chiar în prezenţa formelor etc."

Deocamdată, cât timp este vorba despre SAṄKOCA şi VIKĀSA lui ŚAKTI, VIKĀSA se referă la starea de expansiune şi de odihnă a lui ŚAKTI la nivelul lui ŪRDHVA KUṆḌALINĪ (Energia ascensională care conduce la resorbţia din manifestare). Aceasta este generată gradat prin menţinerea fermă a PRĀṆA-ei în zona dintre sprâncene, menţinere care este împlinită prin puterea energiei subtile a PRĀṆA-ei care este expansionată gradat prin reglarea vibraţiilor în cavităţile nazale.

În starea de ADHAḤ KUṆḌALINĪ al cărei loc de proiecţie este indicat de al şaselea organ, MEḌHRAKANDA ("rădăcina rectului" sau zona perineului), după amplificarea lui PRĀṆA ŚAKTI, se realizează o pătrundere sau o absorbţie în rădăcina, vârful şi mijlocul său. Aşa cum se spune în VIJÑĀNABHAṬṬĀRAKA:

"Trebuie să concentrăm încântătoarea CITTA în mijlocul lui VAHNI şi al lui VIṢA, fie prin propria sa putere, fie pătrunsă de VĀYU şi apoi trebuie să ne unim în beatitudinea fuziunii sexuale (SMARĀNANDA)" (68)

Aici VAHNI (sau "focul") reprezintă nivelul lui SAṄKOCA prin procesul de intrare a lui PRAṆA în MEḌHRAKANDA. Locul numit VIṢA (sau "otrava") reprezintă nivelul lui VIKĀSA, realizat prin tehnica de expansiune (PRASARA) în conformitate cu explicaţia etimologică a rădăcinii sanscrite VIṢ a pătrunde.

Prin cele două VĀHAS se înţelege PRĀṆA şi APĀNA care

sunt în legătură cu NĀḌI-ul drept (PIṄGALĀ NĀḌI) şi respectiv stâng (IḌĀ NĀḌI); CHEDA înseamnă încetarea sau pauza realizată de sunetele lipsite de vocale (ANACKA) precum KA, HA, etc. interiorizate mai întâi şi care trebuie să fie oprite în inimă. Aşa cum se spune în JÑĀNAGARBHA:

"În lotusul inimii aceluia a cărui minte este controlată, în care curgerea lui VĀYU prin cele două NĀḌĪ-uri care se întind de o parte şi de alta a fost liniştită prin constrângerea născută din emisia sunetului lipsit de vocală "K" şi al cărui întuneric orbitor a fost risipit, se înalță mugurele cunoaşterii Tale, O, Mamă a Universului, care este necesar dobândirii stării de PARAMEŚVARA chiar şi la nivelul de PAŚU."

Primul punct este Inima. Punctul final este DVĀDAŚĀNTA (douăsprezece degete deasupra creştetului capului). NIBHĀLANA înseamnă exercițiu sau practică realizată prin fixarea minții în momentul ridicării PRĀṆA-ei şi ajungerii ei la una dintre aceste două extremități (adică în HṚDAYA şi în DVĀDAŚĀNTA). Aşa cum se spune în VIJÑĀNABHAIRAVA (al 49-lea vers):

"Cel ale cărui simțuri sunt topite în eterul inimii, care a intrat mental în centrul lotusului inimii şi elimină orice alt lucru din conştiință, atinge suprema fericire, o, Tu cea Preafrumoasă."

Sau cum se spune într-un alt loc în VIJÑĀNABHAIRAVA (al 51-lea vers):

"Dacă îți orientezi mintea către DVĀDAŚĀNTA din nou şi din nou, fluctuația minții se va diminua clipă de clipă şi în câteva zile va fi atinsă starea de iluminare."

Cuvântul ĀDI adică "et cetera" se referă la practica stării de

UNMEṢA[1]. Aşa cum se spune şi în SPANDAKĀRIKĀ

"Aceasta este numită UNMEṢA, pe care fiecare trebuie să o cunoască prin experiență directă".

În acest concept sunt cuprinse de asemenea savurarea, etc. obiectelor aducătoare de bucurie. Aşa cum se spune în neasemuita VIJÑĀNABHAIRAVA (versurile 72, 73, 74)

"Când este experimentată expansiunea bucuriei savorii izvorâtă din plăcerea de a mânca şi a bea, trebuie să medităm asupra perfecțiunii acestei bucurii. Atunci, din această bucurie, va apare suprema încântare."

"Când un yoghin devine, mental, una cu bucuria incomparabilă a cântecului, poeziei şi a altor manifestări artistice, atunci într-un asemenea yoghin apare, datorită expansiunii conştiinței sale, o identitate perfectă cu această sublimă bucurie."

"Oriunde mintea îşi găseşte împlinirea, las-o să se concentreze asupra acelui obiect. Atunci adevărata natură a celei mai înalte beatitudini va străluci cu putere."

Orice altă BHĀVANĀ (meditație) asupra Sinelui plin de beatitudine poate fi inclusă în această categorie. Cuvântul "et cetera" din SŪTRA se referă la astfel de metode de expansiune a centrului (MADHYA).

Din conştientizarea centrului (MADHYA) şi expansiunea conştiinței rezultă atingerea beatitudinii spiritului. Această beatitudine este într-adevăr starea de SAMĀḌHI a celui mai mare dintre yoghini, cunoscută de asemenea sub numele de SAMĀVEŚA, SAMĀPATTI şi alți astfel de termeni sinonimi. Pentru a menține

---

[1] Trezire, deschidere către exterior, expansiune. Tehnica la care se referă textul este cea în care mintea trebuie să se fixeze intervalul de pauză dintre două gânduri, basculând astfel în Vidul Suprem.

această stare, au fost menţionate următoarele metode:

SŪTRA 19.

La revenirea în starea obişnuită de conştiinţă (VYUTTHĀNA) care este sub influenţa efectelor ulterioare ale stării de SAMĀDHI, se poate obţine starea permanentă de SAMĀDHI prin menţinerea identificării cu CIT (care este Conştiinţa Universală supremă) din nou şi din nou.

Un mare yoghin care a ajuns la starea de SAMĀVEŚA este încă sub influenţa acesteia chiar şi în situaţiile care sunt considerate a fi VYUTTHĀNA (sau stări obişnuite de conştiinţă), privind aşa cum o face el, chiar în această situaţie, la toate fiinţele ca fiind dizolvate în cerul Conştiinţei, la fel ca un norişor topindu-se pe cerul de toamnă. El dansează plin de bucurie datorită persistenţei efectelor savorii lui SAMĀDHI, asemenea cuiva care s-a îmbătat, interiorizându-se din nou şi din nou şi meditând asupra identităţii sale cu CIT în procesul lui NIMILANA SAMĀDHI[1]. Aşa cum se spune în KRAMA SŪTRAS:

"SĀDHAKA (aspirantul care practică yoga), chiar şi atunci când îşi fixează privirea spre exterior, rămâne în SAMĀVEŚA (fuziunea cu Dumnezeu) prin realizarea tehnicii numite KRAMA MUDRĀ, care este caracterizată de interiorizare. Datorită forţei lui ĀVEŚA

[1]SAMĀDHI cu ochii închişi.

(resorbţiei în Dumnezeu), are loc mai întâi o intrare a Conştiinţei din exterior în interior şi apoi o expansiune a Ei din interior către exterior. Astfel, această KRAMA MUDRĀ are atât o natură exterioară cât şi una interioară."

Vom explica acum sensul acestui citat. KRAMA MUDRAYĀ semnifică prin intermediul lui KRAMA MUDRĀ. KRAMA înseamnă succesiunea conştiinţei ciclice a emanaţiei (SṚṢṬI), menţinerii (STHITI) şi resorbţiei (SAṂHṚTI). MUDRĀ înseamnă MUDRAYATI, adică faptul că prin puterea conştiinţei lui TURIYA (cea de a patra stare de conştiinţă) yoghinul îşi însuşeşte conştient procesul existenţei, căci el deja se odihneşte în Sinele cel preaînalt. Astfel, toate acestea înseamnă: Prin KRAMA MUDRĀ, adică prin acea putere a lui TURIYA a conştiinţei universale, el asimilează în mod conştient propriei sale fiinţe succesiunea emanaţiei, menţinerii şi resorbţiei, el care deja se odihneşte în Sinele cel preaînalt. ANTAḤ SVARŪPAYĀ înseamnă: prin natura esenţială a preaplinului şi perfectului "Eu". Întreaga frază are semnificaţia: SĀDHAKA, adică aspirantul, yoghinul care a atins cel mai înalt nivel de conştiinţă, devine SAMĀVIṢṬA adică cel care a realizat expansiunea celei mai înalte Energii (ŚAKTI) chiar şi atunci când este exteriorizat (orientat către exterior) adică chiar şi atunci când este preocupat de obiectele simţurilor. El este capabil să realizeze acest lucru prin KRAMA MUDRĀ, care are natura deplinei Conştiinţe şi a Sinelui perfect. În acest proces, care apare atunci, prin asimilarea (lit. devorarea) în interior, adică în cel mai înalt plan al lui CITI (planul celei mai înalte şi mai universale conştiinţe), a tuturor obiectelor exterioare ale simţurilor şi pătrunderea către interior, sau SAMĀVEŚA, datorită acestui adevărat proces de asimilare. Din nou apare atunci, datorită interiorului, adică datorită realizării naturii lui

CITŚAKTI prin puterea lui SAMĀVEŚA, o pătrundere sau o intrare spre exterior, adică în totalitatea obiectelor simțurilor care apar ca "Acesta" (IDANTĀ) prin procesul exteriorizării (VAMANA). Aceasta (PRAVEŚA, pătrunderea sau intrarea) este de asemenea o SAMĀVEŚA a naturii manifestării condensării esenței lui CIT (conștiința universală).

SAMĀVEŚA sa etern activă (NITYODITA), care este exterioară şi interioară în acelaşi timp, are natura unei MUDRĀ deoarece:

1. dăruieşte MUDA, adică bucurie, datorită faptului că are natura celei mai înalte beatitudini;

2. dizolvă (DRĀVAṆĀT) toate impuritățile;

3. pecetluieşte universul prin existența celei mai interioare TURIYA (cea de a patra stare sau cea mai înaltă stare de conştiință)

Ea este numită de asemenea KRAMA (succesiune, ciclu), datorită:

1. faptului că ea face ca emanația, menținerea şi resorbția să apară într-o succesiune (KRAMA)

2. faptului că ea însăşi constă în apariția lor succesivă.

Acum va fi descris fructul atingerii acestei stări de SAMĀDHI:

SŪTRA 20.

Atunci (adică când este realizată KRAMA MUDRĀ) ca un rezultat al intrării în perfecta conştiință a Eu-lui (AHAM) sau Sinele, care este în esență CIT şi ĀNANDA (conştiință şi beatitudine) şi care are ca natură puterea marii MANTRA, se obține stăpânirea asupra grupului zeităților conştiinței, care dau naştere întregii emanații şi resorbții a universului. Aceasta este natura lui ŚIVA.

Atunci când este atinsă starea permanentă de SAMĀDHI este dobândită stăpânirea asupra roții divinităților conştiinței, CAKRA (sau grup) care întotdeauna dă naştere oricărui tip de emanație şi resorbție a universului începând cu KĀLĀGNI, şi sfârşind cu cea din urmă KALĀ (fază) (cunoscută sub numele de ŚĀNTĀ KALĀ), prin intrarea în starea naturală de încântare (CAMATKĀRA) sau beatitudine a conştiinței Sinelui. Această stare are ca esență PRAKĀŚA şi ĀNANDA, adică pura uniune dintre conştiință şi beatitudine, care este adevăratul suflet al tuturor MANTRA-elor[1], este perfectă (PŪRṆĀ) şi reprezintă cea mai înaltă VIMARŚA (priză de conştiință). Această stăpânire a roții energiilor apare la acel mare yoghin la care s-a făcut referire puțin mai devreme. Acesta este înțelesul. Expresia ITI ŚIVAM trebuie să fie înțeleasă astfel: "Toate acestea sunt cu adevărat forma lui ŚIVA". Aceasta este concluzia. Acestea fiind astfel, trebuie să înțelegem că esența oricărui lucru care este cunoscut (PRAMEYA) este cunoaşterea (PRAMĀṆA). Şi

[1] În sanscrită: SARVAMANTRA-JIVITA-BHŪTĀ

pentru această cunoaştere, subiecţii (PRAMĀTĀS), orientaţi către interior şi pe deplini conştienţi de sine, sunt adevărata esenţă.

De asemenea, pentru aceşti subiecţi, starea de SADĀŚIVA - IŚVARA este esenţa, pentru că identificarea cu caracteristicile limitate ale corpului etc. au fost dizolvată şi corpul lor este acum întregul univers. Iar cea mai înaltă realitate a acestei stări este însuşi Stăpânul Suprem, Cel plin de beatitudine, Cel plin de încântare (CAMATKĀRA) şi de beatitudinea perfectei conştiinţe de sine (VIMARŚA) a întregului univers, născut din unitatea existenţei (EKA SADBHĀVA) cu PRAKĀŚA (lumina conştiinţei care este substratul întregii manifestări).

Într-adevăr, nimic nu poate să fie manifestat dacă nu face parte din Lumina celei mai înalte Realităţi, Lumină care este sursa şi substratul întregii manifestări.

Stăpânul Suprem este plin de fluxul beatitudinii deoarece El este eliberat de orice dorinţă, este în întregime perfect, este esenţa libertăţii absolute şi pentru că a atins deplina stare de JAGADĀNANDA, întreaga lume care constă în semnificant sau cuvânt (VĀCAKA) şi semnificat sau obiect (VĀCYA) fiind astfel a Lui prin reflectarea întregului ansamblu de cuvinte care nu sunt MĀYIYA[1], de la "A" la "KṢA".

Cu toate acestea, universul expansionat începând cu litera "A" care este natura esenţială a celei mai înalte "AKULA" şi sfârşind cu litera "HA" care indică desfăşurarea sau expansiunea lui ŚAKTI – "KṢA" semnificând doar finalul acestei expansiuni – străfulgeră sau vibrează, datorită combinaţiei lui "A" şi a lui "HA". El este perceput interior ca o combinaţie a primei şi ultimei litere ce conţine în ea

[1]Care nu intră în sfera de acţiune a lui MĀYĀ.

totul (PRATYĀHĀRA), odihnindu-se în cea mai înaltă Realitate sub forma lui BINDU, care semnifică Conştiinţa nediferenţierii. Astfel această VIMARŚA (priză de conştiinţă sau experienţă interioară realizată spontan) are drept natură mulţimea semnificanţilor sau a cuvintelor.

Aşa cum spune Utpaladeva în AJAḌA PRAMĀTṚ SIDDHI, versurile 22-23:

"Repaosul tuturor experienţelor obiective în interiorul nostru este ceea ce eu înţeleg prin "Eu simt". Acest "repaos" (în interior) este numit Suveranitatea Voinţei, origine a acţiunii şi a stăpânirii, datorită anulării a tot ceea ce cunoaştem în legătură cu aceste experienţe[1] şi a dependenţei de tot ceea ce este exterior."

Nivelul acestui "Eu simt" este nivelul unei energii foarte mari, din care se nasc şi în care se întorc toate MANTRA-ele şi prin puterea căruia toate acţiunile[2] referitoare la un obiect sunt realizate.

[1]Acest repaos în interior survine doar atunci când tot ceea ce am cunoscut în legătură cu obiectul experienţei noastre este anulat, astfel încât rămâne doar esenţa acestuia. Atunci când un obiect este perceput, în mod obişnuit survin în minte o multitudine de senzaţii şi corelaţii, născute din impregnările subtile (SAṂSKARA) provenite din experienţe referitoare la obiecte similare. Aceste impregnări sunt legate de diferitele sentimente (de exemplu atracţie sau repulsie) care au fost generate de acel obiect şi care acum dau naştere fluctuaţiilor mentale perturbatoare (VṚTTI). Procesul de generare al fluctuaţiilor mentale este continuu, pentru că sunt adăugate mereu noi experienţe care se suprapun într-un joc deosebit de complex. Pentru yoghinul angajat pe calea transformării spirituale, experienţa obiectelor senzoriale este chiar cea care îl poate conduce în profunzimile Sinelui. Menţinând în câmpul conştiinţei pentru mai mult timp un anumit obiect şi urmărind să liniştească gradat fluctuaţiile mentale, el ajunge să se scufunde până la nivelul esenţei acelui obiect, trăind acea stare în care cunoaşterea, obiectul de cunoscut şi subiectul cunoscător sunt una.

[2]Acestea sunt manifestarea sau percepţia, savurarea, experimentarea în interiorul

Aşa cum se spune şi într-un fragment din celebrul tratat SPANDAKĀRIKĀ, începând cu:

"Toate MANTRA-ele au această putere" etc. şi încheindu-se cu:

"Toate acestea sunt înzestrate cu natura sau cu amprenta caracteristică lui ŚIVA."

De asemenea în ŚIVA SŪTRA se spune:

"Prin rezonanţa cu marele Ocean al Conştiinţei Divine, este dobândită experienţa puterii MANTRA-ei."

Aici (adică în această SŪTRA) pătrunderea în Sine, care are ca esenţă marea putere a MANTRA-ei, este unificarea cu această putere prin scufundarea corpului, PRĀŅA-ei etc. în ea, prin fermitatea trăirii acestui nivel al perfecţiunii Sinelui şi prin scufundarea în esenţa lui a experienţei corpului, senzaţiilor, obiectelor exterioare, etc. Astfel, ori de câte ori apare o percepţie legată de corp, senzaţii, obiecte exterioare, etc., sau ceva este cunoscut ca fiind sigur (de către BUDDHI) sau reamintit, sau gândit (de către MANAS), toate acestea reprezintă jocul lui CIT ŚAKTI care luminează ca fundal al tuturor experienţelor. S-a spus, şi pe bună dreptate, că "fără strălucirea Sa, nimic nu poate să strălucească." Doar atunci când străluceşte în acest fel, Conştiinţa, prin intermediul lui MĀYĀ ŚAKTI, apare ca având natura "aceasta" sau "aceea" datorită faptului că îşi asumă natura manifestării corpului, obiectelor exterioare, etc., (adică datorită faptului că ea se consideră ca fiind corpul, albastrul, etc.) şi este considerată de către subiecţii numiţi MĀYĀ PRAMAṬṚ (adică JĪVA-şii) ca fiind cunoaştere, ideaţie, hotărâre, etc. În realitate, totuşi, această CIT ŚAKTI este una şi aceeaşi. Aşa cum se spune în ĪŚVARAPRATYABHIJÑĀ:

---

fiinţei, reducerea experienţei la esenţă şi disoluţia

"Această Conştiinţă care este colorată de (sau se identifică cu) succesiunea diferitelor obiecte, nu este altceva decât Stăpânul Suprem, cel mai înalt cunoscător şi care are natura infinitei Conştiinţe, lipsită de orice succesiune."

De asemenea se mai spune în ĪŚVARAPRATYABHIJÑĀ:

"Datorită lui MĀYĀ ŚAKTI a lui Dumnezeu, Conştiinţa fiind reflectată în diferiţii subiecţi cunoscători este numită cunoaştere, ideaţie, decizie şi alte astfel de nume."

Astfel, CIT ŚAKTI este una şi aceeaşi în toate situaţiile. Când, expansionându-se, ea este atinsă, prin metodele de pătrundere în ea şi stabilizare a acestei stări, (descrise anterior în SŪTRA 18), atunci marele yoghin atinge stăpânirea asupra roţii energiilor şi starea de PARABHAIRAVA (adică devine asemenea supremului BHAIRAVA). Aceasta se produce prin succesiva desfăşurare şi retragere a simţurilor, datorită faptului că totul are natura totului, chiar şi în resorbţia oricărui lucru, indiferent care ar fi roata divinităţilor conştiinţei, adică aşa numitul grup "non-MĀYIYĀ" al simţurilor interioare şi exterioare, roată care este exteriorizată şi apoi interiorizată mereu prin toate aceste metode.

Aşa cum se spune:

"Când eşti înrădăcinat în Tărâmul Unităţii Divine, adică în SPANDATATTVA, care constă în perfecta conştiinţă a lui "Eu", controlând atunci emanaţia (UDBHAVA) şi resorbţia (LAYA) acestuia (adică a corpului subtil[1] şi de asemenea a universului prin intermediul lui UNMILANA şi NIMILANA SAMĀVEŚA), atingi starea celui care trăieşte cu adevărat beatitudinea nesfârşită şi devii stăpânul CAKRA-ei (adică a roţii divinităţilor simţurilor)." SPANDAKĀRIKĀ, 19.

---

[1]PURYAṢṬAKA sau SŪKṢMA ŚARIRA

Aici "Tărâmul Unității Divine" (este explicat în cele ce urmează):

"Orice lucru trebuie să fie readus în acest Tărâm al Unității Divine (CIT ŚAKTI)". SPANDAKĀRIKĀ 12

"Tărâmul Unității Divine" trebuie să fie înțeles ca starea de vibrație a lui CIT, având natura lui UNMEṢA.

Cuvântul "TASYA" citat în versul de mai sus are semnificația de "PURYAṢṬAKA" (corp subtil), așa cum am făcut-o eu în următorul vers:

"Cel care nu mai este controlat de simțuri, devenind stăpânul lui CITICAKRA şi care s-a identificat astfel cu Stăpânul Suprem, fiind servit de către grupul divinităților simțurilor, este acel rar yoghin deplin victorios."

Cuvântul "ITI" în SŪTRA 20 are conotația de concluzie. Cuvântul "ŚIVA" înseamnă că tot ceea ce este exprimat de acest text este ŚIVA, deoarece nu este diferit de adevărata natură a lui ŚIVA, şi pentru că îl revelează cu adevărat pe însuşi ŚIVA.

Omul care se trece inconştient prin toate fazele stărilor de veghe, vis şi somn profund fără vise în corp, PRĀṆA, plăcere, etc., nu îşi recunoaşte propria sa CITI (conştiință) care are natura Energiei Supreme şi a deplinei şi perfectei Beatitudini.

Însă acela care, datorită acestor indicații, priveşte universul ca o revărsare a valurilor oceanului de nectar al conştientizării spirituale, se spune că este însuşi ŚIVA.

Aceste învățături sunt cu adevărat revelate pentru aceia care au primit grația divină (ŚAKTIPATA) prin voința lui ŚIVA, dar care datorită lipsei de studiu nu sunt pregătiți să înțeleagă argumentele filozofice, şi sunt astfel incapabili să pătrundă sensul lui

ĪŚVARAPRATYABHIJÑĀ.

Astfel se încheie această PRATYABHIJÑĀHṚDAYA (Secretul Recunoaşterii Inimii).

Această carte a fost scrisă de Rājānaka Kṣemarāja, dăruit picioarelor de lotus ale gloriosului Abhinavagupta, cel mai mare maestru dintre cei care merită să fie veneraţi.

Fie ca toate ființele să fie binecuvântate!

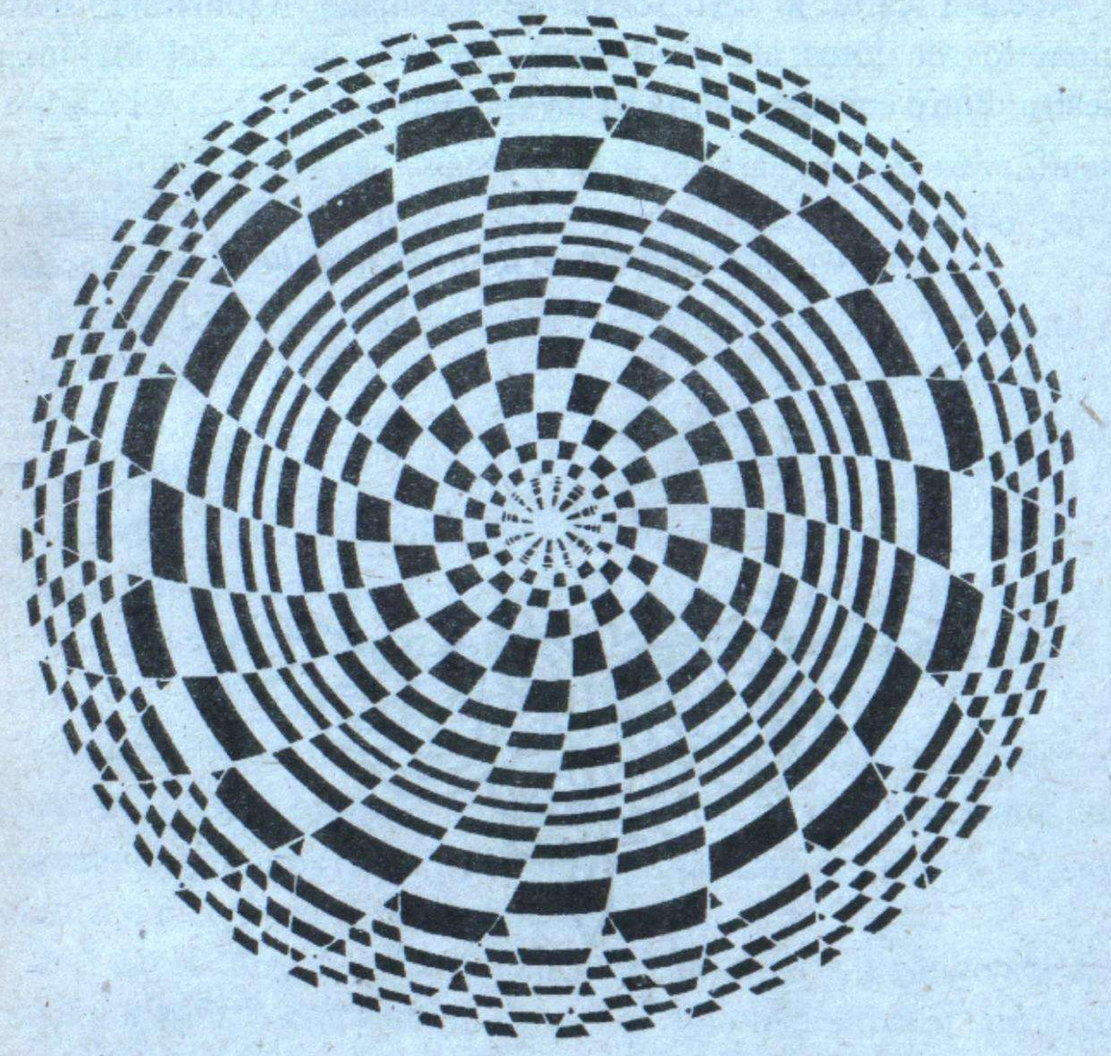

Glosar de termeni sanscriți

ADHAḤ KUṆḌALINĪ este faza în care KUṆḌALINĪ coboară de la nivelul lui LAMBIKĀ până la nivelul lui MŪLĀDHĀRA. Această coborâre este cunoscută ca SAṄKOCA sau VAHNI.

ADHO VAKTRA (literal organul cel mai de jos) este MEḌHRAKANDA care este situat în zona lui MŪLĀDHĀRA şi are ca proiecţie o zonă în apropierea rădăcinii rectului (perineul). De fapt VAKTRA mai este tradus prin "deschidere", ADHO VAKTRA fiind cea mai de jos deschizătură a corpului, prin opoziţie cu BRAHMARANDRA care este cea mai de sus.

ANĀŚRITA ŚIVA ANĀŚRITA semnifică "Care nu este legat de nimic". Referindu-se la ŚIVA, reprezintă acel nivel unde Conştiinţa Divină este orientată spre transcendenţă şi obiectivitatea este complet absentă. Această stare se află sub ŚAKTI TATTVA şi deasupra lui SADĀŚIVA. Ea este totuşi numai o stare (AVASTHĀ) şi nu o TATTVA şi se referă la acea fază a realităţii în care ŚAKTI începe să acopere

parțial Sinele şi astfel să izoleze universul de Sine producând ignoranța (AKHYĀTI) cu privire la natura sa reală. Deplina cunoaştere a Sinelui este aceea în care Eu şi Acesta sau universul sunt una. Pierderea acestei cunoaşteri este SAṂSĀRA iar redobândirea ei este MUKTI sau eliberarea.

BANDHA — reprezintă anumite tehnici yoghine care constau în contracția anumitor organe sau zone ale corpului.

BHAIRAVA — este un alt nume dat lui ŚIVA sau lui Dumnezeu care semnifică "Cel teribil" sau "Cel care distruge răul, suferința, ignoranța" prezente în ființele încă neevoluate. BHAIRAVA este constituit din trei litere: BHA care provine de la BHARAṆA sau menținerea universului; RA se referă la RAVANA sau resorbția universului; VA semnifică "VAMANA" sau emanația universului.

BRAHMARANDRA — reprezintă aşa numita "deschidere a lui BRAHMA" locul în care SUṢUMNA NĀḌI iese din zona corpului fizic şi are ca proiecție în plan fizic creştetul capului, sau aşa numita fontanela anterioară. În TANTRA sunt descrişi mai mulți centri subtili energetici sau

CAKRA-e care sunt localizați în corpul subtil. Sunt numiți CAKRA-e sau roți de energie pentru că percepuți prin clarviziune au aparența unor roți. Când centri superiori de forță sunt activați apar anumite stări deosebite de conştiință şi anumite experiențe de natură mistică.

BRAHMAVĀDA — literal doctrina sau calea lui BRAHMAN. Adepții acestei căi susuțin că MĀYĀ, care este diferită de BRAHMAN, este cea care realizează creația, menținerea şi resorbția.

CITI — are semnificația de energie a conştiinței divine şi are în sanscrită genul feminin. CIT este în general un termen care îl desemnează pe ŚIVA, iar CITI, Energia Acestuia.

CITTA — semnifică conştiința individuală limitată.

ĀṆAVA MALA — este MŪLA MALA sau prima condiție limitatoare care reduce conştiința universală la un AṆU, o entitate limitată. Este o stare de limitare cosmică asupra căreia ființa individuală nu are nici un control. Datorită acesteia JIVA (sufletul individual) se consideră neîmplinit (APŪRṆA), imperfect, o entitate separată de conştiința universală. Măreția lui ŚIVA în această stare este ascunsă

şi fiinţa îşi uită adevărata ei natură.

GUŅA — "calitate fundamentală", "tendinţă esenţială". Reprezintă un constituent, o parte a lui PRAKṚTI, toate obiectele şi fiinţele fiind structurate de jocul dinamic al celor trei GUŅA-e. SATTVA, RAJAS şi TAMAS sunt cele trei GUŅA-e care sunt principalele caracteristici ale lui PRAKṚTI. SATTVA este aspectul de armonie bunătate, bucurie, iluminare. RAJAS este aspectul care se referă la mişcare, acţiune şi suferinţă. TAMAS este aspectul inert, indiferent şi indolent.

HṚDAYA — se referă la inima fizică însă în şivaism semnifică Conştiinţa cea mai profundă a yoghinului. A fost numită HṚDAYA sau inimă, datorită faptului că este în Centrul Realităţii. Ea este Lumina Conştiinţei în care întregul univers îşi are rădăcina. Pe plan individual este centrul spiritual.

KALĀ — Aceasta reduce omnipotenţa Conştiinţei universale dând naştere limitării în eficienţă.

KĀLA — Aceasta reduce eternitatea Conştiinţei Universale şi dă naştere limitării în ceea ce priveşte timpul, adică împărţirea în trecut, prezent şi viitor.

KĀRMA MALA — reprezintă VĀSANĀ-ele sau impregnările subtile şi KĀRMA-ice produse de acţiunile realizate prin JÑĀNENDRIYAS (organele de simţ) şi KARMENDRIYAS (organele de acţiune) sub influenţa lui ANTAḤKARAŅA (aparatul psihic intern). Forţa acestor impregnări este cea care poartă fiinţa din existenţă în existenţă.

LAMBIKA — este intersecţia a patru canale subtile energetice în apropierea palatului. Primele două canale sunt pentru trecerea PRĀŅA-ei pentru toate fiinţele umane. Al treilea este cel prin care yoghinul se înalţă din MŪLĀDHĀRA până în BRAHMARANDRA prin intermediul lui URDHVA KUŅḌALINĪ, aşa cum a fost descris aici. Al patrulea canal este pentru acei yoghini realizaţi a căror PRĀŅA VAYU se înalţă direct în BRAHMARANDRA fără a mai trece prin MŪLĀDHĀRA.

MADHYA — din punctul de vedere al lui ŚAMBHU sau ŚIVA, este Conştiinţa Universală care este cea mai interioară sau cea mai centrală realitate a întregii existenţe. Ea este pura conştiinţă a lui ŚIVA. Din punctul de vedere al lui ŚAKTI, MADHYA este JÑĀNA KRIYĀ, cunoaştere

şi acţiune, îndemnul spiritual care se exprimă în cunoaştere şi acţiune. Din punctul de vedere al lui AŅU sau a fiinţei individuale, este MADHYA NĀḌI, canalul median. MADHYA NĀḌI este SUṢUMNĀ NĀḌI care se află între IḌĀ şi PIṄGALĀ NĀḌI. Cuvântul NĀḌI este derivat de la rădăcina NĀḌ care semnifică a cade, a lăsa să cadă. NĀḌI-urile sunt canalele subtile prin care circulă energia PRĀṆA-ică. MADHYA sau MADHYAMA NĀḌI este numit astfel pentru că este situat central. Este de asemenea numit SUṢUMNĀ şi se află în mijlocul axului cerebro spinal (coloana vertebrală) sau cum mai este numit în limba sanscrită, MERUDAṆḌA. El se întinde de la MŪLĀDHĀRA până la SAHASRĀRA. În interiorul "roşului violent al lui TĐMASIKA SUṢUMNĀ se află lucitorul RĀJASIKA VAJRĀ sau VAJRIṆĪ NĀḌI şi în interiorul acestuia se află SĀTTVIKA CITRA sau CITRIṆĪ. Interiorul lui CITRIṆĪ este numit BRAHMA NĀḌI. SUṢUMNĀ se spune că este asemeni focului (VAHNISVARŪPĀ); VAJRIṆĪ este asemeni soarelui (SŪRYASVARŪPĀ) iar CITRIṆĪ se spune că este asemeni lunii (CANDRASVARŪPĀ). Deschiderea de la capătul lui CITRIṆĪ NĀḌI

este numit BRAHMADVĀRA şi prin acesta se ridică KUṆḌALINĪ. IḌĀ şi PIṄGALĀ NĀḌI sunt exterioare lui SUṢUMNĀ şi merg în paralel cu acesta. IḌĀ se află pe partea stângă şi PIṄGALĀ pe partea dreaptă. Acestea trei se unesc în ĀJÑĀ CAKRA care este cunoscut de aceea ca fiind TRIVEṆI sau locul de confluenţă a celor trei râuri sacre ale Indiei (Gangele, Yamuna şi Saraswati). Unii autori confundă NĀḌI-urile şi CAKRA-ele cu nervii şi ganglionii însă ele nu au o realitate fizică. Ele fac parte din PRĀṆAMAYA KOŚA, partea vitală a corpului subtil, SŪKṢMA ŚARIRA. Prin nervi şi ganglioni este simţită doar influenţa lor asupra corpului fizic. CAKRA-ele sunt sediile lui ŚAKTI.

MALA — literal semnifică praf, murdărie, impuritate, pată, zgură. MALA este cea care acoperă, ascunde şi limitează aurul pur al conştiinţei divine. Ea este de trei feluri şi anume ĀṆAVA MALA, MĀYAYA MALA şi KĀRMA MALA.

MĀYĀ — iluzia cosmică. Este principiul universal al limitării care dă naştere celor cinci KAÑCUKA-uri sau limitări. Acestea învăluie Adevăratul Sine dând naştere conştiinţei diferenţierii şi multiplicităţii.

MĀYIYA MALA este limitarea născută din MĀYĀ care dă naştere conştiinţei dualităţii prin care fiinţa percepe diferenţierea în tot ce există. Ea este cea care îl înzestrează pe AṆU cu un corp subtil şi grosier prin care el să perceapă această diferenţiere.

MUDRĀ literal însemnă sigiliu sau pecete. În yoga semnifică anumite poziţii ale degetelor sau chiar atitudini ale întregului corp. Într-un sens mai larg reprezintă controlul anumitor organe sau a simţurilor care ajută la dirijarea energiei subtile. De asemenea se mai referă şi la anumite forme de concentrare (BHAIRAVA MUDRĀ).

NIYATI Aceasta reduce libertatea şi omniprezenţa Conştiinţei Universale, dând naştere limitării în ceea ce priveşte cauzalitatea şi spaţiul.

ĪŚVARA TATTVA este nivelul la care "Eu" şi "Acesta" sunt la fel de intens prezente. Universul ideatic care este implicit în conştiinţa absolută devine mai clar definit ca "acesta" la acest nivel. JÑĀNA ŚAKTI este aici predominantă. Corespunzător acestuia este subiectul cunoscător numit MANTREŚVARA. Conştiinţa la acest nivel

este de forma "IDAM-AHAM" - "Acesta sunt Eu".

ĪŚVARAPRATYABHIJÑĀ – lucrare a lui Utpaladeva, în care sunt expuse şi argumentate pe larg ideile filozofice ale sistemului PRATYABHIJÑĀ. El a fost scris pentru a explica învăţăturile lui Somānanda, maestrul lui Utpaladeva, autorul tratatului numit ŚIVADṚSTI şi fondatorul şcolii PRATYABHIJÑĀ.

PAÑCA KṚTYA cele cinci acţiuni realizate de ŚIVA sunt: 1.manifestarea sau crearea (SṚṢṬI), 2.menţinerea sau susţinerea acestei creaţii (STHITI), 3.interiorizarea sau resorbţia manifestării (SAṂHĀRA sau SAMHṚTI), 4.ascunderea sau ocultarea naturii reale a Sinelui (VILAYA sau PIDHĀNA), revelarea sau graţia (ANUGRAHA). Aceste cinci acţiuni implică faptul că Siva dă naştere universului, îi menţine existenţa şi apoi îl resoarbe din nou în El doar pentru a-I da naştere din nou. Acesta este un ciclu numit KALPA şi astfel de cicluri se succed unul după altul la nesfârşit. Acest proces al manifestării cosmice este repetat la nesfârşit, din eternitate în eternitate. ANUGRAHA este acţiunea graţiei prin care ŚIVA eliberează fiinţa umană limitată de lanţurile sale.

PARAMĀRTHA — PARAMA + ARTHA. PARAMA semnifică "Suprem" iar ARTHA semnifică atât "realitate" cât şi "ţel" sau "scop". Astfel PARAMĀRTHA are semnificaţia atât de Realitate Supremă cât şi de ţel Suprem. De altfel în filozofia indiană Realitatea Supremă este totodată şi ţelul Suprem al fiecărei fiinţe.

PRAKṚTI — natura manifestatoare. Este cea care creează cadrul manifestării limitate a lui PURUṢA. Ea conţine cele trei GUṆA-uri sau tendinţe care prin jocul lor dau naştere acestei lumi.

PRALAYĀKALA — este subiectul cunoscător care experimentează starea de vid. În această stare, el nu are nici conştiinţa clară a lui AHAM (Eu) nici pe cea a lui IDAM (acesta). Conştiinţa sa de Sine este identică cu un vid asemănător cu cel trăit în starea de somn profund. El are sentimentul foarte vag a ceva foarte neclar care este de fapt tocmai această stare de vid. PRALAYĀKALA PRAMĀTA este identificat cu PRAKṚTI în momentul disoluţiei.

PRAMAṬṚ — literal cel care măsoară. Reprezintă subiectul cunoscător.

PRAMĀṆA — literal instrumentul de măsură. Reprezintă

mijloacele de cunoaştere.

PRAMEYA — literal cea ce este măsurat, măsurabilul. Reprezintă obiectul de cunoscut.

PRATYABHIJÑĀ — Abhinavagupta dă următoarea explicaţie a termenului PRATYABHIJÑĀ în ĪŚVARA PRATYABHIJÑĀ VIMARŚINI: "PRATI + ABHI + JÑĀ, "PRATI" înseamnă PRATĪPAM adică contrar, cu alte cuvinte deşi cunoscut, acum apare ca fiind uitat datorită iluziei. "ABHI" înseamnă a sta faţă în faţă iar "JÑĀ" înseamnă iluminare sau cunoaştere. Astfel termenul PRATYABHIJÑĀ înseamnă recunoaşterea adevăratului Sine. PRATĪPAM nu implică faptul că Sinele sau conştiinţa nu a mai fost experimentat până acum pentru că Sinele este o lumină care nu se poate stinge, ci implică faptul că datorită propriei sale puteri el apare ca fiind limitat. Recunoaşterea (PRATYABHIJÑĀ) constă în unificarea a ceea ce a apărut mai înainte cu ceea ce apare acum. Este o cunoaştere prin amintire, care se referă la ceea ce este acum prezent. În acest context de asemenea, existând cunoaşterea lui Dumnezeu ca fiind cel care este omnipotent, cunoaştere dobândită prin cunoaşterea PURĀNAS-urilor, SIDDHĀNTA ĀGAMA-elor, prin inferenţă, etc. şi având experienţa

directă a Sinelui, recunoaşterea apare prin unificarea celor două experienţe sub forma "Sigur, eu sunt cu adevărat chiar acest Dumnezeu". De asemenea acest sistem este cunoscut şi ca TRIKA DARŚANA adică sistemul triadei formate din NARA sufletul înlănţuit, ŚAKTI, energia divină şi ŚIVA, Dumnezeu, cel care eliberează sufletul înlănţuit din lanţurile sale. În concluzie "Recunoaşterea" (PRATYABHIJÑĀ) este un sistem filozofic care ne învaţă că Sinele individual (NARA sau JIVA) este identic cu Sinele Universal (ŚIVA). El (Sinele individual) şi-a uitat Adevăratul său Sine datorită limitărilor mecanismelor sale psiho-fiziologice. Doctrina şivaismului Caşmirian este numită PRATYABHIJÑĀ DARŚANA, sau Sistemul Filozofic al Recunoaşterii, deoarece ea "reaminteşte" fiinţei individuale adevărul că odată ce şi-a recunoscut Adevăratul său Sine, va fi eliberată de egoismul său care este un produs al identificării sale cu mecanismul psiho-fiziologic, şi astfel ea va realiza faptul că Adevăratul său Sine este identic cu Sinele Universal.

PRĀŅĀYĀMA reprezintă controlul respiraţiei. Există variate metode de control al respiraţiei descrise de

cărţile de yoga.

PURYAŞṬAKA literal oraşul celor opt şi se referă la corpul subtil constând din cele cinci elemente subtile (TANMĀTRAS), MANAS, AHAṂKĀRA şi BUDDHI. Mai este cunoscut şi ca SŪKṢMAŚARIRA sau LIṄGAŚARIRA care este vehiculul prin care se manifestă SAṂSKĀRAS.

RĀGA Aceast înveliş reduce plenitudinea Conştiinţei Universale şi dă naştere dorinţei pentru "aceasta" sau "aceea".

SADĀŚIVA Eternul ŚIVA, Cel mereu binevoitor. La nivelul acestei TATTVA-e, AHANTĀ sau conştiinţa de Sine şi ICCHĀ sau Voinţa sunt predominante. IDANTĀ sau conştiinţa lumii exterioare nu este atât de evidentă. Ea mai este de asemenea numită SĀDĀKYA TATTVA, pentru că este starea unde pentru prima dată apare noţiunea de "existenţă" (SAT ĀKHYĀ YATAḤ). Este momentul de început al experimentării lumii care însă la acest nivel se află într-o stare nediferenţiată. Conştiinţa acestui nivel este exprimată prin AHAM IDAM (Eu sunt acesta sau universul). Este o stare a perfectei identităţi.

SAṀHĀRA — acțiunea de resorbție a manifestării în nediferențierea primordială.

SAṀSĀRA — Ceea ce este într-o continuă mişcare sau transformare. Cuvântul lume sau univers poate doar cu greu să exprime ceea ce înseamnă SAṀSĀRA. Etimologic mai înseamnă şi "rătăcirea printr-o succesiune de stări" a lui JIVA sau a sufletului individual fapt pentru care este numită otravă sau VIṢA. Nu lumea în sine este o otravă ci rătăcirea din lume în lume a lui JIVA care este astfel separat de Realitate, despărțit de Centrul cel mai profund al ființei sale. De asemeni SAṀSĀRA mai poate fi considerată o otravă (VIṢA) tocmai pentru că produce această stare de separare față de ŚIVA.

SAKALA — sunt zeii (DEVAS) şi oamenii (JIVAS) care nu au adevărata cunoaştere a Sinelui şi care sunt conştienți doar de diferențiere. Marea majoritate a ființelor umane aparțin acestui nivel. SAKALA-şii sunt limitați de toate cele trei impurități: ĀṆAVA, MĀYIYA şi KĀRMA.

SAMĀVEŚA — Aceasta este forma legată a lui SAM-Ā-VIŚ care semnifică a intra în ceva anume. De aceea SAMĀVEŚA semnifică topire sau

identificare. SAMĀVEŚA cu supremul Stăpân semnifică identificare Sinelui individual cu Sinele universal. Cel care trăieşte această stare de conştiință simtă că el nu este nimic altceva decât ŚIVA. SAMĀVEŚA mai are şi sensul de pătrundere a lui Dumnezeu în ființa individuală limitată. Rezultatul este acelaşi: identificarea cu ŚIVA. Conform lui Abhinavagupta, ĀVEṢA semnifică dispariția naturii individuale a aspirantului şi identificarea sa cu ŚIVA.

SAṄKOCA — se referă la următoarea tehnică yoghină: chiar atunci când mintea este orientată către obiectele exterioare prin intermediul simțurilor, acestea funcționând în mod activ şi percepând forme, culori, sunete, mirosuri, etc. atenția este orientată de la ele către realitatea interioară care este sursa şi fundalul oricărei acțiuni. SAṄKOCA este asociată cu tehnica numită VIŚRĀNTI în care yoghinul intră în starea de SAMĀDHI după ce a perceput lumea exterioară. De asemenea termenul mai înseamnă "contracție", "condensare".

SĀMARASYA — termen care provine de la SAMARASA, faptul de a avea aceeaşi trăire, aceeaşi stare de conştiință. De aceea el semnifică identitatea de conştiință. Prin SAṀHĀRA sau resorbția manifestării, CITI reface unitatea universului

cu Realitatea Supremă.

SIDDHI — semnifică în acest text existență, mod de a fi, realizare şi cuprinde creația, menținerea şi disoluția. De asemenea mai are şi sensul de perfecțiune, putere paranormală sau realizare spirituală.

STHITI — acțiunea de a menține sau a susține existența.

SŪTRA — semnifică literal "fir". Astfel acest cuvânt a căpătat semnificația de fir călăuzitor care leagă între ele anumite idei. De asemenea mai semnifică o regulă, o formulă mistică, o indicație. O SŪTRA trebuie să conțină cât mai puține cuvinte, să fie lipsită de ambiguitate, să fie plină de înțeles şi inteligibilă. Nu trebuie să conțină cuvinte fără rost, pauze şi trebuie să fie fără greşeală.

SṚṢṬI — acțiunea de a crea. Reprezintă etapa manifestării universului în cadrul celor cinci acțiuni ale lui ŚIVA.

SVATANTRĀ — este o denumire dată lui CITI sau Conştiința Divină prin care se arată faptul că Ea este Suverana Universului, absolut liberă şi fără să depindă de nimic exterior.

SVĀTANTRYA — este substantivul lui SVATANTRĀ şi semnifică a fi propriul său stăpân, necondiționat de nimic exterior cum ar fi MĀYĀ. Este Voința Divină, absolută, liberă şi spontană, în afara lanțului cauzal. Ea este acțiunea creatoare şi liberă a Conştiinței Universale.

ŪRDHVA KUṆḌALINĪ — reprezintă acea stare în care PRĀṆA şi APĀNA unite intră în SUṢUMNĀ şi KUṆḌALINĪ se ridică către centrii superiori de forță. KUṆḌALINĪ este energia potențială esențială a ființei care se află încolăcită de trei ori şi jumătate în MŪLĀDHĀRA. Când ea se ridică prin SUṢUMNĀ şi trecând prin LAMBIKA străpunge BRAHMARANDRA, ea este cunoscută sub numele de ŪRDHVA KUṆḌALINĪ şi această ascensiune a ei este numită VIKĀSA sau VIṢA.

TRIŚIROMATA — doctrina mistică referitoare la BHAIRAVA cel cu trei capete. Cele trei capete ale lui BHAIRAVA sunt reprezentări simbolice ale celor trei ŚAKTI ale divinului, PARĀ, PARĀPARĀ, APARĀ. PARĀ este starea supremă în care nu există nici o distincție sau diferențiere între ŚIVA şi ŚAKTI. PARĀPARĀ este acea stare care poate fi numită identitatea în diversitate. APARĀ este

nivelul completei diferenţieri.

TURIYA — a patra stare de conştiinţă. Orice fiinţă umană experimentează trei stări de conştiinţă: starea de veghe (JĀGRAT), starea de somn cu vise (SVAPNA) şi starea de somn profund fără vise (SUṢUPTI). Aceste trei stări se exclud una pe cealaltă. Când este experimentată starea de veghe, el nu visează şi nici nu este într-o stare de somn profund. Cu toate acestea la nivelul fiecăreia există o reflectare a celorlalte stări. De asemenea în fiecare fiinţă umană există o a patra stare de conştiinţă (TURIYA) care este conştiinţa martor a celorlalte trei. Ego-ul limitat de corp, PRĀṆA şi MANAS nu poate experimenta starea de TURIYA cu toate că ea este mereu prezentă ca un fundal al celorlalte trei stări. Când AVIDYĀ (ignoranţa) este îndepărtată atunci fiinţa experimentează TURIYA.

ŚAKTI — este Energia lui ŚIVA şi de aceea ea nu este diferită de El. Cu ajutorul Ei, El realizează cele cinci acţiuni ale procesului manifestării cosmice.

ŚAKTIPĀTA — semnifică coborârea lui ŚAKTI care în plan individual se referă la revărsarea graţiei divine (ANUGRAHA)

ŚANKARA — Cel care dă naştere fericirii şi bunăstării. Este un alt nume al lui ŚIVA.

ṢAṢṬHA VAKTRA — a şasea deschidere sau al şaselea organ este MEḌHRA KANDA sau ADHO VAKTRA.

ŚIVA — acest cuvânt este derivat din rădăcina ŚI (a se odihni, a sta întins) şi din rădăcina ŚVI (a tăia, a îndepărta). Amândouă aceste semnificaţii sunt implicate în ŚIVA. El este cel în care toate lucrurile (toate obiectele şi toţi subiecţii) îşi găsesc odihna. El este de asemeni cel care distruge toate păcatele. Astfel ŚIVA este în acelaşi timp substratul fundamental al întregii realităţi, Realitatea Supremă şi supremul Bine sau suprema Bunăvoinţă care prin graţia Sa salvează toate fiinţele.

VAHNI, VIṢA — VAHNI se referă la ADHAḤ KUṆḌALINĪ şi VIṢA la ŪRDHVA KUṆḌALINĪ. Intrarea în ADHAḤ KUṆḌALINĪ este SAṄKOCA iar ridicarea în ŪRDHVA KUṆḌALINĪ este VIKĀSA. VAHNI este simbolul lui PRĀṆA VĀYU şi VIṢA al lui APĀNA VĀYU. VAHNI este derivat de la rădăcina VAH a purta, a duce. Pentru că PRĀṆA este purtată în jos până la MŪLĀDHĀRA în această stare, acest proces este numit VAHNI. VAHNI mai

înseamnă şi foc, pentru că focul este cel care poartă ofrandele către zei. VIŞA este derivată de la rădăcina VIŞ a pătrunde. Ea mai este numită şi otravă pentru că, asemenea otrăvii, ŪRDHVA KUṆḌALINĪ pătrunde întregul corp în procesul ascensiunii sale.

VIDYĀ — ŚUDDHAVIDYĀ – este nivelul la care atât conştiinţa lui "Eu" cât şi a lui "acesta" sunt distincte. De aici începe BHEDA sau diferenţierea, acest stadiu putând fi definit ca "Unitate în diversitate". La acest nivel este predominantă KRIYĀ. Lui ŚUDDHAVIDIYĀ îi corespund subiecţii conştienţi numiţi MANTRA care sunt conştienţi de diversitate însă văd această diversitate în unitate. Modul în care este percepută lumea este: "Universul este diferit însă el îmi aparţine". Deşi "Acesta" apare ca fiind distinct de "Eu", el nu este totuşi decât un aspect al lui "Eu".

VIDYĀ — Aceast înveliş reduce omniscienţa Conştiinţei Universale şi dă naştere limitării în ceea ce priveşte cunoaşterea.

VIDYĀPRAMĀṬṚ — subiecţii cunoscători care experimentează nivelul lui VIDYĀ TATTVA sau cu alte cuvinte MANTRA PRAMĀṬṚ

VIJÑĀNAKALA — este subiectul care experimentează un nivel aflat dedesubtul lui ŚUDDHAVIDIYĀ şi deasupra lui MĀYĀ. Aici subiectul conştient este lipsit de senzaţia că el este cel care acţionează (fiind eliberat de impuritatea acţiunii KĀRMA MALA). El este pură conştiinţă. Câmpul său de experienţă este constituit din SAKALA (subiecţii conştienţi obişnuiţi) şi PRALAYĀKALA (subiecţii conştienţi de starea de vid).El are sentimentul de identitate cu câmpul său de experienţă.

VIKALPA — semnifică dualitatea percepţiei, o idee care este diferită de o altă idee, procesul imaginaţiei complexe care combină noţiuni deja existente în minte pentru a da naştere unora noi. VIKALPANAM semnifică a gândi că un obiect este diferit de un altul, că "acesta" este diferit de "acela" şi aceasta reprezintă principala activitate a minţii. VIKALPA reprezintă însăşi natura conştiinţei individuale (CITTA) care face în mod continuu distincţie între un lucru şi altul. De exemplu a vedea un ulcior diferit de ceea ce nu este un ulcior, separând astfel ulciorul de restul obiectelor care nu sunt ulcioare, şi apărând astfel certitudinea că se vede un ulcior este ceea ce realizează CITTA prin intermediul VIKALPA-ei. Natura lui CITTA este să facă diferenţieri între acesta şi acela în timp ce

ŚIVA, CIT, Suprema Conştiinţă Divină este liberă de orice VIKALPA-e sau idei dualizante. De aceea experienţa unităţii dintre ŚIVA şi JIVA (fiinţa umană limitată) nu poate să apară cât timp se manifestă această acţiune a lui CITTA.

VIKĀSA — semnifică concentrarea asupra realităţii interioare şi atunci când simţurile sunt active expansiunea acestei realităţi prin simţuri către lumea exterioară care acum este percepută în gloria ei divină. VIKĀSA este asociată şi cu PRASARA, tehnica prin care după atingerea stării de SAMĀDHI se urmăreşte trăirea acesteia chiar şi în timpul activităţilor zilnice. Ridicându-se din meditaţie yoghinul trebuie să rămână în continuare în SAMĀDHI, în timp ce simţurile redevin active percepând lumea exterioară.

VIMARŚA — VI+MṚS. Rădăcina sanscrită MṚS înseamnă a atinge. VIMṚS înseamnă a atinge mental. Este un termen deosebit de tehnic al acestui sistem. PARAMAŚIVA, Realitatea Supremă, nu este numai PRAKAŚA sau conştiinţa luminoasă ci este şi VIMARŚA sau conştiinţa acestei conştiinţe luminoase. VIMARŚA este conştiinţa de Sine, pura conştiinţă a Eu-lui sau

a Realităţii supreme. VIMARŚA este cea care dă naştere emanaţiei, menţinerii, şi resorbţiei universului din nou în ŚIVA ca fiind identic cu bucuria purei conştiinţe de Sine. Întregul univers este deja conţinut în Conştiinţa Supremă sau Sinele Suprem la fel cum penajul multicolor al păunului este deja conţinut în oul său.

VIŚVA — semnifică universul sau întreaga manifestare. Termenul are semnificaţia de totalitate, întreg şi de aici, prin extensie, se referă la universul manifestat sau la totalitatea lucrurilor existente.